

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

Ministerul Juc. Fizice și Sport
SALA DE LECTURA

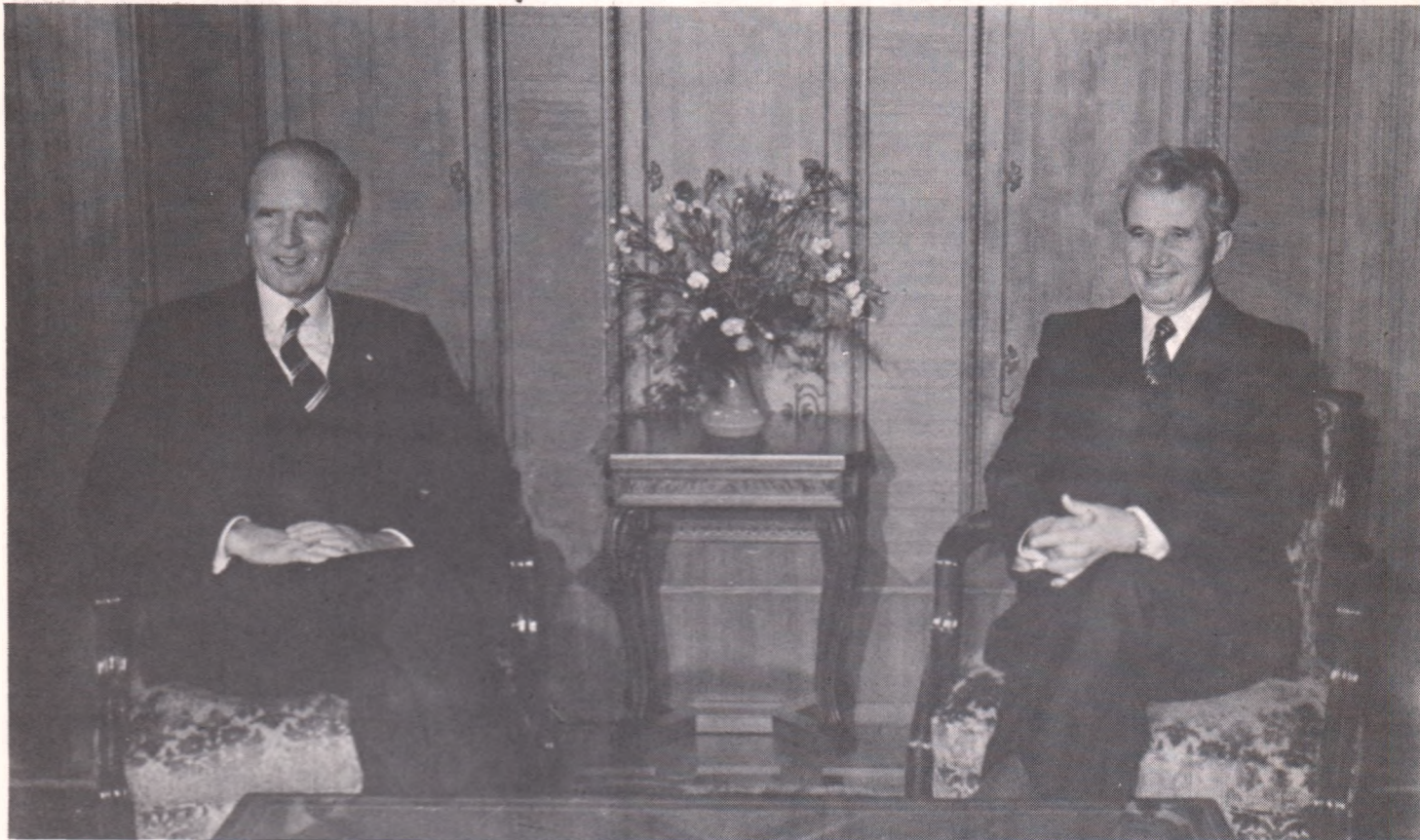
**valorificarea
superioară
a potențialului agricol
pentru**

**AUTOAPROVIZIONAREA
FIECĂREI LOCALITĂȚI**

La invitația Președinției Republicii Socialiste România,

NICOLAE CEAUȘESCU

VIZITA OFICIALĂ A PREȘEDINTELUI REPUBLICII
FEDERALE GERMANIA, KARL CARSTENS

Autoaprovizionarea teritorială

Asigurarea cu cartofi și legume a populației județului Galați impune

FOLOSIREA DEPLINĂ ȘI CU ÎNALT RĂNDAMENT A TUTUROR SUPRAFETELOR DISPONIBILE (1)

DECRETUL Consiliului de Stat nr. 313/1981 privind unele măsuri referitoare la întărirea autoconducerii și autoaprovizionării teritoriale precizează că, în conformitate cu prevederile legale referitoare la dezvoltarea producției agricole, vegetale și animale și folosirea întregului fond funciar, toți locuitorii din comune și sate, precum și cei din orașe care lucrează în agricultură sau dețin terenuri agricole au obligația de a valorifica integral și eficient pământul, de a crește animale și păsări, realizând produse agro-alimentare pentru satisfacerea nevoilor proprii de consum și creșterea contribuției lor la aprovizionarea generală a populației. Consiliile populare răspund de cultivarea tuturor suprafețelor de teren din unitățile agricole socialiste și din gospodăriile populației.

Multe județe și localități au cîștigat o experiență valoroasă în procesul de autoaprovizionare, datorită și măsurilor luate pentru ca cetățenii să-și asigure singuri, în curți și grădini, de pe loturile de pământ pe care le au în folosință, principalele produse pentru consumul propriu — carne, legume, fructe, lapte, ouă — și, în același timp, să contracteze cantități cât mai importante în vederea constituirii fondului de

stat. Un rol important revine comunelor din preajma marilor orașe și centre muncitorești: bazine legumicole tradiționale, ele au fost și trebuie să rămână baze de realizare a majorității produselor destinate aprovizionării populației urbane.

La recenta sa ședință, Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. a indicat să se elaboreze ncîntirziat programe concrete de creștere a producției agricole pentru fiecare localitate, care să permită atît satisfacerea nevoilor proprii, deci autoaprovizionarea, cît și sporirea livrărilor la fondul de stat.

Pentru a da acestor programe o fundamentare științifică este necesar ca, odată cu identificarea potențialului existent, să se analizeze și nivelul la care el a fost folosit pînă în prezent, experiențele bune, care să fie dezvoltate și generalizate, punctele slabe în care este nevoie de o intervenție de conținut.

Articolul din care publicăm azi prima parte prezintă concluziile unei analize referitoare la județul Galați și la locul său în ansamblul agriculturii țării, în ce privește evoluția din ultimul deceniu și unele căi de dezvoltare în perspectivă a producției de cartofi și legume.

CARTOFII ȘI LEGUMELE sînt de neînlocuit în hrana populației. Prin conținutul în elemente nutritive, ele au un rol holărilor în asigurarea unei alimentații echilibrate, sănătoase.

În țara noastră, producția de cartofi și legume — care ocupă circa 5,7% din totalul suprafețelor cultivate — deține o pondere de aproximativ 17% în producția globală vegetală; documentele Congresului al XII-lea al P.C.R., alte documente de partid și de stat subliniază necesitatea creșterii ei neconținute.

În județul Galați, dezvoltarea legumiculturii — care reprezintă o ramură de tradiție a agriculturii din această zonă — a fost facilitată de condițiile pedoclimatice și hidrografice favorabile și a fost impusă de necesitățile aglomerațiilor urbane în rapidă expansiune. În prezent, culturile legumicole ocupă 4,5% din suprafața arabilă, iar contribuția lor la producția globală vegetală este de aproximativ 14%. În decursul timpului s-au perfecționat tehnicile de producție, s-au îmbunătățit metodele de organizare a producției și a muncii, de desfacere a produselor. O serie de unități agricole de stat și cooperatiste au fost specializate pentru anumite culturi de legume sau pentru cartofi. Totodată, producătorilor individuali li s-a creat posibilitatea de a-și procura răsădurile necesare — de bună calitate și la prețuri avantaajoase — de la aceste unități specializate, reușind să realizeze producții și venituri sporite.

Produsele unităților socialiste și cele achiziționate de la legumicultorii particulari sînt preluate în cea mai mare parte la fondul de stat, prin unitățile Trustului horticulturii.

Cultura cartofului : efectele negative ale unor soluții nejustificate

CARTOFUL — aliment de primă necesitate în hrana populației, materie

primă pentru industria alimentară, furaj valoros pentru creșterea animalelor — este o cultură intensivă, ținînd seama de nivelul investițiilor și al cheltuielilor de producție necesare la unitatea de suprafață, comparativ cu producția obținută la hectar (de aproape 3—4 ori mai mare decît la griu sau porumb).

Potrivit normelor F.A.O., în alimen-

tinat aproximativ 160 mii hectare (55,8% din suprafața totală cultivată pe întreaga țară), obținînd o producție de 2 413 mii tone (58,5% din total).

Unitățile agricole cooperatiste au cultivat o suprafață de circa 114 mii hectare (39,9%) și au realizat o producție de 1 486 mii tone (35,9% din total), iar întreprinderile agricole de stat, rezer-

Tabelul nr. 1
Evoluția suprafeței și a producției de cartofi în România

	1970	1971 — 1975		1976 — 1980	
		Medie anuală	% față de 1970	Medie anuală de 1970	% față de 1970
Suprafața cultivată (ha)	286 146	290 480	101,6	291 326	101,8
Producția medie (kg/ha)	7 055	11 385	161,4	14 800	209,8
Producția totală (tone)	2 047 527	3 186 816	155,6	4 431 654	216,4

tație sînt necesare circa 100—110 kg de cartofi pe an și locuitor. De aceea, pe măsura creșterii populației și a cerințelor de consum, a dezvoltării industriilor ce folosesc cartoful ca materie primă, însemnătatea acestei culturi va crește continuu.

Unele zone din țara noastră oferă condiții de climă și sol deosebit de favorabile pentru obținerea unor producții mari de cartofi. În anul 1978 România deținea circa 2% din suprafața cultivată și 1,6% din producția mondială de cartofi, ocupînd, în ierarhia țărilor cultivatoare de cartofi, locul 9 ca suprafață și locul 11 ca producție totală, iar ca producție pe locuitor, locul 6*).

Suprafața cultivată cu cartofi a fost relativ constantă. În 1975 ea a depășit cu 2 743 hectare, iar în 1980 cu numai 297 hectare pe cea din 1970. Producțiile totale și medii, însă, au cunoscut creșteri permanente, care confirmă caracterul intensiv al acestei culturi (vezi tabelul nr. 1).

Ponderea cea mai mare a suprafeței și a producției de cartofi au deținut-o și continuă să o dețină gospodăriile populației, care în anul 1980 au însă-

vînd acestei culturi numai 9 777 hectare (3,4%), au obținut o producție de 203 mii tone (4,9%).

Este de subliniat că ponderea cea mai mare a gospodăriilor populației cultivate de cartofi se află în zonele de deal și munte, deosebit de favorabile acestei culturi.

Producția medie la unitatea de suprafață, realizată de gospodăriile populației (15 087 kg/ha), este și ea superioară celei înregistrate în unitățile cooperatiste (12 999 kg), cu toate că acestea din urmă sînt bine dotate tehnic și au posibilitatea de a obține tuberculi selecționați pentru sămînță și cantități însemnate de îngrășăminte.

În ce privește județul Galați, el este situat într-o zonă puțin favorabilă cultivării cartofului. Cele mai productive soiuri sînt aici cele timpurii, capabile să formeze tuberculi înainte de arșițele de vară. Suprafața cultivată în anul 1980 (2 582 hectare) reprezenta 0,9% din suprafața totală pe țară, iar producția (23 804 tone) — 0,6%, proporții ce situează județul pe locul 32, respectiv locul 24 pe țară.

Aceste nivele sînt considerabil sub posibilități, după cum o demonstrează faptul că atît suprafața, cît și producția de cartofi din județ a cunoscut un curs ascendent în anii 1970—1977, scăzînd apoi sistematic (tabelul nr. 2).

După cum rezultă din tabel, anul 1980 s-a înscris cu cele mai slabe rezultate din cincinal, scăderile fiind, față de anul de virf 1977, de 32% la suprafața cultivată, 28% la producția medie și 49,4 la cea totală.

Această situație a condus și la diminuarea posibilităților de acoperire a necesarului de consum al populației județului. Dacă în anii 1976—1977, cu producțiile obținute s-au putut asigura 90—95% din acest necesar, în anii 1979—1980 proporția a scăzut la 35—50%.

În condițiile cerințelor Legii nr. 18/1980, fiecare județ trebuie să-și producă, în funcție de posibilități, cele necesare consumului; considerăm, deci, necesară, în județul Galați, sporirea suprafeței cultivate cu cartofi, paralel cu perfecționarea soluțiilor tehnice, economice și de cointeresare materială capabile să conducă la creșterea producțiilor de cartofi, a eficienței economice și în consecință, la asigurarea cerințelor de consum local și reducerea aprovizionărilor din afara județului. Această opinie este întărită și de producțiile medii realizate la unitatea de suprafață — care, în unii ani, au fost superioare sau mai mici decît media pe țară (tabelul nr. 3).

Este cunoscut faptul că specializarea și concentrarea producției, de cartofi

Resurse de creștere a producțiilor agroalimentare în fiecare localitate

Cetățenii dintr-o serie de localități ale județului Galați au participat la adunări populare în care, în lumina hotărîrilor și reglementărilor recente adoptate, au dezbătut posibilitățile și caile de dezvoltare a autoaprovizionării cu produse agroalimentare. Ținînd seama de propunerile populației, ale specialiștilor din unitățile agricole, de resursele existente, organele locale au stabilit măsuri concrete și nivele de creștere a producțiilor agricole vegetale și animale; pe această bază, în spiritul hotărîrilor recent adoptate de Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R., urmează să fie elaborate programe pentru fiecare oraș și comună. O substanțială contribuție se prevede să aducă și țărani cooperatori deținători de loturi individuale, colectivele unor întreprinderi și cetățenii de la orașe care au curți și alte terenuri ce pot fi cultivate. Sporurile ce vor fi obținute în anul viitor vor permite majorarea livrărilor la fondul de stat, îmbunătățirea consumului propriu, desfacerea pe piață a unor cantități mai mari de produse.

Unitățile agricole din comuna Vinători, de pildă, s-au angajat să realizeze 2 000 tone de grâu, 2 950 tone de porumb, 550 tone de floarea-soarelui, 4 500 tone de cartofi, 100 tone de fructe, 300 tone de legume; sectoarele lor zootehnice vor livra la fondul de stat 20 tone carne de taurine, 70 tone carne de pasăre, peste 700 mii de ouă, 3 400 hl lapte de vacă, 155 hl lapte de oaie. Tot pentru fondul de stat, urmează să fie contractate cu producătorii individuali 120 tone de legume, 15 tone de fructe, 90 tone carne de taurine, 25 tone carne de porcine, 5 tone carne de pasăre, 5 500 hl lapte de vacă, 40 hl lapte de oaie, 2,1 tone de lînă, 100 mii de ouă — cifrele referitoare la produsele animaliere demonstrînd orientarea cetățenilor comunei spre o puternică revigorare a creșterii animalelor și păsărilor în gospodăriile proprii.

În spiritul principiilor autoconducerii și autoaprovizionării teritoriale, Consiliul popular al municipiului Galați a identificat, pe raza orașului, 1 450 hectare de teren ce poate fi folosit, cu contribuția cetățenilor, pentru legume, zarzavaturi și alte culturi. Prin valorificarea acestor suprafețe, ca și prin cultivarea intensivă a celor circa 13,4 mii hectare deținute de unitățile agricole de stat și cooperatiste din comunele suburbane se vor obține producții sporite și variate pentru fondul de stat și fondul pieței.

de depozitare sînt în continuă creștere, considerăm că și în zonele mai puțin favorabile cultura cartofului trebuie promovată și poate ajunge la o eficiență economică sporită, dacă se optimi-

du-și an de an producțiile totale și medii.

Și în județul Galați, ponderea cea mai mare a producției o dețin gospodăriile populației. În 1980 ele au realizat 13 149 tone, ceea ce a reprezentat 55,2% din producția totală obținută, deși suprafața cultivată a fost de 863 ha (33,4% din total). Randamentul mai mare, comparativ cu cel obținut de unitățile de stat și cooperatiste — datorită producțiilor medii înregistrate la unitatea

Tabelul nr. 2

Evoluția suprafeței și a producției de cartofi în județul Galați

	1970	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Suprafața (ha)	1 802	3 553	3 795	3 814	3 564	3 339	2 582
Producția medie* (kg/ha)	8 537	8 562	10 682	11 552	11 348	10 885	8 318
Producția totală (tone)	15 520	35 495	43 712	47 089	43 114	38 605	23 804

*) Calculată la suprafața în ogor propriu.

în funcție de condițiile economice și naturale ale fiecărei zone și unități în parte exercită o influență directă asupra creșterii producției și reducerii cheltuielilor de muncă pe unitatea de produs. Amplasarea rațională a producției de cartofi în zonele cele mai favorabile mijloacele concentrarea acestei culturi în unități care au condiții optime pentru a obține producții ridicate și cu cheltuieli reduse. Cu toate acestea, întrucît cartofii sînt un produs pe-

zează suprafețele în cadrul unor microzone din județ, se specializează unele unități și se aplică soluții tehnice dintre cele mai adecvate condițiilor de climă și sol din microzonele respective.

Comparînd producția de cartofi obținută de unitățile cooperatiste și de gospodăriile populației în cele 60 de localități ale județului, constatăm o schimbare de structură (tabelul nr. 4).

Dacă în perioada 1971—1975 existau două localități în care unitățile coope-

Tabelul nr. 4

Gruparea localităților județului Galați după producția totală realizată de cartofi (t)

	Unități cooperatiste		Gospodăriile populației	
	1971-1976-1975	1980	1971-1976-1975	1980
peste 1000	2	5	—	—
300 — 999	23	16	8	12
pină la 300	35	25	52	48
fără producție	—	14	—	—

de suprafață — este cu atît mai lăudabil, cu cît gospodăriile populației dispun de posibilități tehnice și materiale limitate.

Se impun, deci, pe de o parte, găsirea unor soluții de organizare, cointeresare și optimizare în condiții de eficiență a acestei culturi în unitățile cooperatiste, iar pe de altă parte stimularea în continuare a gospodăriilor populației pentru a menține și sporii producțiile de cartofi. În același timp considerăm necesară creșterea suprafețelor cultivate cu cartofi și la unitățile de stat, întrucît acestea, prin capacitatea tehnică de care dispun pot realiza producții superioare comparativ cu ale celorlalte categorii de producători.

I. L. MEHEDIŢI

Tabelul nr. 3

Evoluția producțiilor medii de cartofi în județul Galați

	1970	1971-1975	1976-1980
Producția medie (kg/ha în ogor propriu) în:			
— întreprinderile agricole de stat	9 200	13 119	19 491
— cooperativele agricole de producție	9 192	9 673	8 969
— gospodăriile populației	7 850	10 744	12 867
— total județ	8 537	10 159	10 557
% față de media pe țară	121,0	85,7	71,3

risabil, iar cheltuielile de transport și

*) După producția totală: U.R.S.S. (86 887 mil tone), Polonia (46 596 mil t), S.U.A. (16 356 mil t), R.P. Chineză (12 048 mil t), R.D. Germană (10 777 mil t), R.F. Germania (10 510 mil t), India (8 153 mil t), Marea Britanie (7 072 mil t), Olanda (6 231 mil t), Spania (5 316 mil t), România (4 465 mil t). După producția pe locuitor: Polonia (1 331 kg), R.D. Germană (643 kg), Olanda (447 kg), U.R.S.S. (330 kg), Irlanda (323 kg), Cehoslovacia (264 kg), România (204 kg).

ratiste produceau în medie anual peste 1 000 de tone și niciuna în care nu se cultivau cartofi, în cincinalul trecut au existat 5 localități cu producții de peste 1 000 tone, în schimb în alte 14 s-a renunțat la această cultură, deci la autoaprovizionarea cu cartofi. Localitățile învecinate celor care au renunțat, deci cu aceleași condiții pedoclimatice, au continuat cultivarea cartofului, sporin-

NOI RESURSE ÎN CIRCUITUL ECONOMIC

APELE UZATE — UN ÎNGRĂȘĂMÎNT DE MARE VALOARE

ÎN CREȘTEREA și îngrășarea porcilor a luat o mare amploare sistemul fermelor de tip industrial, în care principalele operații tehnologice sînt mecanizate. Complexele de porci rulează anual efective cuprinse între 15 mii și 300 mii de capete.

În aceste complexe, evacuarea dejecțiilor și altor reziduuri se face, în general, prin antrenarea lor cu apă sub presiune, în rețeaua de canalizare. Consumul de apă pentru un porc în 24 de ore este de 30—40 litri. Efluentul este un amestec de fecale, urină, resturi de carne, material de așternut (de obicei rumeguș) și apă de spălare (în care s-au introdus diferite substanțe chimice cu rol de agenți de spălare și dezinfecție, de regulă hidroxid și carbonat de sodiu), rezultînd astfel ape uzate cu o mare încărcare organică și minerală, care sînt evacuate, de obicei, în cursul de apă din apropierea complexului.

Prin volumul lor mare și prin concentrația ridicată în substanțe impurificatoare, apele uzate constituie o importantă sursă de poluare a apelor de suprafață. Complexele de porci au fost dotate cu stații de epurare, însă acestea, pe de o parte, nu funcționează întotdeauna la parametrii scontati, iar pe de altă parte sînt supuse restricțiilor privind consumul de energie electrică. Însă apele uzate de la complexele de porci, deși nocive, cu capacitate mare de poluare a mediului, pot fi în același timp produse utile — cu valoare economică ridicată — pentru agricultură. Ne referim la posibilitatea de a utiliza apa uzată decantată, ca apă de irigație — iar nămolul rezultat din procesele de decantare, ca îngrășămînt organic.

Datorită proprietăților sale fizico-chimice și mai ales biologice, solul agricol îndeplinește rolul de factor epurant, urmarea unui proces care constă, în esență, în mineralizarea, prin intermediul microorganismelor, a materiei organice introdusă în stratul arabil și neutralizarea în cea mai mare parte a compușilor nocivi pentru plante și animale. Odată cu distrugerea substanțelor poluante are loc și o sporire a capacității de producție a solului, prin umectare și fertilizare.

Cercetările întreprinse de Academia de Științe Agricole și Silvicultură și Institutul agronomic „Nicolae Bălcescu” în diferite localități din țară au dovedit că irigarea cu apele uzate decantate asigură producții echivalente celor obținute în tehnologia culturilor irigate (cu apă convențional curată și cu îngrășăminte chimice în dozele necesare producțiilor maxime economice) și că fertilizarea organică cu nămol nefermentat poate înlocui, între anumite limite, fertilizarea chimică și, în toate cazurile la culturile de cîmp, fertilizarea organo-minerală cu gunoi de grajd.

Ferme vegetale specializate

ÎN VEDEREA reducerii efectelor poluante ale celor două produse reziduale și pentru a le valorifica integral și cu maximum de eficiență economică, este absolut necesar să se aplice o tehnologie de producție specifică culturilor irigate cu apă uzată și fertilizate cu nămol. Aceasta are în vedere, în special, respectarea rotației culturilor și a tratamentelor cu aceste produse reziduale, precum și respectarea dozelor și a datelor de administrare a acestora.

O coordonare adecvată a activității producătorului de ape uzate și de nămol (complexul de porci) și beneficiarului de apă de irigație și de îngrășămînt organic (unitatea agricolă din apropiere) se poate rezolva prin organizarea de ferme vegetale specializate, avînd următoarele obiective, în ordinea importanței:

Valorificarea în agricultură a reziduurilor de la complexele de creștere industrială a porcilor

La cele peste 150 de complexe de porcine existente în țară rezultă anual peste 58 milioane m³ de apă uzată și peste 600 mii tone de nămol. Aceste produse reziduale conțin elemente nutritive în cantități cifrate la peste 38 mii tone de azot, peste 2 mii tone de fosfor și peste 6,4 mii tone de potasiu; transformate în îngrășăminte chimice, ele echivalează cu peste 168 mii tone, cu o valoare de peste 173 milioane de lei.

Pe baza rezultatelor experimentale obținute și ținînd seama de posibilitățile actuale, în acest cîmp se vor executa amenajări de irigații cu apă uzată la 67 de complexe (peste 40 mii ha).

- lichidarea prin epurare naturală a produselor reziduale, în condițiile protejării și menținerii capacității de producție a solului;

- transformarea unor produse nocive în produse cu valoare economică (ca apă de irigație și ca îngrășămînt organic), capabile să determine o sporire însemnată a producțiilor vegetale la hectar;

- obținerea și livrarea la complexe a unor produse destinate hranei porcilor.

Se preconizează ca ferma vegetală specializată să fie pendință de complexul de porci, realizîndu-se răspunderea unică în ce privește producerea apelor uzate și a nămolurilor, folosirea apei de irigație și a îngrășămîntelor organice.

Distribuirea pe terenul agricol a apelor uzate decantate comportă o amenajare de irigație echipată cu instalații suplimentare, avînd în vedere caracteristicile fizico-chimice și microbiologice ale acestor ape, precum și neconcordanța dintre regimul continuu de producere a lor și regimul discontinuu de distribuție pe terenul agricol. Se cer, de asemenea, rezolvate probleme ca: încărcătura la hectar (respectiv suprafața fermei); durata de stocare în timpul nefavorabil (respectiv suprafața luciului de apă al bazinului de stocare, adică suprafața de teren agricol scoasă din cultură); caracteristicile stației de pompare și ale bazinului de stocare; modul de distribuție a apei uzate ca apă de irigație; structura și rotația culturilor; regimul de irigare al culturilor; tehnica de irigare cea mai potrivită; măsurile de protecție igienico-sanitară.

Caracteristicile apelor uzate și ale nămolurilor

EFLUENTUL evacuat din complex (apa uzată brută) nu poate fi distribuit ca atare pe terenul agricol, deoarece ar determina colmatarea bazinelor de stocare și a rețelei de irigație, bălțiri și scurgeri la suprafață cînd starea solului nu îngăduie infiltrația rapidă. Debitul evacuat din complex nu poate fi distribuit în întregime, ci numai în cursul zilei și numai cînd solul este zvîntat. Totodată, ar fi necesar ca solul să fie liber de orice cultură. În consecință, se impune ca apa uzată să fie decantată mecanic în stația de epurare a complexului și înmagazinată cel puțin o lună în bazinul de stocare (pentru rațiuni de ordin igienico-sanitar). Și după decantare, apa uzată — bogată în elemente fertilizante, putînd fi considerată ca un îngrășămînt lichid azoto-potasio-fosfatic — va prezenta o variație foarte mare a conținutului în suspensii (depinzînd de eficiența decantării), a compoziției chimice (în funcție de procedeele de dezinfecție, de volumul de apă folosit pentru spălarea adăposturilor, de compoziția rațiilor furajere ș.a.), a concentrației în săruri dizolvate.

Potențialul epizootologic și epidemiologic al apelor uzate decantate este ridicat, ele conținînd diferiți germeni patogeni, transmisibili la animale și la om, dar prin reintegrare în solul agricol, are loc în scurtă vreme o decontaminare aproape totală a lor.

În ceea ce privește nămolurile nefermentate și deshidratate parțial, conținutul lor de umiditate este foarte variat: în stare proaspătă, așa cum rezultă din decantarea mecanică, nă-

molurile au o umiditate de peste 90 la sută, neputînd, deci, să fie distribuite pe terenul agricol decît cu instalații speciale, foarte costisitoare. În paturile de uscare ale stației de epurare, nămolul pierde din umiditate, prin evaporare și prin drenare — gradul de deshidratare depinzînd de condițiile climatice, de eficacitatea drenurilor și a filtrelor și de durata depozitării; în condiții favorabile de deshidratare, nămolul conține încă 50—60 la sută umiditate, dobîndind o consistență care permite manipularea (încărcarea în remorcă, transportul pe drumuri publice) și împrăștierea pe cîmp cu mijloace mecanice. Totuși, așa cum a dovedit practica, **în majoritatea cazurilor deshidratarea pe paturi de uscare nu este eficientă.** De aceea se impune dotarea stațiilor de epurare cu diferite **utilaje de separare mecanică** a fracției solide (site vibratoare, centrifuge etc.), deși acestea determină unele consumuri de energie electrică. Prin utilizarea instalațiilor mecanice de separare se obține o apă uzată cu cantități minime de suspensii (ceea ce este esențial pentru funcționarea sistemelor de irigație) și un nămol cu umiditate scăzută (ce poate fi depozitat și transportat în cîmp fără dificultate).

Avînd în vedere conținutul în elemente nutritive și în săruri al nămolului, acesta poate fi considerat ca un îngrășămint organic bogat în azot și fosfor, sărac în potasiu și cu un conținut ridicat în săruri. Nămolul proaspăt sau deshidratat nu conține substanțe toxice pentru viața microbiană din sol — pe care, dimpotrivă, o stimulează.

Din punct de vedere zootehnic și epidemiologic, nămolul proaspăt prezintă pericol, putînd contribui la difuzarea agenților etiologici ai unor boli infecto-contagioase și parazitare din patologia animală, ce pot fi transmise și la om.

Aportul în elemente nutritive

LA DOZE MODERATE DE APĂ UZATĂ (pînă la 1 000 m³/ha) și de nămol (20—30 t/ha), aportul total în azot este ridicat, nemaifiind nevoie de folosirea îngrășămintelor chimice cu azot. Nici îngrășămintele chimice cu potasiu nu sînt necesare, avînd în vedere conținutul ridicat în potasiu accesibil al apei uzate. În schimb, aportul în fosfor mobil este foarte redus în cazul nămolului și relativ redus în cazul apei uzate. De aceea sînt necesare îngrășămintele chimice cu fosfor — însă în doze reduse, calculate ca diferență dintre necesar (în funcție de cultură) și existent în sol (inclusiv aportul apei uzate).

În cazul administrării fosfogipsului pentru neutralizarea carbonatului de sodiu provenit din apa de spălare a adăposturilor, în care s-a introdus sodă, acest amendament asigură și necesarul de fosfor. El se aplică o singură dată într-un ciclu de rotație.

Nămolul parțial deshidratat (60—70 la sută umiditate) reprezintă un îngrășămint organic mediu, avînd în vedere: starea nefermentată a materialului organic care, la încorporarea în sol, imobilizează pe o durată de câteva luni azotul mineral din sol, sustras în felul acesta din nutriția plantelor; contaminarea nămolului cu agenți patogeni care sînt vehiculați pe terenul agricol; posibilitatea poluării aerului prin mirosul pătrunzător pe care-l degajă în timpul transportului.

Posibilități de distribuire pe terenul agricol a apelor uzate decantate

DISTRIBUIREA pe terenul agricol a apei uzate decantate și valorificarea ca apă de irigație sînt posibile numai în cazul cînd terenurile respective se pretează la aceasta. Preabilitatea terenurilor se apreciază în funcție de mai multe criterii de însemnătate egală: panta terenului, textura solului, permeabilitatea, nivelul apei freatice, intensitatea salinizării și a solonetizării. Pe terenurile care corespund acestor criterii se impun încă limitări în privința sortimentului de culturi, excluzîndu-se acelea ale căror produse sînt consumate în stare proaspătă, de către om și animale.

În cazul inexistenței de terenuri pretabile se recurge la **soluția clasică a stației de epurare** dotată cu toate treptele necesare, inclusiv cea biologică, apa uzată epurată putînd fi deversată în emisarul cel mai apropiat, fără pericol de poluare.

Nămolul rezultat din procesul complet de epurare urmează a fi prelucrat în stații de compostare de tip industrial, eventual după extragerea biogazului. **Compostul** obținut se livrează unităților agricole — în special serelor de legume — ca **îngrășămint organic concentrat** cu capacitate de fertilizare ridicată, liber de agenți patogeni și de miros, vagonabil la orice distanță. Cercetări recente au stabilit că acest compost poate înlocui turba (produs scump, de export), în compoziția cuburilor nutritive, obținîndu-se răsaduri mai viguroase și cu producții mai mari; utilizat ca îngrășămint în seră, el asigură pro-

ducții mai ridicate decît gunoii de grajd, la doze mult mai reduse.

Distribuirea pe terenul agricol a apelor uzate decantate se realizează prin intermediul unui sistem de irigație propriu sau adaptat.

Soluția 1. În cazul inexistenței unei surse de apă convențional curată, se amenajează un sistem de irigație propriu, avînd ca unică sursă de apă pentru irigație apa uzată decantată mecanic în stația de epurare a complexului. Caracteristicile tehnologice ale acestei soluții sînt următoarele: distribuția apei uzate în stare nediluată se face o dată la doi ani pe aceeași suprafață, în scopul de a evita pericolul sărăturii solului; metoda de udare este prin brazde, înlăturîndu-se contactul apei uzate cu partea vegetativă aeriană a plantelor; echipamentul de udare indicat constă din instalații cu conducte de aluminiu (cu orificii reglabile) dotate cu cărucioare pentru tractare dintr-o poziție în altă; valorificarea integrală a substanțelor nutritive conținute în apă uzată; asigurarea parțială a necesarului de apă a culturilor; folosirea asolamentelor cu sole irigate și neirigate; nămolul se distribuie pe aceeași suprafață o dată la 2 ani.

La cîmpul experimental Periș al Institutului agronomic „Nicolae Bălcescu” s-a realizat în 1980, pe o suprafață de 4 ha, macheta amenajării de irigație cu apă uzată (de 1 600 ha) de la I.A.S. Crevedia, obținîndu-se următoarele rezultate prin utilizarea tehnologiei stabilite: 2 610 kg la hectar la soia, cu 3 udări (1 500 metri cubi la ha); 2 340 kg la hectar la floarea-soarelui, nefertilizat și neirigat; 3 520 kg la hectar la orz, cu 30 de tone la hectar nămol și 4 160 kg la hectar cu 30 tone la hectar nămol și o udare înainte de semănat (500 metri cubi la ha); 9 310 kg la hectar la porumb, cu 4 udări (2 000 metri cubi la hectar), 7 360 kg la hectar cu 30 tone la hectar nămol și 10 120 kg la hectar cu 30 tone la hectar nămol și 4 udări (2 000 metri cubi la ha).

Soluția 2. În cazul amplasării fermei în cuprinsul unui sistem de irigație existent, alimentarea plotului (ploturilor) este mixtă — apă convențional curată și apă uzată decantată. În această soluție se realizează atît valorificarea elementelor nutritive din apa uzată, cît și asigurarea necesarului de apă al culturilor agricole. Caracteristicile tehnologice ale acestei soluții sînt următoarele: distribuția apei uzate decantată se face în fiecare an, pe întreaga suprafață; apa uzată decantată se distribuie în stare nediluată, înainte și după campania de irigare, cînd sistemul de irigație nu funcționează (martie-aprilie și octombrie-noiembrie) — și în stare diluată, în perioada de vegetație a plantelor; asigurarea parțială a necesarului de elemente nutritive pentru plante, fiind nevoie de îngrășămintele chimice, însă în doze reduse; asigurarea integrală a necesarului de apă pentru culturi, în conformitate cu regimul de irigare stabilit; delimitarea, în cuprinsul plotului de irigație, a unui „cîmp de distribuție” a apei uzate nediluate, de mărimea unei sole din asolament, cu poziție fixă sau mobilă; metoda de udare utilizată este cea stabilită pentru sistemul de irigație.

Dimensionarea suprafeței fermei specializate

MĂRIMEA SUPRAFETEI fermei vegetale specializate se determină în funcție de cantitatea totală de dejecții produse anual, respectiv de efectivele de porci rulate anual și de încărcătura de dejecții admisibilă la unitatea de suprafață de teren agricol. Dejecțiile sînt exprimate în apă uzată decantată și în nămol cu 70 la sută umiditate. Așa, de pildă, un complex care rulează anual 150 mii de porci are o producție de circa 1 200 mii metri cubi de apă uzată și circa 12 mii tone de nămol cu 70 la sută umiditate.

Literatura de specialitate din străinătate stabilește ca **limită admisibilă de încărcătură la hectar** de dejecții de porc (excremente + urină) cantitatea produsă de la maximum 50 de porci. Proiectele directive din țară admit mărirea încărcăturii de dejecții pînă la 100 porci la ha., cu următoarele justificări: dejecțiile de porc sînt produse foarte concentrate, care nu sînt distribuite ca atare pe terenul agricol, ci sub formă de apă uzată decantată și sub formă de nămol; experimentările efectuate în țară cu diferite doze de apă uzată și nămol au atestat posibilitatea de a mări încărcătura și, prin urmare, de a reduce suprafața de teren.

La dimensionarea suprafeței fermei specializate, în cazul distribuiri apei uzate decantate nediluate (soluția 1, cu sistem propriu de irigare) s-a propus luarea în considerare a unui criteriu suplimentar — anume „norma de fertilizare”, în primul rînd, satisfacerea necesarului de azot al diferitelor culturi din asolament. Acest criteriu poate fi utilizat cu deplin succes în zonele mai umede și mai reci ale țării, unde se înregistrează frecvent excese de umiditate.

prof. dr. doc. VI. IONESCU-SISEȘTI

Dezvoltarea

bazei energetice

și de materii prime

PÎRGHII

ALE

REALIZĂRII

PRODUȚIEI

FIZICE

ÎN CADRUL efortului general desfășurat pe multiple planuri de către unitățile productive pentru realizarea integrală a producției fizice planificate și livrarea acesteia către beneficiari la termenele convenite, minierii de la Exploatarea minieră Cavnic se situează, prin rezultatele obținute în acest an, pe primul loc între unitățile aparținând extracției și prelucrării minereurilor. Ei contribuie astfel la dezvoltarea bazei proprii de materii prime a țării, la reducerea efortului valutar necesar procurării unor minereuri și metale deficitare, indispensabile nevoilor de consum ale economiei.

Rezultatele înregistrate pe 9 luni din acest an la principalii indicatori de

plan consemnează importante depășiri la această unitate minieră: producția fizică +8,1%; producția netă +7,8%, producția marfă vândută și încasată +7%, volumul de pregătiri miniere +1,1%, productivitatea muncii +6,4%. În același interval de timp consumurile normate de materiale au fost reduse cu 15,4%, iar cele de combustibil și energie electrică cu 5,6%. La principalele sortimente au fost obținute suplimentar 322 t zinc, 352 t cupru, 2 442 t pirită etc. în valoare de câteva zeci de milioane lei.

Realizările de pină acum se înscriu pe linia activității pozitive desfășurate în anii anteriori. De remarcat că și prevederile planului cincinal precedent au fost realizate la toți indicatorii. De altfel, anul 1980 s-a caracterizat prin cel mai înalt ritm al producției de minereuri, iar sporurile deosebite realizate, adăugate la cele din ceilalți ani, au condus unitatea la situarea pe primul loc în întrecerea socialistă pe țară și, pentru a doua oară în interval de șase ani, la acordarea înaltei distincții „Ordinul Muncii” clasa I.

Un aport important în obținerea unor sporuri însemnate de producție și la propulsarea întreprinderii pe locuri fruntașe în întrecerea socialistă pe ramură l-au avut brigăzile de mineri din abataj, care au depășit productivitatea muncii, față de media realizată pe unitate, cu pină la 30%, în condițiile exploatarei unor filoane de minereu cu grosime care nu depășește un metru. O contribuție însemnată la aceste succese a avut și organizarea muncii pe brigăzi la lucrările de deschidere și pregătire a filoanelor pentru exploatare, în cadrul cărora s-au realizat constant însemnate creșteri la vitezele de înaintare.

În mecanismul complex al conducerii și desfășurării activității productive are o foarte mare importanță faptul că tehnica și tehnologiile sînt bine adecvate condițiilor specifice de zăcămint în exploatare și rezervă, iar personalul este dimensionat numeric, organizat și pregătit profesional pentru a face față atât tehnicii și tehnologiilor introduse, cât și particularităților specifice activității din subteran.

Impactul dintre om, tehnică și condițiile specifice se exprimă în cadrul acestei unități miniere în realizarea unei productivități a muncii și a unei producții fizice superioare prevederilor și angajamentelor asumate. În acest context pot fi conturate câteva direcții în care s-au canalizat eforturile întregului colectiv de la I.M. Cavnic, pentru atingerea acestor obiective:

1 Pregătirea sistematică și din timp, pină la nivelul locurilor de muncă, a producției. Paralel cu crearea condi-

țiilor pentru producția curentă, o atenție deosebită se acordă deschiderii și pregătirii din vreme a rezervelor de minereu, acțiune care s-a concretizat în depășirea indicatorilor de plan cu peste 3 000 m de lucrări miniere orizontale și verticale, asigurîndu-se astfel o creștere cu o treime a lungimii liniei de abataj. De asemenea, încă în anul 1980 s-a urmărit finalizarea programului pentru raționalizarea fluxului transportului tehnologic prin mecanizarea și semiautomatizarea rampelor de extracție ale celor două puțuri principale, scurtarea ramificațiilor căilor de transport, înlocuirea și unificarea tipului de șine de cale ferată pe circuitele principale, extinderea electricității transportului de minereu pe 2 kilometri de trasee principale, trecerea la înlocuirea vagonetelor cu capacitate de 1 000 litri cu cele de 1 500 litri.

Corelarea programului de deschidere și pregătire a orizonturilor și filoanelor cu programul de modernizare a fluxului transportului tehnologic a permis extinderea la 80% a sistemului de exploatare în retragere a rezervelor, cu importante efecte economice, care au rezultat din reducerea cheltuielilor de întreținere minieră, concentrarea producției și asigurarea condițiilor optime de refolosire a materialelor.

2 Introducerea și permanentizarea principiului autogestiuunii materiale pină la nivelul locului de muncă. Avînd grija de a economisi materialele de bază, șefii de brigadă, maștrii și șefii de sector se preocupă să asigure aprovizionarea ritmică cu materialele necesare nu numai din repartițiile centralizate, care nu întotdeauna pot face față cererilor formațiilor de lucru, ci și din materiale recuperate. Astfel, pentru evitarea golurilor în aprovizionarea tehnico-materială, cu consecințele nedorite cunoscute asupra nivelului producției fizice, se urmărește ca din toate locurile de muncă și de pe toate traseele abandonate (ca urmare a exploatarei în retragere) să se demonteze conductele de aer comprimat și de apă, șinele și traversele de cale ferată, gurile de rostogol metalice, tuburile de aeraj etc.; toate aceste materiale recuperate se depozitează în locuri amenajate centralizat pe orizonturi miniere. În felul acesta s-a reușit ca, exceptînd lemnul de mină, majoritatea formațiilor de muncă de la galerii să-și asigure amenajarea locului de muncă cu materiale recuperate, iar la abataje gurile de rostogol metalice să fie reutilizate prin demontare și remontare.

În vederea evitării intrării în presiune a galeriilor și suitoarelor de pregătire a panourilor, pentru metoda de exploatare cu înmagazinare temporară a

minereului excavat — generalizată pe unitate — s-a realizat concentrarea producției în faza de excavare prin creșterea vitezei de înaintare a liniei de abataj și asigurarea în avans a pregătirii panourilor etc.

3 Valorificarea completă a rezervelor izolate de la orizonturile superioare pe baza unui program special de redeschideri și de tehnologii de excavare specifice acestor rezerve. O caracteristică principală a procesului tehnologic minier o constituie gradul de dispersare relativ ridicat al capacității de producție atât pe verticală cât și pe orizontală. Această situație este impusă de ritmul deosebit al dinamicii producției de minereu și de metale în condițiile reducerii grosimii medii a filoanelor pe măsura adâncirii minelor și a scăderii conținuturilor metalice. De aceea, paralel cu preocuparea pentru exploatarea în retragere a rezervelor de la orizonturile noi, s-a impus elaborarea și urmărirea realizării unui program de valorificare completă a rezervelor izolate. Aceasta a solicitat atât intensificarea activității de cercetare și proiectare operativă din partea personalului tehnic-ingineresc, cât și un înalt grad de calificare și perfecționare a echipelor de mineri; rezultatul a fost extracția a peste 20% din volumul total de producție din rezervele izolate și în sistematizarea excavării și

extracției acestor rezerve. Realizarea sarcinilor de producție în condițiile de dispersie și complexitate tehnologică deosebită au impus, de asemenea, intensificarea preocupărilor pentru asigurarea ordinii și disciplinei în producție, utilizarea întregului personal tehnic ingineresc la asistența tehnică pe toate schimburile, generalizarea acordului direct și indirect la toate fazele de excavare și de extracție minieră, repartizarea indicatorilor de plan pe bază de norme de muncă și sarcini proprii pentru întregul personal muncitor din exploatare.

PENTRU OBTINEREA, în continuare, a unor importante realizări în producția de minereuri neferoase complexe, este necesară urmărirea și înfăptuirea citorva obiective prioritare pentru ultimele luni din anul de plan, ca și pentru pregătirea în cele mai bune condițiuni a producției anului viitor:

- **menținerea ritmului atins în executarea lucrărilor de deschidere și pregătire.** În această privință orientarea principală se cere axată pe deschiderea în adâncime a zăcămintului și realizarea integrală a prevederilor planului de cercetare geologică. Pentru aceasta colectivele de specialiști din întreprindere trebuie să efectueze un volum de lucrări mult mai mare decât până acum; aceasta reprezintă pentru unitate, în

condițiile scăderii potențialului metalic al rezervelor de minereu, garanția asigurării bazei pentru producția viitoare;

- **îmbunătățirea tehnologiilor de excavare și de evacuare a stocurilor de minereu din abataje** prin creșterea vitezelor de avansare pe verticală în abataje (cu circa 10—15%) pe baza extinderii mecanizării, prin mai buna întreținere și funcționare a instalațiilor de perforat, de încărcare și transport a minereului;

- **optimizarea fluxului transportului minereului extras** în condițiile creșterii circuitelor de transport la peste 60 km de cale ferată. În acest scop va trebui insistat atât pe extinderea folosirii vagonetelor de 1500 l capacitate, pe electricificarea transportului pe căile cu tracțiune intensă, cât și pe utilizarea pe scară mai largă a transportului gravitațional;

- **perfecționarea pregătirii profesionale și policalificarea cadrelor** (îndeosebi pentru cumularea meseriilor de minier și electromecanic), în așa măsură încât personalul existent în abataje să poată rezolva mai operativ, cu forțe proprii, toate problemele ce se ivesc pe parcursul schimburilor din subteran și de la suprafață.

Gh. DRĂGHICI

COMENTARIU LA UN GRAFIC

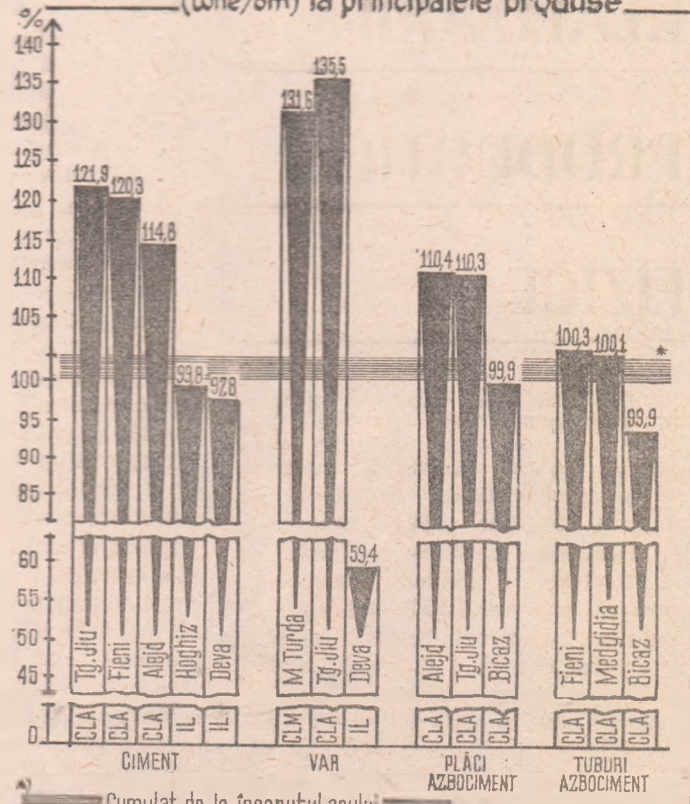
Influențe în procesul creșterii productivității muncii

ÎN ÎNTEPRINDERILE din cadrul Centralei cimentului, în primele 9 luni din 1981, au fost depuse eforturi deosebite pentru realizarea productivității muncii, ceea ce a permis ca, în această perioadă, numeroase unități să îndeplinească prevederile de plan la acest indicator. Alături de realizările valorice, deosebită importanță pentru economia națională o reprezintă rezultatele obținute la acest indicator în expresie fizică — tone/om (vezi graficul). Cele mai bune realizări au fost înregistrate la producția de ciment la C.L.A. Tg. Jiu (depășire cu 21,9%), C.L.A. Fieni (depășire cu 20,3%); la producția de var la C.L.M.M. Turda (depășire cu 31,6%), C.L.A. Tg. Jiu (depășire cu 35,5%); la plăci din azbociment la C.L.A. Alejd (depășire cu 10,4%); la tuburi din azbociment la C.L.A. Fieni și C.L.A. Medgidia (depășire cu 0,3% și respectiv 0,1%). Ceea ce a contribuit, în mod deosebit, la îndeplinirea programului de creștere a productivității muncii, în multe unități, a fost introducerea pe scară largă a unor tehnologii noi (de exemplu, arderea dublă la liniile de 3000 t/zi ale cuptoarelor de clincher), mai buna folosire a capacităților de producție (creșterea cu 1,6% față de 1980 a indicelui de utilizare a liniile tehnologice pe procedeu uscat), mecanizarea și automati-

zarea operațiilor tehnologice grele și cu volum mare de muncă ș.a.

Dacă pe ansamblul centralei productivitatea muncii, în expresie fizică, a fost realizată, există încă unele întreprinderi care înregistrează din acest punct de vedere rămăneri în urmă față de prevederi: Întreprinderea de lianți Deva (—3,1% la ciment și —40,6% la var), Combinatul de lianți și azbociment Bicaz (—6,4% la tuburi din azbociment), Combinatul de lianți Cimpulung (—2,6% la var) etc. În vederea asigurării creșterii nivelului productivității muncii în toate întreprinderile centralei un accent mai mare se cere pus pe perfecționarea organizării producției și a muncii (de exemplu, generalizarea controlului activ și urmării preventive a realizării sarcinilor de producție). În același timp, se impune perfecționarea relațiilor de cooperare cu centralele și ministerele furnizoare, în special în ceea ce privește calitatea pieselor de schimb și respectarea termenelor de livrare a acestora (pe primele 9 luni M.I.C.M. a livrat doar 32% din

Dinamica productivității muncii în unități fizice (tone/om) la principalele produse

necesarul de piese de schimb contractate), precum și asigurarea condițiilor pentru realizarea volumului necesar de transport al materiei prime (de către Centrala de exploatare a lemnului).

B. C.

DEZBATERE „R. E.”

CONCEPTE ȘI MODALITĂȚI DE ORGANIZARE A ACTIVITĂȚII INDUSTRIALE (II)

PUBLICĂM, în continuare, în numărul de față al revistei, alte opinii și puncte de vedere exprimate în cadrul dezbaterii consacrate modalităților de perfecționare a organizării activității industriale.

Raportul specializare-integrare în condițiile noului mecanism economico-financiar

Ion Șiclovan : „Profilarea, specializarea întreprinderilor constituie în momentul de față, atât la noi cât și pe plan mondial, o realitate și o necesitate. Diviziunea muncii, ca fenomen de organizare economică, cuprinzând în sine și un amplu proces de specializare, s-a extins asupra unităților economice, în principal asupra celor industriale, cu accente tot mai puternice și asupra celorlalte ramuri. Mobilul acestui proces a fost dat de însăși legea obiectivă economică a creșterii productivității muncii sociale, concretizată în necesitatea obținerii unor rezultate superioare — premisă a creșterii economice și asigurării unui nivel de trai mai ridicat. În același timp, procesul specializării și cooperării trebuie înțeles ca un proces dinamic, a cărei evoluție cunoaște, și practica a dovedit-o, unele limite impuse, în fiecare moment, de nivelul creșterii economice, al dotării tehnice, de caracterul zonal al dezvoltării industriale.

În economia socialistă procesul specializării și cooperării capătă valențe noi, în condițiile asigurării unui echilibru între cerere și ofertă prin conducerea conștientă a economiei, pe temeiul înțelegerii și stăpînirii efectelor legilor economice obiective. De altfel, așa cum rezultă din practica întreprinderilor noastre socialiste, profilarea și specializarea s-au dovedit și se dovedesc metode eficiente nu numai de valorificare într-un grad mai înalt a resurselor materiale și umane disponibile, ci și un mijloc de satisfacere cât mai deplină a necesităților economiei naționale și cerințelor la export.”

Paul Protopopescu : „Așa cum s-a subliniat în dezbateri, sint multe exemple în care specializarea a condus la un grad înalt de eficiență. Din păcate, au fost și sint încă și o serie de neajunsuri care împiedică desfășurarea normală și eficientă a acestui mecanism. După părerea mea, aceste neajunsuri, apărute în cadrul relațiilor curente de cooperare dintre întreprinderile specializate pe componente și cele pe sisteme sau produse finale, aruncă o lumină nefavorabilă asupra principiului specializării organologice. Realitatea indiscutabilă a unor deficiențe în livrări pare să justifice opinia (pripită) despre necesitatea integrării

cât mai complete a întreprinderilor furnizoare de produse complexe. Dar să examinăm cauzele unor asemenea situații. O primă problemă este aceea a nivelului prețurilor. Condiția de bază pentru ca o întreprindere producătoare de sisteme să simtă eficiența producției specializate de componente este aceea de a le obține la un preț mai redus decît dacă și le-ar produce singură. Pentru ca această condiție să fie îndeplinită, trebuie să acționeze doi factori: seria de fabricație și strategia prețurilor. Specializarea în fabricația

Participanții la dezbateri : prof. dr. Ion Șiclovan, de la Academia „Ștefan Gheorghiu” ; ing. Ion Crișan, director general al Institutului central de cercetări tehnologice pentru construcția de mașini ; Ion Popa, prim-secretar al Comitetului de partid al sectorului 2 al municipiului București ; Ion Rozanide, șef serviciu organizarea conducerii și producției. Direcția de organizare și control și Ion Calboreanu, șef serviciu. Direcția generală tehnică din M.L.C.M. : Gheorghe Brailoaveanu. Consiliul de coordonare în construcția de mașini și metalurgie : ing. dr. Ioan Istoc, director în Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie ; ing. dr. Ion Hera Bucur, cercetător în Institutul de cercetări științifice, inginerie tehnologică și proiectare sectoare calde în construcția de mașini ; ing. dr. Corneliu Russu, director al Institutului pentru economia industriei ; Paul Protopopescu, director în Direcția de metalurgie și construcția de mașini și George Lazaride, director adjunct din Comitetul de Stat al Planificării ; Dimitrie Anca, director adjunct al Centralei Industriale de utilaj tehnologic și material rulant București ; Ion Simionescu, șef serviciu specializare-cooperare. Întreprinderea „Grivița Roșie” : George Grosu, șef atelier proiectare întreprinderea de mașini grele București ; Mihail Mateescu, șef serviciu organizare-control. Întreprinderea „1 Mai” Ploiești : Cecilia Manițiu, cercetător, Institutul de economie socialistă ; Camelia Cămășoiu, cercetător, Institutul de economie socialistă ; Vasile Boescu și Corneliu Bărnea din partea redacției „Revistei economice”.

de componente trebuie să ducă la creșterea seriilor de fabricație cu unul sau mai multe ordine de mărime. Aceasta permite introducerea tehnologiilor avansate și scăderea costurilor cu circa 0,2—0,7 la sută. De asemenea, aproape 1/3 din întreaga creștere a productivității muncii în construcția de mașini se realizează în prezent numai datorită adîncirii specializării producției. Apreciind avantajele de natură tehnică ale unei industrii specializate pe componente, apare logic ca strategia prețurilor să promoveze dezvoltarea așa-numitei industrii orizontale. Pentru aceasta se cer îndeplinite cel puțin 3 condiții :

● să se evite acele cazuri în care la stabilirea costurilor unor componente se aplică o rată medie de rentabilitate foarte ridicată sau se consideră „neeconomică” producția unor componente la care o astfel de rată nu poate fi atinsă. Ar trebui să se țină seama că efectele specializării în direcția reducerii costurilor de producție nu pot fi

atînse decît după o anumită perioadă le consolidate a posibilităților de desfacere și de „învățare” a tehnologiilor perfecționate ;

● ar trebui acceptată regula de principiu ca eficiența economică a producției de componente să nu fie apreciată numai la nivelul întreprinderii producătoare, ci la scara întregului sistem de întreprinderi cărora le sint destinate aceste componente (de exemplu la scara întregii industrii de autovehicule — pentru componentele specifice acestei industrii etc.) ;

● se cere acceptată, de asemenea, ideea că cererea de componente tipizate nu poate fi satisfăcută decît în mod treptat. Ori în practică, mai ales în perioada de început a producției specializate, cererea de componente tipizate cuprinde întreaga paletă de tipuri și dimensiuni întilnită pe piața mondială, în timp ce producția de componente asimilează treptat varietatea mare de tipuri cerute. În aceste condiții apare cercul vicios al existenței „cererii neacoperite”, în același timp cu „capacitatea neacoperită”.

Care ar fi soluția ? Asigurarea unui permanent echilibru între necesar și producție, în strînsă legătură cu întărirea controlului asupra importurilor și dimensionarea judicioasă a stocurilor existente. În orice caz, nu trebuie pierdut din vedere fenomenul obiectiv al creșterii complexității conexiunilor din interiorul industriei constructoare de mașini ca efect al specializării, faptul că prin promovarea specializării „orizontale” se amplifică relațiile de cooperare, această amplificare reprezentînd un „preț” care trebuie plătit pentru sporul de eficiență care se obține pe această cale. Desigur, există suficiente mijloace organizatorice pentru a rezolva aceste complicații.

Deși se cunosc bine avantajele specializării, în orientarea multor centrale industriale se manifestă tendința de a se integra, la întreprinderea care montează produsul finit, cît mai mult din producția de componente necesare acestuia (ca, de exemplu, motoare, echipamente hidraulice, cutii de viteză, transmisii, piese turnate, organe de asamblare, echipamente electrice). Această orientare își are sursa, după părerea mea, în modul nesatisfăcător în care se respectă contractele de cooperare și livrările de componente, determinate, la rîndul lor, de modul defectuos în care se asigură baza materială. O altă cauză ar fi înțelegerea greșită a căilor prin care trebuie sporită producția netă : în loc să se promoveze, prin acțiuni hotărîte, diversificarea și modernizarea produsului final prin creșterea gradului de complexitate, a performanțelor și printr-o eficiență activitate de asistență tehnică la beneficiar,

cu efect direct asupra creșterii valorii acesteia, se accentuează integrarea fabricației de componente în dauna specializării, situație care, la nivelul întreprinderii, ar putea să fie eficientă, dar care la nivelul ramurii sau al economiei reprezintă pierderi; aceasta pentru că numai producția specializată, în serii mari de fabricație, poate asigura consumuri mici de materiale, energie și manoperă directă, un grad ridicat de utilizare a mașinilor și utilajelor“.

Camelia Cămășoiu : „Plecând de la importanța reducerii costurilor de producție în condițiile actualului mecanism economico-financiar, consider că relația specializare-cooperare nu poate da rezultatele scontate dacă nu se conjugă cu dimensiunea producției. După cum a demonstrat practica, dimensiuni diferite reclamă structuri specializate diferite. În funcție de specializarea proiectată, există anumite dimensiuni eficiente. Așa, de exemplu, o întreprindere producătoare de rulmenți poate fi rentabilă la o scară foarte mare a producției concentrate într-un singur loc, având în vedere diversificarea sortimentală a cererii, ca și numărul mare de beneficiari. Însă nu același lucru se poate spune despre întreprinderile specializate pe produse cu o arie restrinsă a desfacerii, cum ar fi, de exemplu, cabinele de tractoare. Totodată, gradul de concentrare a producției specializate influențează amplasamentul beneficiarilor. La un volum foarte ridicat al producției de componente electronice, de exemplu, concentrată într-o singură întreprindere, vor crește distanțele de cooperare a unităților beneficiare (de echipamente electrice), ceea ce se va repercuta negativ asupra cheltuielilor și duratei de aprovizionare, dar mai ales asupra condițiilor speciale de transport, factor atît de important în industria electronică.

Din punct de vedere tehnic, talia unei întreprinderi se poate extinde foarte mult, restricțiile fiind doar de natură teritorială. Însă, din punct de vedere economic, creșterea dimensiunii producției specializate nu corespunde întotdeauna cu o eficiență sporită. Ba mai mult, nașterea coloșilor industriali este însoțită de o sporire a costurilor (de producție, de transport, de desfacere) și a dificultăților de conducere și gestionare. Or, ceea ce interesează societatea este tocmai minimizarea costurilor totale pe unitate de produs. Exagerând avantajele specializării, se pierd din vedere două aspecte foarte importante pentru consecințele antrenate: 1) întrucît volumul producției nu poate crește nelimitat în condiții de eficiență, nici specializarea nu se poate adînci nelimitat; 2) cînd există capacități în funcționare, specializate pentru un anumit produs sau component dat, există și riscul ca sporirea gradului de specializare al unor întreprinderi să ducă la repartizarea cu ușurință de noi sarcini de producție, neglijîndu-se problema limitelor economice ale dimensiunii producției.

Principalul factor al supradimensionării întreprinderilor este, desigur, creșterea, an de an, a volumului producției. Distribuirea de noi sarcini de producție atrage după sine un plus de echipamente, noi spații tehnologice, personal suplimentar. La acestea trebuie adăugată și influența modificărilor de structură a producției, aduse în

perioada de plan. Fie că producția nu este acoperită în totalitate cu contracte, fie din alte motive, apare situația cînd întreprinderea trebuie să facă față unei cereri foarte diversificate, unor comenzi ce necesită dotări suplimentare. Pentru a asigura elasticitatea nomenclatorului de produse, în funcție de schimbarea cererii, se impune întreprinderilor o mai mare mobilitate a capacităților lor productive. În felul acesta se adoptă o strategie „pentru orice eventualitate”, în care unitățile mențin în rezervă tot felul de spații tehnologice.

Un factor de supradimensionare ce merită o reflecție mai mare, datorită amplitudinii cu care a început să acționeze în prezent, este creșterea gradului de integrare a producției. Din unele cercetări întreprinse în cîteva centrale ale industriei constructoare de mașini s-a văzut că, în condițiile noului mecanism economico-financiar, ca urmare a introducerii indicatorului producție netă în aprecierea rezultatelor, întreprinderile manifestă tendința de a evita cooperarea. Integrînd o cît mai mare parte din componente în producția proprie, întreprinderile cîștigă, pe de o parte, producție netă, iar pe de altă parte, nu-și umflă cheltuielile materiale cu prețul de livrare al produselor procurate prin cooperare, care de multe ori este mai mare decît costul lor în uzina beneficiară. În felul acesta, au crescut dimensiunile capacităților de producție pe întreprinderi, cu un nivel ridicat de integrare. Consider că această situație nu poate fi decît tranzitorie, rezolvîndu-se pe măsură ce se vor crea condițiile necesare pentru realizarea efectelor stimulative ale indicatorului producției nete (adaptarea sistemului de prețuri ale componentelor la cerințele noului mecanism economico-financiar, organizarea mai bună a raporturilor contractuale de cooperare, coordonarea mai bună a planurilor de producție fizică și producție netă și altele).“

Cooperarea trebuie să fie avantajoasă pentru ambii parteneri

George Lazaride : „Pornind de la cele spuse pînă acum în dezbaterile noastre, mă voi referi la cîteva elemente privitoare la mecanismele care incită la specializare și cooperare, sau le inhibă. Dacă aș reaminti situația dinainte, atunci cînd producția marfă și tot ce derivă din ea era elementul principal de judecată a activității întreprinderii, sigur că acest indicator incita la cooperare. Era avantajos pentru o întreprindere să cumpere cît mai multe bucăți, produse, pentru ca, înglobînd o manoperă relativ redusă, să-și mărească producția globală. Dar, de foarte multe ori, această cooperare nu reprezenta altceva decît o plimbare a produselor dintr-o parte în alta.

În prezent, cînd producția netă a devenit principalul criteriu după care se judecă activitatea unei întreprinderi, indicatorul acționează în două sensuri, avînd avantajele și dezavantajele respective. Pe de o parte, pentru furnizorii de piese și subsansamble, producția netă elimină reținerea de a produce subsansamble sau piese pentru un produs final, deoarece se ia în considerare

valoarea nou creată, iar pe de altă parte, se elimină toate cazurile false de cooperare la care s-a apelat numai pentru mărirea producției globale la o întreprindere sau alta sau pe ansamblul unei centrale sau minister. Dar poate apare un alt pericol, și anume acela al unei cooperări și specializări diminuate, adică după principiul că dacă fac piesa sau subsansamblul la mine în întreprindere, chiar dacă o fac cu eficiență mai mică pentru ansamblul economiei, pentru mine este mai ieftină; în momentul acesta, există pericolul ca să se diminueze cooperarea și specializarea în favoarea unei integrări care devine falsă.

Pentru a se frîna o asemenea tendință, trebuie aplicat, după părerea mea, un corectiv. Cît timp este integrarea favorabilă din punctul de vedere al beneficiarului? Atîta timp cît costă mai puțin materialul și manopera decît costa produsul cumpărat de la celălalt pentru ca să nu se reducă beneficiul. Altfel, în momentul cînd costă mai mult, evident beneficiul se va reduce.

Un alt factor este acela al productivității calculată la producția netă. Dacă o întreprindere își integrează unele subsansamble, producția ei va scăde și acesta va fi un indiciu important pentru aprecierea activității și, evident, înainte de a lua o decizie, va trebui să judece din toate punctele de vedere. Concluzia ar fi că în fapt elementele noului mecanism economico-financiar sînt de natură să stimuleze o specializare și o cooperare în adevăratul înțeles, în sensul eficienței.“

Vasile Boescu : Desigur, acest domeniu de analiză este deosebit de important, el înglobînd în sine multe probleme de mecanism economic. Aceasta cu atît mai mult cu cît practica demonstrează că adesea întreprinderile de produse finale tind spre o integrare «forțată», datorită nivelului costurilor subsansamblelor sau pieselor din unitățile specializate. Nu în puține cazuri beneficiarii de subsansamble sau piese sînt nevoiți să găsească soluții improvizate, costisitoare pentru acoperirea nevoilor, ceea ce conduce la o diminuare a eforturilor specializării producției și restrîngerea gradului de cooperare.

Așadar, recurgerea în unele cazuri la integrarea producției, este generată de «lipsa posibilităților» de cooperare, ca urmare, fie a nivelului ridicat al beneficiului din prețurile semifabricatelor executate de unitățile specializate, fie insuficienței dezvoltării a capacităților de producție din unitățile furnizoare de componente. Aceasta este pe de o parte o problemă de eficiență a specializării și evaluării acestei eficiențe prin sistemul corect de prețuri, iar pe de altă parte o problemă de optimizare a producției și de corelare a dimensiunilor acesteia între unitățile furnizoare și cele beneficiare. Ar fi necesar ca aceste probleme să stea mai mult în atenția ministerelor și organelor centrale de sinteză pentru asigurarea unui echilibru la nivelul economiei naționale, ținînd seama că obținerea unei eficiențe ridicate în activitatea productivă se impune pentru fiecare unitate în parte.

Corneliu Russu : „Tovarășii Lazaride și Boescu au vorbit aici de producția globală și producția netă. Sigur, pro-

(Continuare în pag. 13)

Tîrgul Internațional București-1981

UN BILANȚ FRUCTUOS

VINERI 23 octombrie și-a închis porțile cea de-a 7-a ediție a Tîrgului Internațional București, importantă manifestare economică-comercială găzduită în această toamnă de capitala României, care s-a bucurat de un rodnic bilanț.

Deschiderea oficială a fost onorată de prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a celorlalți conducători de partid și de stat, ceea ce constituie încă o dovadă a interesului și grijii permanente a președintelui țării pentru continua dezvoltare economico-socială a României, pentru extinderea și adîncirea relațiilor comerciale externe, pentru consolidarea și lărgirea colaborării economice cu toate statele lumii, în spiritul avantajului reciproc, al progresului economic și social, al cauzei păcii.

TIB '81 a prilejuit o sintetică și elocventă expresie a rezultatelor dobîndite, a însemnatelor progrese obținute de România pe multiple planuri ale dezvoltării sale economice, semnificative pentru continuarea consecventă a dezvoltării economico-sociale a țării, întemeiată pe rezultatele de prestigiu obținute de întregul popor pînă în prezent, în toate domeniile de activitate, realizări reflectate fidel de exponatele românești.

Tîrgul Internațional București, aflat la a 7-a sa ediție, a constituit, fără îndoială, un cadru amplu, fertil pentru promovarea comerțului și cooperării economice internaționale, industria românească expunînd mii de produse noi, unele veritabile premiere industriale, create de circa 400 de unități productive, centrale industriale, institute de cercetări și proiectări din România, numeroase dintre acestea figurînd în nomenclatorul de export al întreprinderilor românești de comerț exterior, expresie strălucită a energiei și capacității creatoare a specialiștilor și producătorilor români.

Programul de export al României, expus în standurile a 45 de întreprinderi de comerț exterior, a cuprins toate categoriile de produse incluse în profilul actual, lărgit al tîrgului și anume: mașini, instalații, utilaje, echipamente, aparataj ca și studii, proiecte și licențe pentru domeniul prelucrării metalelor, pentru telecomunicații, industria electrotehnică, electronică și automatizării, pentru producția, transportul, distribuția și controlul energiei electrice, pentru tehnica nucleară, industria metalurgică, industria minieră, industria petrolului și gazelor, agricultura și industria alimentară, silvicultura și industria lemnului, mobile, celulozei și hîrtiei, industria ușoară, industria materialelor de construcții, mijloace de transport rutier, feroviar, naval și aerian (inclusiv echipamente și utilaje), industria poligrafică și a ambalajelor, echipamente și materiale pentru baze turistice, restaurante, spitale, școli și echipamente comerciale, instalații și aparate pentru medicina umană și veterinară, pentru laboratoare medicale și de învățămînt, de cercetări și producție, mașini, echipamente și instalații pentru industria chimică, farmaceutică, cosmetică, a cauciucului și maselor plastice, mașini și aparate pentru măsură, control și supraveghere, produse și articole din toate domeniile de mai sus, bunuri de larg consum industriale și agroalimentare, precum și materii prime necesare tuturor sectoarelor. Exponatele românești s-au bucurat de un deosebit interes din partea specialiștilor și oamenilor de afaceri aflați la tîrg și au constituit obiectul a numeroase și importante contracte comerciale.

Cele peste 800 de firme oaspete de peste hotare au expus pe o suprafață totală de peste 31 000 mp, produse realizate în cele 42 de țări participante, între care 34 cu pavilioane oficiale și anume: Algeria, Anglia, Australia, Austria, Bangladesh, Belgia, Brazilia, Bulgaria, Canada, Cehoslovacia, Cuba, Danemarca, Elveția, R.D. Germană, R.F. Germania, India, Iordania, Irak, Iran, Israel, Italia, Iugoslavia, Japonia, Kuwait, Libia, Maroc, Nigeria, Polonia, Portugalia, Siria, Statele Unite ale Americii, Sudan, Turcia, Ungaria și Uniunea Sovietică. A mai participat cu pavilion oficial și Organizația pentru Eliberarea Palestinei.

În afara participărilor oficiale au mai fost prezente numeroase firme cu standuri și pavilioane colective sau individuale,

din Anglia, Austria, Belgia, Coasta de Fildeș, Danemarca, Elveția, Finlanda, Franța, R.F. Germania, Grecia, Japonia, Olanda, Singapore, Spania, Statele Unite ale Americii, Suedia, Ungaria ș.a.

Pentru prima dată la TIB au participat firme din Australia, Canada, Coasta de Fildeș, Iordania, Iran, Singapore și Siria. De asemenea, a fost prezent pentru prima dată cu un stand propriu „Centrul de Comerț Internațional UNCTAD/GATT” de la Geneva, împreună cu Centrul Român de Comerț Exterior.

Situată pe aceeași linie a înaltei tehnicități, a utilizării celor mai noi procedee tehnologice, a alinierii la cerințele actuale ale pieței internaționale, oferta prezentată la TIB '81 de firmele străine a confirmat renumele de care multe din ele se bucură pe plan mondial. De exemplu, I.C.I., RANK XEROX, NORPRINT din Anglia, RHÔNE-POULENC, L'AIR LIQUIDE, MICHELIN, L'ORFAL din Franța, HOECHST, MERCK, TUFLIN MANNESMANN-DEMAG din R.F. Germania, RAZNOEXPORT, AVTOEXPORT, TECHSNABEXPORT, STROJIMPORT din U.R.S.S., MONTEDISON, TECNOMATIC, NUOVO PIGNONE din Italia; MEDIMPEX din Ungaria, TECHNOPOL din Cehoslovacia, OERLIKON din Elveția și multe altele, sînt în mare majoritate participante tradiționale la manifestările expoziționale de la București și vechi parteneri comerciale ale firmelor românești, altele prezente pentru prima oară în dorința de a se introduce pe piața românească, de a cunoaște nemijlocit ofertele comerciale și de cooperare ale partenerilor potențiali români.

Desfășurîndu-și activitatea sub aceste bune auspicii, actuala ediție a Tîrgului Internațional București și a închis porțile consemnînd un bilanț rodnic, concretizat prin încheierea a numeroase contracte de import și de export în toate domeniile din profilul actual al TIB, contribuînd efectiv și direct la îndeplinirea integrală a scopului care și l-a propus, a dezideratelor și intereselor participanților.

Organizatorii, sub directa îndrumare și cu sprijinul Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Socialiste România, s-au străduit să ofere toate mijloacele și întreaga experiență acumulată pentru a asigura participanților un cadru optim desfășurării în cele mai bune condiții a activităților comerciale, contactelor și schimburilor de idei și informații de specialitate, tranzacțiilor și încheierii de contracte. De menționat că actuala ediție a atras și un număr record de vizitatori — peste 500 000, din care circa 100 000 specialiști români și oameni de afaceri de peste hotare, dornici de a cunoaște cele mai noi creații ale sectoarelor economice românești prezente la tîrg și ale firmelor de peste hotare.

Din datele preliminare rezultă că valoarea contractelor încheiate la actuala ediție este cu peste 10% mai mare decît la ediția precedentă. Menționez că alte tratative de contractare sînt în curs de desfășurare, astfel că rezultatele vor continua să apară pe parcurs. Dintre principalele contracte încheiate de întreprinderile românești de comerț exterior menționez pe cele privind exportul de autoutilitare în Italia și Cuba, de autocamioane și autobasculante în Cuba, de tractoare în Iugoslavia, Egipt, Grecia și Argentina, de autoturisme de teren în R.P. Chineză și Columbia, de rulmenți, utilaj petrolier, mașini-unelte de diferite tipuri în Uniunea Sovietică. De asemenea, întreprinderile specializate românești vor livra mobilă în Olanda și R.F. Germania, încălțăminte în Siria, Uniunea Sovietică și R.F. Germania.

Totodată, exportatorii români au perfectat, în această perioadă, contractele pentru realizarea unor obiective industriale și instalații complexe: în Egipt — o uzină de reparat vagoane, în Mozambic — o oțelărie și în India — o instalație de paletizare. În același timp, au fost semnate diferite contracte pentru importuri de laminate din oțeluri speciale, mașini-unelte, rulmenți, piese de schimb pentru autoturisme ș.a.

Nicolae SUCIU
director al Întreprinderii de Tîrguri și Expoziții

Mecanismul economico-financiar: funcționalitate — eficiență

Cerințe pentru echilibrarea bugetelor de venituri și cheltuieli

REZULTATELE economico-financiare obținute în perioada scursă din acest an atestă că organele de conducere colectivă, adunările generale din unitățile socialiste, au acționat cu responsabilitate pentru îndeplinirea în cel mai bune condiții a sarcinilor de plan pe anul 1981. În centrul preocupărilor unităților socialiste s-a situat aplicarea în practică a indicațiilor și orientărilor conducerii superioare de partid și de stat, personal ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, a hotărârilor celui de-al II-lea Congres al consiliilor oamenilor muncii cu privire la intensificarea eforturilor pentru creșterea eficienței economice în toate sfoarele de activitate, sporirea acumulărilor bănești, prin valorificarea superioară a materiilor prime și materialelor, economisirea la maximum a combustibilului și energiei, realizarea producției în structura planificată și cu cheltuieli cât mai reduse, de calitate superioară, care să satisfacă cerințele la intern și extern etc.

Realizarea integrală a sarcinilor de plan

ESTE SEMNIFICATIV de subliniat în acest sens că peste 57% din numărul total al întreprinderilor și-au depășit, pe primele 8 luni din acest an, planul de beneficii cu peste 10 miliarde lei, multe unități economice au realizat producția cu cheltuieli mai mici decât cele planificate, economii de sute de milioane lei au fost obținute ca urmare a reducerii cheltuielilor materiale. Este un fapt incontestabil ca aplicarea cu exigență a mecanismului economico-financiar, desfășurarea activității pe principii de autoc conducere și autogestuire economico-financiară a determinat întărirea spiritului de răspundere în îndeplinirea indicatorilor economici și financiar, utilizarea cu randament sporit a valorilor materiale și bănești; la baza deciziilor din domeniul financiar stau, în mai mare măsură, criteriile eficienței economice.

Desigur, bilanșurile contabile încheiate la finele trimestrului III, a.c., oferă o imagine completă asupra executării bugetelor de venituri și cheltuieli, dar mai ales arată sectoarele în care s-au înregistrat rămăneri în urmă, precum și factorii care condiționează îndeplinirea indicatorilor financiar pe anul curent. De pildă, cu toate rezultatele bune înregistrate, unele întreprinderi nu și-au îndeplinit planul de beneficii, ceea ce afectează atât constituirea fondurilor proprii de dezvoltare și stimulare, cât și îndeplinirea obligațiilor către buget, cum sunt: vărsămintele din beneficii, prelevarea pentru societate a unei părți din valoarea producției nete, impozitul pe circulația mărfurilor precum și alte venituri. Alte unități economice nu au reușit să și acopere cheltuielile din veniturile proprii realizate, fapt pentru care întâmpină dificultăți financiare. Cauzele unei atare situații nu sînt greu de stabilit, dacă avem în vedere că rămăneri în urmă înregistrează unitățile în cauză și la principalii indicatori de plan economic ca producția fizică și netă, producția marfă vîndută și încasată, livrările la intern și export ș.a.

În aceste condiții, se impune ca, în perioada rămasă din acest an, organele de conducere colectivă, colectivele de oameni ai muncii să acționeze pentru aplicarea grabnică a măsurilor stabilite în acest an, pentru rezolvarea la timp a tuturor problemelor care condiționează îndeplinirea sarcinilor de producție pe acest an. În mod special ne referim la acele măsuri care sînt la îndemîna tuturor unităților și care, aplicate cu fermitate, pot să contribuie la eliminarea neajunsurilor, cum ar fi: in-

tărirea ordinii și disciplinei din producție precum și a controlului îndeplinirii sarcinilor pînă la ultimul lucrător, îmbunătățirea aprovizionării locurilor de producție, a materiilor prime, materialelor, combustibilului, energiei ș.a.; încadrarea în cheltuielile de producție planificate, lichidarea imobilizărilor, accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante ș.a. Atunci cînd nerealizările de producție se examinează cu atenție și răspundere se găsesc și soluțiile de remediere. Așa s-a procedat cu sprijinul organelor financiar-bancare, la întreprinderea de construcții Arad, întreprinderea de construcții metalice Bocșa, întreprinderea de scule și elemente hidraulice Focșani, întreprinderea metalică Codlea, fiind identificate posibilități pentru recuperarea rămănerilor în urmă înregistrate pe semestrul I a.c. la producția marfă, producția netă și export.

O analiză mai atentă a situației economico-financiare a unor întreprinderi cu rămăneri în urmă la capitolul indicatorilor financiar, a scos în evidență faptul că, deși planul producției industriale nu se realizează, totuși, cheltuielile așa-zise „comune” și „generale” se efectuează la nivelul planului, sau chiar peste acesta; într-o serie de cazuri s-a schimbat, în cursul execuției, structura sortimentală a produselor fără să se analizeze și efectele financiare ale acestei operații. Consecința a fost că anumite întreprinderi au înregistrat influențe nefavorabile, fiind reflectate ca atare în rezultatele financiare. Totodată, neîncadrarea în cheltuielile de producție planificate sau, mai bine zis, depășirea cheltuielilor amintite influențează direct realizarea acumulărilor bănești. Rezultatele financiare ale unor unități economice continuă să fie influențate negativ de o serie de cheltuieli care privesc pierderi din rebuturi, întreruperi în producție, dobinzi și penalizări ș.a. Prin conținutul lor, indicatorii financiar se conjugă cu cei economici, se condiționează reciproc, iar gradul lor de îndeplinire influențează, la rîndul lor, alți indicatori financiar. De exemplu, beneficiile sînt condiționate, în principal, de nivelul de îndeplinire a producției marfă vîndută și încasată; depășirea sau nerealizarea beneficiilor afectează destinațiile aprobate prin plan. De multe ori, producția marfă vîndută și încasată nu se îndeplinește datorită întârzierilor înregistrate în primirea contravalorii mărfurilor livrate, serviciilor prestate și lucrărilor executate de la clienții interni și externi.

Din datele furnizate de întreprinderi și centrale a rezultat tendința creșterii volumului documentelor privind produsele livrate, lucrărilor și serviciilor facturate, dar neîncasate, ceea ce arată o activitate insuficientă în acest sector dacă ținem seama că de încasarea la timp a mărfurilor vîndute depinde derularea întregii activități financiare. Ceva mai mult, unele întreprinderi, pentru că nu procedează potrivit reglementărilor în vigoare în ce privește urmărirea încasării contravalorii mărfurilor livrate și serviciilor prestate, întâmpină dificultăți financiare, își diminuează capacitatea de plată, și suportă dobinzi și penalități în mod nejustificat. Organele de inspecție financiară și bancară, urmărind această problemă la un număr de 43 de întreprinderi din sectoarele: construcții de mașini, industrie ușoară, industrie chimică, industrie metalurgică ș.a., au sprijinit conducerile întreprinderilor în cauză în stabilirea unor măsuri operative, care de altfel trebuiau luate mai de mult, care au asigurat, într-un timp scurt, încasarea de la clienți a sumei de aproape jumătate de miliard lei, ceea ce a reprezentat peste 60 la sută din volumul datorțiilor. Din cele de mai sus se desprinde concluzia că este în folosul fiecărei unități economice să întreprindă acțiuni de urgentare a finisării pro-

duselor și a lucrărilor începute, respectarea cu strictețe a termenelor de livrare către beneficiari, urmărirea operativă a modului de încasare a mărfurilor livrate, elaborarea în timp util a documentelor de încasare și prezentarea acestora la unitățile beneficiare și bancare care să asigure atît livrarea ritmică a produselor, executarea lucrărilor și prestarea serviciilor potrivit contractelor și comenzilor încheiate, cît și încasarea neîntîrziată a contravalorii acestora, contribuindu-se pe această cale la îmbunătățirea gradului de îndeplinire a indicatorilor financiari și a situației financiare.

Utilizarea eficientă a mijloacelor circulante

UN CAPITOL important, cu implicații adînci în activitatea economico-financiară a unităților economice, îl constituie modul de utilizare a mijloacelor circulante, domeniu în care apar unele neajunsuri. Nu trebuie să fii specialist pentru a înțelege că, cu cît mijloacele circulante parcurg mai multe cicluri în activitatea de aprovizionare, producție și desfacere, cu atît acestea se fructifică la un randament superior pentru fiecare unitate; normativele de stoc privind materiile prime, materialele, producția neterminată, produsele finite ș.a., reprezintă limite maxime, în care trebuie să se încadreze fiecare întreprindere, indiferent sectorul din care face parte.

Practica oferă numeroase exemple în care nu se acordă atenția cuvenită folosirii cu maximă eficiență a mijloacelor circulante, îngăduindu-se cu sau fără știință cheltuieli care se dovedesc ulterior că sînt neoportune, neeconomice și neeficiente, însă efectele nefavorabile se răsfrîng din plin asupra întregii activități a unității în cauză. Neajunsurile din acest domeniu sînt reflectate în imobilizări de mijloace circulante, în stocuri de materii prime și materiale, producție neterminată, produse finite, debite din livrarea produselor, lucrărilor executate și serviciilor prestate, care atrag, în lanț, consecințe negative de ordin financiar cum sînt: lipsa disponibilităților din cont și diminuarea capacității de plată, apelarea la credite bancare pentru care se suportă dobînzii penalizatoare, provocarea de greutăți financiare furnizorilor de la care s-au primit materii prime, materiale etc. Datele de bilanț de la 30 septembrie a.c. arată că volumul imobilizărilor de mijloace circulante, într-o serie de cazuri, se menține ridicat, ceea ce reclamă măsuri pentru lichidarea neîntîrziată a acestora și îmbunătățirea corespunzătoare a situației financiare.

Este în interesul fiecărei unități economice să-și examineze temeinic stocurile peste normativ, în funcție de care să se aplice și măsurile cele mai potrivite pentru lichidare și reconstituirea fondurilor, acționîndu-se, în același timp, și pentru prevenirea formării de noi stocuri, aprovizionarea cu cele necesare să se desfășoare în limitele normelor și normativelor aprobate.

Ansamblul măsurilor privind concentrarea forțelor pentru desfășurarea activității pe acest an în cît mai bune condiții va contribui, fără îndoială, la consolidarea bazei de plecare pentru sarcinile privind exercițiul financiar pe anul 1982. Activitatea financiară a anului viitor nu trebuie, sub nici un motiv, să suporte efectul unor neajunsuri din acest an, punînd încă odată în evidență necesitatea eliminării acestora. Sarcinile, din bugetele de venituri și cheltuieli pe anul 1982 trebuie să se încadreze în laturile calitative ale actualului cincinal, un accent deosebit punîndu-se pe dimensionarea mai riguroasă a resurselor, mobilizarea mai deplină a rezervelor din toate domeniile de activitate, precum și pe utilizarea fondurilor în strictă corelare cu prevederile de plan și într-un regim sever de economii.

Dimensionarea fondurilor materiale și bănești în raport cu planul

UN OBIECTIV însemnat la baza pregătirii bugetelor de venituri și cheltuieli pentru anul 1982 îl constituie creșterea acumulărilor bănești în toate unitățile socialiste,

prin îmbunătățirea și perfecționarea activității sub toate aspectele, și sporirea eficienței economice. Dimensionarea indicatorilor financiari din bugetele de venituri și cheltuieli pe anul viitor nu se poate rezuma la transpunerea în expresie valorică a sarcinilor de plan economic, ci trebuie să fie rodul gândirii economice a întregului colectiv pentru bunul mers al unității respective. Astfel, indicatorii financiari vor trebui să reflecte în gradul cel mai ridicat aplicarea și consolidarea autogestiuunii economico-financiare, potrivit căreia acoperirea cheltuielilor din venituri proprii trebuie asigurată începînd cu fiecare produs, secție și ajungînd pînă la nivelul întreprinderii. Cu acest prilej este nevoie de multă inițiativă și spirit novator în abordarea problemelor eficienței economice, în identificarea căilor de rentabilizare a tuturor produselor, eliminării cheltuielilor neeconomice, a rebuturilor, spezelor și penalizărilor ș.a., toate acestea reflectîndu-se în sporirea rezultatelor financiare. De asemenea, determinarea nivelului indicatorilor financiari pentru anul viitor are loc pe baza prețurilor și tarifelor actualizate, care asigură, în toate cazurile, obținerea unei rentabilități și deci acoperirea cheltuielilor din veniturile realizate. Cu toate acestea, o atenție deosebită va trebui acordată eliminării cauzelor care în prezent mai provoacă pierderi, necesitînd măsuri de ordin tehnologic, proiectare și organizatoric, pentru asigurarea desfășurării tuturor activităților în condiții de rentabilitate și eficiență.

Proiectarea și definitivarea indicatorilor care reflectă obligațiile către bugetul statului și constituirea fondurilor proprii de dezvoltare trebuie să aibă loc, potrivit reglementărilor în vigoare, în sensul că din venitul net prevăzut în plan se asigură cu prioritate restituirea fondurilor primite de la societate, constituirea fondurilor proprii pentru dezvoltare, stimulare și acțiuni sociale, precum și vărsămintele la buget. În această idee se impune subliniat faptul că defalcarea din beneficiu pentru fondul mijloacelor circulante, corespunzător creșterii acestora în anul de plan incumbă responsabilități cu privire la determinarea normativelor de stoc dar mai ales asigurarea unei sporiri mai accentuate a vitezei de rotație a mijloacelor circulante, care să ducă, în final, la eliberări de fonduri și nu la imobilizarea lor.

De asemenea, mai trebuie avut în vedere că în viitor unitățile economice vor primi credite numai în măsura rambursabilității la scadență, în acest scop trebuind să existe garanția respectivă. De aici decurge preocuparea ca determinarea volumului de mijloace circulante și cuprinderea acestuia în bugetele de venituri și cheltuieli pe anul 1982 să aibă loc pe baza mobilizării tuturor rezervelor, îmbunătățirii întregii activități de producție și livrare, deoarece numai în acest mod se poate atinge o rotație mai mare a mijloacelor circulante, și deci folosirea acestora cu rezultate mai bune.

Din cadrul preocupărilor colectivelor de specialiști nu trebuie scăpată problema determinării nivelului cheltuielilor de circulație, a cheltuielilor generale de conducere și administrare, impunîndu-se nu o analiză globală, ci una analitică, pe fiecare poziție de cheltuieli, sub aspectul necesității și oportunității. Ridicăm această problemă deoarece în aceste secțiuni ale bugetelor de venituri și cheltuieli se pot obține însemnate rezerve care să contribuie la reducerea cheltuielilor și sporirea beneficiilor.

Pregătirea și definitivarea bugetelor de venituri și cheltuieli de către instituțiile de stat trebuie asigurată pe baza aplicării în practică a măsurilor de restrîngere la maximum a tuturor cheltuielilor, folosirea mai completă a bazei materiale deja existente, creșterea răspunderii în solicitarea și utilizarea fondurilor bugetare. Asigurarea fiecărei instituții a fondurilor necesare va trebui să conducă, în mod direct, la îmbunătățirea activității, în sensul satisfacerii în mai bune condiții a cerințelor populației.

Fără îndoială, organele de conducere colectivă din unitățile socialiste, cu sprijinul larg al oamenilor muncii, vor întreprinde toate măsurile care să asigure realizarea indicatorilor financiari pe anul curent, precum și pregătirea în cele mai bune condiții a bugetelor de venituri și cheltuieli pentru anul 1982.

Gh. VILCU
Ministerul Finanțelor

SĂPTĂMÎNA ECONOMIEI

MUNCA RODNICĂ — ECONOMIE, BUNĂSTARE

ÎN ANII socialismului, îndeosebi în ultimul deceniu, acțiunea de economisire în România a luat un avânt deosebit. Aceasta se datorește faptului că populația țării a obținut — ca urmare a muncii depuse de ea însăși și a politicii consecvente a partidului nostru privind creșterea sistematică a nivelului de trai — venituri din ce în ce mai mari care au acoperit necesitățile curente, raționale, ale unei vieți civilizate, și au permis, totodată, punerea de o parte a unor resurse bănești pentru asigurarea în viitor a unei calități a vieții din ce în ce mai ridicate pentru fiecare familie, pentru fiecare cetățean. Dorința fiecărui cetățean de a avea un nivel de trai tot mai ridicat, în condițiile respectării principiilor eticii și echității socialiste care guvernează întreaga noastră viață socială, precum și posibilitatea mereu sporită de a o realiza nu sînt de fapt — atunci cînd extindem aceasta la nivelul întregii societăți — decît expresii ale cerinței legice de creștere a bunăstării întregului popor — țelul suprem al politicii partidului și statului nostru.

Preocuparea partidului nostru de ridicare continuă a nivelului de trai a avut ca urmare sporirea capacității de economisire a populației, creșterea economiilor bănești destinate unor utilizări viitoare depuse spre păstrare la Casa de Economii și Consemnațiuni. Pătrunderea și dezvoltarea spiritului de economisire în viața de toate zilele a populației de la orașe și sate o atestă cifrele sintetice care caracterizează evoluția acțiunii de economisire. Astfel, soldul general al economiilor populației — indicatorul cel mai elocvent care ilustrează gradul de dezvoltare al acțiunii de economisire la C.E.C. — a înregistrat în cincinalul precedent un ritm anual de creștere de 16,9 la sută, iar în primele 3 trimestre ale acestui an s-a realizat o creștere a soldului economiilor populației depuse la C.E.C. cu 16,6 la sută mai mare decît în aceeași perioadă a anului trecut. Această reliefează că, odată cu creșterea veniturilor bănești și a ridicării nivelului de trai al populației, procesul de economisire a cunoscut o puternică dezvoltare constituind o cale eficientă prin care populația își dozează utilizarea în timp a veniturilor sale bănești în vederea diversificării consumului și asigurării unui nivel de trai tot mai ridicat.

Creșteri însemnate s-au înregistrat și în ce privește gradul de pătrundere al

acțiunii de economisire. În prezent există asupra populației peste 18,5 milioane de librete de economii active revenind în medie 841 librete la 1 000 de locuitori. În mediul urban, numărul libretelor de economii a depășit numărul locuitorilor, existînd 1 326 de librete la 1 000 de locuitori. La aceștia se adaugă sute de mii de alți depunători care economisesc la C.E.C. utilizînd conturile curente personale, obligațiunile C.E.C. cu ciștiguri, iar preșcolarii și elevii — foile de economii cu timbre, cecurile de economii școlare și libretele de economii pentru elevi.

Amplificarea relațiilor cu populația s-a realizat pe calea perfecționării formelor și instrumentelor de economisire, popularizării permanente și concrete a avantajelor economisirii la C.E.C., extinderii serviciilor pe care Casa de Economii și Consemnațiuni le efectuează pentru depunători. Astfel, pentru a veni în sprijinul personalului muncitor care dorește să devină depunător consecvent la C.E.C., fără a se deplasa pentru efectuarea depunerilor la unitățile C.E.C., există o formă simplă și avantajoasă — depunerile cu regularitate prin virament, pe bază de consimțămînt scris. Aceste depuneri se pot efectua la cererea oamenilor muncii din întreprinderi și instituții pe orice fel de libret sau în conturi curente personale.

În același timp, există posibilitatea folosirii contului curent personal, instrument de economisire și plăți. În conturile curente personale se pot efectua depuneri în numerar de către titularii de conturi sau alte persoane, la oricare unitate din țară și prin virament, din drepturile bănești (totale sau parțiale) provenite din retribuții, pensii sau alte drepturi. Din aceste conturi, titularii pot solicita unităților C.E.C. să le efectueze diferite servicii — de exemplu, plata abonamentelor telefonice, de radio și televizor, consumul de energie electrică și de gaze, plata chiriilor, a impozitelor și primelor de asigurare și altele.

De asemenea, în scopul formării și dezvoltării spiritului de economie la elevi, începînd din anul școlar 1978—1979 în unele școli generale, licee și școli profesionale s-au înființat case de economii școlare. Organizate pe principiul autoconducerii de către elevi, sub îndrumarea și supravegherea cadrelor didactice și a comitetelor de părinți, casele de economii școlare au menirea de a deprinde școlarii, încă din primele clase, să-și gospodărească mai bine micile economii, să lupte împo-

triva risipei și a cheltuirii banilor pe lucruri netrebuincioase.

Este un lucru cunoscut că o parte din resursele bănești temporare ale populației păstrate la C.E.C. este folosită pentru dezvoltarea economiei naționale, precum și pentru populație prin acordarea de credite. Reiese, deci, în evidență că sîntem în fața unui proces economic în cadrul căruia are loc — pe baza unei comuniuni de interese — o redistribuire temporară a fondurilor bănești ale populației. Astfel, numai în perioada 1 ianuarie—30 septembrie 1981 s-au acordat 35 551 credite pentru construirea și cumpărarea de locuințe proprietate personală în valoare de aproape 1 969 milioane lei. Soldul total al creditelor acordate populației la data de 30 septembrie a.c. a fost de aproape 27 630 milioane lei. Casa de Economii și Consemnațiuni a devenit astfel o bancă a populației, a căreia i se adresează deopotrivă cei care vor să-și îndeplinească spre păstrare economiile lor, cît și cei care doresc să obțină un împrumut pentru construirea sau cumpărarea de locuințe proprietate personală.

Procesul de economisire în țara noastră este stimulat și de drepturile și avantajele de care se bucură toți depunătorii la C.E.C. Unul dintre importanțele avantaje acordate tuturor depunătorilor la C.E.C., indiferent de instrumentul sau forma de economisire folosită, îl constituie garanția statului asupra sumelor depuse. Aceasta înseamnă că depunătorii pot să solicite unităților C.E.C. oricînd restituirea totală sau parțială a depunerilor lor, iar acestea au obligația să restituie imediat depunerile efectuate pe libretele de economii, în conturile curente personale, pe obligațiunile C.E.C. cu ciștiguri și pe alte instrumente de economisire, la cererea persoanelor îndreptățite să încaseze sumele respective. Depunătorii la C.E.C. au dreptul să dispună după cum cred de cuviință, timp nelimitat, nu numai de sumele depuse, dar și de dobînzile și ciștigurile acordate de C.E.C., legea asigurînd imprescriptibilitatea acestora.

Garanția statului asupra depunerilor la C.E.C. își are izvorul în însăși Constituția R.S.R. în care se prevede: „Dreptul de proprietate personală este acordat de lege. Pot constitui obiect al dreptului de proprietate personală veniturile și economiile provenite din muncă...”

Casa de Economii și Consemnațiuni asigură păstrarea secretului în ceea ce privește numele depunătorilor și ale titularilor depunerilor, sumele economi-

site și orice alte date în legătură cu operațiile efectuate pe numele acestora. Depunătorilor la C.E.C. le sînt asigurate și alte drepturi și avantaje, ca: toate serviciile efectuate de C.E.C. sînt gratuite, iar sumele economisite, dobinzile și cîștigurile obținute sînt scutite de impozite sau orice alte taxe; dreptul de a împuternici alte persoane să dispună de sumele păstrate la C.E.C.; dreptul de a condiționa restituirea sumelor depuse pe numele altor persoane; dobinzile și cîștigurile acordate de Casa de Economii și Consemnațiuni și altele.

Fără îndoială că dezvoltarea acțiunii de economisire este stimulată și de îmbunătățirea organizării și perfecționării unităților C.E.C., a formelor și metodelor de economisire și servicii. O preocupare susținută o constituie lărgirea sferei de activitate mai ales în marile întreprinderi, șantiere, bazine miniere

și forestiere, precum și în noile cartiere din orașe și în localitățile rurale unde servirea depunătorilor nu este asigurată de unitățile poștale și cooperativele de credit. Prin aceste acțiuni se urmărește să se asigure, într-o măsură tot mai mare, servirea depunătorilor la locul lor de muncă, înlăturînd astfel timpul consumat pentru efectuarea depunerilor prin deplasarea la unitățile C.E.C.

Un accent deosebit se va pune pe dezvoltarea formei de depunere la C.E.C. pe bază de consimțămînt scris prin virament, care prezintă numeroase avantaje pentru depunători. Această activitate va ocupa un loc deosebit în sfera preocupărilor unităților C.E.C. care funcționează sau se vor înființa în toate întreprinderile cu un număr mai mare de lucrători, venind astfel în întîmpinarea cererii oamenilor muncii de a avea o unitate C.E.C. chiar la locul lor de muncă.

Avînd în vedere că factorul hotărîtor de care depinde, în bună măsură, calitatea muncii este pregătirea profesională a întregului personal, se va pune un accent deosebit pe ridicarea nivelului cunoștințelor profesionale, pentru perfectarea cunoașterea a legislației și normelor de lucru, pentru creșterea operativității în efectuarea lucrărilor și educarea personalului în spiritul grijii deosebite pentru rezolvarea solicitărilor cetățenilor.

Preocupată permanent de îmbunătățirea calității muncii, Casa de Economii și Consemnațiuni își va organiza astfel activitatea încît să realizeze importante sarcini ce îi revin aducîndu-și contribuția alături de întregul popor, la îndeplinirea obiectivelor izvorite din documentele Congresului al XII-lea al P.C.R.

prof. dr. Mircea POPOVICI

Concepte și modalități de organizare a activității industriale

(Urmare din pag. 8)

ducția netă este un indicator cu virtuți și defecte. Dacă mergem pe absolutizarea producției nete, vom avea surprize neplăcute, pentru că producția netă își manifestă virtuțile în anumite direcții în schimb, în altele — așa cum spuneam și dumneavoastră — în loc de a incita acest proces de specializare, care este o tendință firească, un imperativ al oricărei economii, din contră, îl jugulează.

Paul Protopopescu: „O modalitate prin care s-ar asigura creșterea rolului producției nete ar fi aceea ca nivelul costurilor reperelor, subsansamblor și ansamblor, primite prin cooperare, să nu greveze prețul produsului final cu beneficiul. Cred că pornind de aici, am putea găsi o reglementare prin care să stăvilim tendința de integrare a producției. Trebuie să lucrăm în acest domeniu pentru că, după părerea mea, întii trebuie să stabilim ce înseamnă cooperare, pentru că unii tovarăși vor spune că și șurubul este cooperare și motorul electric este cooperare și așa mai departe. Deci, trebuie definite elementele de bază cu care să se opereze în acest sistem și atunci problema cooperării nu va mai fi afectată ci, din contră, va stimula specializarea și cooperarea întreprinderilor.”

Intervenția activă a centralei în procesul specializării — cooperării

Dimitrie Ancuța: După părerea mea, utilizarea mai fermă a pîrghiilor economice ar constitui principalul instrument al perfecționării mecanismului specializării și cooperării interuzinale. Ideea determinantă pentru accentuarea rolului acestor pîrghii economice este necesitatea de a fundamenta pe calcul economic orice decizie de specializare în producție și extindere a cooperării. În construcția de mașini, modificarea

gradului de integrare a producției este un proces economic de importanță deosebită, care influențează direct volumul cheltuielilor materiale de producție, volumul producției fizice și, prin aceasta, producția netă, productivitatea muncii și costurile de producție, respectiv volumul beneficiilor și rentabilitatea întregii întreprinderi. Deci, toți indicatorii fundamentali de plan sînt implicați într-o decizie de reducere sau de mărire a gradului de integrare. Aceasta înseamnă că, în spiritul noului mecanism economico-financiar, nu mai pot fi luate decizii privitoare la adîncirea sau reducerea specializării organologice și la cooperare, fără o fundamentare pe calcul economic, pornind de la un sistem de indicatori de comensurare a fenomenului și de la o anumită metodă logică de determinare a efectelor sale asupra volumului și eficienței producției.

Referindu-mă la pîrghiile economice care ar trebui larg utilizate pentru frînarea tendinței de integrare a producției și de stimulare a dezvoltării specializării și cooperării interuzinale, socot necesară întărirea rolului autofinanțării la nivelul centralei, cu destinație specială pentru completarea capacităților de producție necesare adîncirii specializării pe verticală (organologice și tehnologice). În acest scop, cred că ar trebui să sporească competența centralei pentru utilizarea fondurilor create la dispoziția sa, în așa fel încît, în ordinea de prioritate a obiectivelor de cheltuieli, pe locul prim să se situeze investițiile pentru completarea sau adaptarea capacităților de producție la cerințele adîncirii specializării uzinale, în conformitate cu concepția unitară privitoare la perfecționarea profilului centralei în subsansamblu.

Ca urmare, fondul pentru finanțarea investițiilor la întreprinderile noi, fondul pentru finanțarea dezvoltărilor importante la întreprinderile subordonate și fondul pentru cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic, constituite la nivelul centralei, ar urma să devină, în princi-

pal, instrumentul financiar pentru realizarea politicii centralei în domeniul profilării producției și a specializării uzinelor. Finanțarea dezvoltării pentru alte scopuri decît adîncirea specializării ar urma să se efectueze în principal din fondul de dezvoltare la dispoziția întreprinderilor, din credite pe termen lung și din alte surse.

Aportul esențial al centralei la aplicarea unei strategii pe termen lung pentru adîncirea specializării pe verticală, în condiții de maximă eficiență, să constea în orientarea planificată a investițiilor spre crearea capacităților specializate, corespunzătoare acestei strategii. Practic, acest aport se poate realiza atît prin planificarea creerii de obiective noi, destinate în mod special producției de componente, cît și prin orientarea utilizării fondurilor de la capitolul „investiții pe dotări pentru eliminarea locurilor înguste”, cu precădere spre completarea capacităților specializate existente, în primul rînd al unităților mici, preluate de curînd de la consiliile populare.

Socot totodată, necesar ca sistemul stimulentele materiale aflate la dispoziția centralei (art. 24 din Legea nr. 5/1978) să fie corelat mai precis cu cerințele stimulării preocupărilor pentru perfecționarea profilor de producție, organizarea specializării și buna desfășurare a activității de cooperare. În acest scop, centrala ar trebui să aibă sarcina de a emite instrumente pentru constituirea și utilizarea fondului de premii la dispoziția sa, prevăzînd stimulente pentru: creșterea indicelui de cooperare calculat la producția realizată; elaborarea la nivel științifico-tehnic corespunzător a studiilor și prognozelor de dezvoltare a centralei și uzinelor, în direcția creșterii gradului de specializare a producției; creșterea ponderii utilajelor specializate în totalul utilajelor din dotarea uzinei; îndeplinirea și depășirea sarcinilor de plan cu privire la creșterea ponderii componentelor tipizate în totalul comenzilor de componente în cooperare, respectiv în totalul producției de componente pentru cooperare; sporirea ponderii cooperărilor planificate în totalul cooperărilor (reducerea cooperării conjuncturale); livrarea de către subfurnizori a componentelor contractate în cooperare în mod constant în strictă conformitate cu contractul, ca termen și calitate.

Mutații fundamentale în consumul populației (1)

POLITICA promovată de partidul nostru în domeniul consumului populației are la bază cunoașterea rolului consumului ca element esențial al procesului reproducției largite; se ține seama de faptul că între cele două faze ale producției — producția și consumul — există o puternică relație de intercondiționare, precum și de faptul binecunoscut că dimensiunile consumului sînt date de nivelul, structura și caracteristicile tehnice ale producției, că procesul reproducției se desfășoară normal numai dacă producția corespunde nevoilor sociale, inclusiv nevoilor populației.

Pornind de la acest adevăr, întreaga politică economică a partidului nostru este subordonată optimizării corelației dezvoltare-bunăstare în fiecare etapă, fiind încadrată într-o concepție științifică, unitară, privind evoluția pe termen lung a societății noastre. Aceasta constituie una din premisele esențiale ale realismului și consistenței politicii economice și sociale a partidului nostru. Potrivit acestei concepții, satisfacerea tot mai deplină a nevoilor populației, creșterea nivelului de trai material și spiritual se sprijină pe dezvoltarea armonioasă, în ritm susținut, a forțelor de producție, pe dezvoltarea multilaterală a economiei, în fiecare etapă a construcției socialiste realizîndu-se o concordanță între creșterea economică și bunăstarea populației, o armonizare a intereselor imediate cu cele pe termen lung, de perspectivă. La baza acestei concepții s-a aflat și se află o analiză riguroasă a realităților din țara noastră, necesitatea ca într-o perioadă cît mai scurtă poporul român să se poată bucura tot mai mult de binefacerile construirii societății socialiste.

În întreaga perioadă a construcției socialiste în țara noastră, cu deosebire după cel de-al IX-lea Congres al partidului, au fost luate o serie de măsuri menite să transpună în viață politica de creștere a bunăstării. Realizările obținute pînă în prezent în acest domeniu în general, ale consumului populației în special, reprezintă o bază solidă pentru ridicarea pe trepte calitativ superioare a nivelului de trai și calității vieții oamenilor.

Trăsături ale modelului socialist de consum

PROGRAMELE, elaborate și îndeplinite în domeniul bunăstării, al consumului populației, se dovedesc a fi expresia unei concepții științifice, umaniste, fundamentate pe cunoașterea raportului dintre forțele de producție și bunăstare, pe cunoașterea cerințelor legilor economice. Subliniem în acest context că dacă nivelul de dezvoltare al forțelor de producție imprimă o anumită tendință în nivelul și structura consumului populației, conferind modelului de consum caracteristici în special de ordin cantitativ și structural (inclusiv de ordin tehnic), relațiile de producție sînt cele care dau caracterul specific de satisfacere a nevoilor diferitelor categorii ale populației, ale fiecărui cetățean. Aceasta înseamnă că modelului socialist de consum îi sînt specifice trăsături imprimabile de natura relațiilor socialiste de producție, de calitatea pe care omul, societății noastre o are de proprietar al mijloacelor de producție, producător și beneficiar al rezultatelor producției.

Politica partidului nostru în domeniul bunăstării se fundamentează pe faptul că dimensiunile la nivel macro ale satisfacerii nevoilor populației pot fi orientate și stabilite prin plan și că ele se realizează în cea mai mare parte prin optîni individuale. De aceea, cunoașterea dimensiunii și evoluției nevoilor populației privesc ca un complex dinamic, a opțiunilor și preferințelor individuale, stabilirea priorităților în satisfacerea trebuințelor în raport cu nivelul de trai atins și cu obiectivele pe plan social-uman propuse a se realiza în fiecare etapă de dezvoltare a țării, pe de o parte, și modelarea comportamentului de consum al populației în concordanță cu principiile și obiectivele societății socialiste, pe de altă parte, au un rol hotărîtor în formarea modelului de consum al populației.

Realizările obținute în ridicarea nivelului de trai și obiectivele programelor de perspectivă adoptate de partidul nostru

pun în evidență o trăsătură esențială a politicii în acest domeniu, și anume orientarea spre **bunăstare, raționalitate și calitate în consumul populației**, astfel încît acesta să devină și un factor activ al formării și manifestării personalității umane. Un asemenea consum presupune acoperirea la un nivel corespunzător, din punct de vedere cantitativ și calitativ a trebuințelor umane determinate științific, satisfacerea echilibrată a nevoilor fundamentale ale maselor largi, satisfacerea corespunzătoare a întregului complex de nevoi ale tuturor membrilor societății, eliminarea risipei, indiferent sub forma în care ea se manifestă, eliminarea elementelor de consum care dăunează dezvoltării fizice, spirituale și morale a omului și societății. Această trăsătură ce se imprimă consumului rezultă și din faptul că în strategia de satisfacere a nevoilor populației se urmărește, pe de o parte, să se asigure un nivel și o structură optimă a acestuia, atît la nivel macro cît și micro, iar pe de altă parte se are în vedere acordarea de priorități unor scopuri sociale și integrarea lor în ierarhia preferințelor individuale. În lumina acestei viziuni, paralel cu măsurile pentru satisfacerea nevoilor

Tabelul nr. 1

Evoluția consumului mediu anual pe locuitor la principalele grupe de produse alimentare

Principalele grupe de produse alimentare	U.M.	1950	1965	1970	1980
Carne și produse din carne, în echivalent carne proaspătă	kg	16,7	26,6	31,2	62
Lapte și produse lactate, în echivalent lapte (exclusiv unt)	litri	108	105	111	180
Ouă	bucăți	59	115	142	270
Grăsimi brute	kg	5,4	11,3	14,1	17,8
Zahăr și produse din zahăr, în echivalent zahăr	kg	6,9	15,0	19,3	28,2
Legume și produse din legume, în echivalent legume	kg	65,6	75,3	86,7	140
Fruite și produse din fructe, în echivalent fructe	kg	20,7	26,7	34,6	59,5
Cartofi	kg	45	...	62,3	70,6
Produse din cereale, în echivalent făină	kg	130,5	208,0	196,0	172

fundamentale de alimentare, îmbrăcăminte, încălțăminte, locuința etc., rezultate remarcabile au fost obținute în satisfacerea nevoilor de instruire și cultură, de sănătate, sport etc. ale întregii populații, la finanțarea cărora statul are contribuția hotărîtoare.

De aici se desprinde o altă trăsătură a strategiei de satisfacere a nevoilor populației din țara noastră, specifică modelului socialist de consum, și anume promovarea cu consecvență a **spiritului de echitate și în domeniul consumului**. Aceasta impune un model de consum la scară macro, niveluri și structuri de consum la nivelul gospodăriilor astfel încît să fie satisfăcute cu prioritate nevoile de consum socialmente recunoscute ca fundamentale ale tuturor cetățenilor, indiferent de locul pe care-l ocupă în societate, în cadrul diviziunii muncii, indiferent de nivelul venitului, de zonă în care locuiesc, de dimensiunea familiei etc. Un rol deosebit de însemnat în această direcție îl au **fondurile sociale de consum**. După cum se știe, o parte dintre aceste fonduri este destinată completării veniturilor individuale din muncă ale familiilor, sub formă de pensii, alocații de stat pentru copii și indemnizații de boală, burse etc., iar altă parte realizării unui înalt grad de instruire și cultură, unei stări bune a sănătății poporului etc. Acestea sînt **elemente me-**

Creșterea consumului mediu pe locuitor la principalele grupe de produse alimentare în România comparativ cu alte țări (1970—1979)

	R.S.R.	R.P.B.	R.S.C.	R.D.G.	R.P.U.	U.R.S.S.	Austria	Franta	R.F.G.	Italia	Suedia
Carne și produse din carne (kg)	28,2	20,7	12,1	22,5	14,9	9,7	5,3	14,0	10,0	14,7	9,2
Lapte și produse lactate (litri)	58,0	51,8	30,0	47,0	—	30,0	0,3	7,7	— 3,4	2,4	4,7
Ouă (buc.)	127	65	33	45	77	77	—20	23	14	22	6
Ulei vegetal (kg)	3,2	2,6	1,2	— 0,4	1,9	0,2	—	—	—	—	—
Zahăr și produse din zahăr (kg)	8,1	1,3	0,8	5,3	2,5	4,0	— 1	1,9	1,7	— 0,1	— 3,0
Legume și produse din legume (kg)	49,7	23,0	— 6,3	12,0	— 0,1 *)	13,0	2,5	—16,0	8,2	—18,5	1,9
Fructe și produse din fructe (kg)	24,8	—44,0	2,9	22,3	1,5 **)	3,0	—	—	—	—	—
Cartofi (kg)	8,7	1,5	—17,0	—14,0	4,9	—11,0	— 7,4	—12,0	18,8	— 0,6	— 5,4
Produse din cereale în echivalent făină (kg)	—24,0	—15,0	— 5,0	— 2,8	—10,0	—10,0	—12,6	3,8	—16,0	— 1,0	— 3,0

*) Perioada 1970—1978; **) Perioada 1970—1975. Notă: Pentru țările capitaliste consumul de lapte, ouă, zahăr, cartofi și produse din cereale reprezintă creșterile din perioada 1977—1978 față de perioada 1970—1971. Consumul de lapte și produse lactate pentru țările capitaliste este calculat în kg/locuitor.

nite să creeze condiții egale de formare și afirmare a personalității, nu numai în producție și în viața economico-socială, ci și în orînduirea vieții individuale, în pătrunderea într-un ritm mai rapid, la toate categoriile de cetățeni, a elementelor definitorii ale unui trai civilizat. Amintim în același sens și investițiile ce se efectuează pentru construcția de locuințe, în domeniul învățămîntului, culturii, ocrotirii sănătății etc., investiții care constituie o componentă esențială a fondului bunăstării sociale și care, alături de fondul de consum, au un rol însemnat în creșterea nivelului de trai, în promovarea echității în consum.

În strategia satisfacerii nevoilor populației un loc important îl ocupă problema asigurării pentru toți membrii societății a unui nivel minim, socialmente acceptat, al consumului, respectiv un grad minim de satisfacere a nevoilor de bază (materiale și spirituale), privit în evoluția sa dinamică. În legătură cu aceasta, problema esențială se referă la caracterul dinamic al consumului minim, respectiv creșterea și îmbogățirea acestuia în conținut, fenomen determinat de dinamismul economico-social, în esență de ridicarea gradului de dezvoltare a țării. Dinamismul accelerat al nivelului minim al consumului constituie una din componentele esențiale ale creșterii nivelului mediu al acestuia, în același timp avînd drept consecință micșorarea decalajelor existente în nivelul consumului diferitelor categorii ale populației, cu consecințe favorabile asupra procesului de omogenizare în domeniul nivelului de trai.

Realizarea modelului de consum în spiritul principiilor echității socialiste se bazează și pe ideea că bunăstarea societății, rezultată din contribuția membrilor săi, se concretizează în bunăstarea fiecărei persoane, proporțională la rîndul ei cu contribuția și gradul de participare la producția socială. De asemenea, spiritul de echitate promovat de partidul nostru în toate domeniile, inclusiv în cel al repartitiei — asigurat nu numai prin aplicarea principiilor repartitiei după muncă, ci și prin majorarea mai rapidă a retribuțiilor mici, a veniturilor tărănimii, îmbunătățirea sistemului de pensionare, modalitatea de acordare a ajutoarelor pentru copii și a altor ajutoare etc. — este de natură să conducă la o creștere a gradului de omogenizare și în domeniul consumului. Și aceasta nu în sensul uniformizării sale, ci în cel al creării unor premise egale pentru ca toți cetățenii țării să ducă un trai civilizat, să conducă la apropierea nivelului și structurii consumului diferitelor categorii sociale, la reducerea diferențelor dintre consumul populației de la sate și orase, a diferențelor generate de factorii demografici sau de alți factori. În această direcție un rol important revine și ansamblului de măsuri privind repartizarea rațională a forțelor de producție pe teritoriul țării, creșterea urbanizării etc.

Modificări și tendințe ale consumului alimentar al populației

REALIZĂRILE fără precedent obținute de poporul român în anii construcției socialiste în toate domeniile vieții economico-sociale au ca o consecință firească creșterea bunăstării întregului popor, a gradului de civilizație a oamenilor. În acest cadru modificări structurale, calitative remarcabile au fost realizate la toate elementele componente ale consumului populației, atât de bunuri alimentare, nealimentare, cit și de servicii.

În ceea ce privește consumul de produse alimentare, asupra căruia ne vom opri în continuare, trebuie să arătăm că acesta — fiind strîns legat de satisfacerea unor nevoi biologice — de-

pinde, mai mult decît alte elemente ale consumului, de structura pe sexe și grupe de vîrstă a populației, precum și de caracterul muncii prestate de diferitele categorii ale populației, de fiecare individ. De asemenea, un rol important în evoluția consumului alimentar, a nivelului și structurii acestuia și mai ales privind modelul de consum îl au obiceiurile și tradițiile. Acțiunea dirijată și corelată a tuturor factorilor care influențează consumul alimentar, estimarea corectă a locului nevoilor alimentare în ansamblul nevoilor populației reprezintă o premisă esențială a realizării în cadrul consumului alimentar, a principiilor alimentației raționale. De aceea, cunoașterea cerințelor consumului alimentar rațional, dirijarea acțiunii tuturor factorilor în această direcție trebuie să constituie o preocupare de bază a factorilor științifici și decizionali.

În anii construcției socialiste, în țara noastră, consumul mediu pe locuitor la principalele grupe de produse alimentare a înregistrat creșteri însemnate, exprimînd o satisfacere tot mai bună a nevoilor de consum alimentar (vezi și tabelul nr. 1). Această creștere constituie o urmare firească a dezvoltării și consolidării continue a marii producții agricole, a sporirii producției industriei alimentare, a grijii deosebite acordate de către partid satisfacerii la un nivel tot mai înalt, pe măsura creării condițiilor materiale necesare, a nevoilor de consum alimentar ale întregii populații. Iată, spre exemplu, prezentate în tabelul nr. 2, care au fost în ultimul deceniu creșterile cantitative ale consumului în România, comparativ cu alte țări socialiste și capitaliste dezvoltate. Fără nici o excepție, la toate grupele de produse cuprinse în tabel, România a realizat în ultimul deceniu creșteri ale consumului mediu pe locuitor cu mult mai mari decît toate țările luate în comparație.

Sînt lesne de înțeles marile eforturi făcute de către statul nostru pentru realizarea acestor ritmuri de creștere ale consumului, care au permis nu numai să ne apropiem substanțial, ci chiar să depășim consumurile realizate în multe țări cu un nivel de dezvoltare economică superior. Astfel, deși nivelul de dezvoltare economică, calculat în P.N.B. pe locuitor, al României este încă inferior țărilor menționate în tabel, nivelul consumului alimentar realizat pe locuitor este nu numai mult superior raportului de dezvoltare economică, ci în unele cazuri chiar mai mare decît cel realizat în aceste țări. La consumul de lapte, de ouă, de legume România depășește toate țările menționate în tabel, iar la carne și fructe depășim unele țări mai dezvoltate din punct de vedere economic și ne apropiem substanțial de nivelul celorlalte țări luate în considerație.

Această evoluție, marcată în special de creșterea consumului la alimentele cu valoare nutritivă ridicată a determinat sporirea și îmbunătățirea continuă a conținutului în calorii și proteine a consumului mediu zilnic de produse alimentare. În anul 1980, consumul mediu pe locuitor și zi a fost de 3 368 calorii, depășind necesarul fiziologic *). Consumul de 100,8 grame proteină pe zi și locuitor situează țara noastră la un nivel comparabil cu țări dezvoltate ca Cehoslovacia, R.D. Germană, Franța, S.U.A., R.F. Germania etc. Se poate deci aprecia că această etapă de creșteri cantitative marchează în domeniul consumului alimentar al populației încheierea procesului acumulărilor preponderent cantitative și trecerea la faza modificărilor de calitate, practic crearea condițiilor pentru trecerea la o nouă calitate și în domeniul consumului alimentar.

Grigore VILCEANU

Institutul de economie socialistă

*) Potrivit unor calcule O.N.U., avînd în vedere condițiile de climă, structura populației și alți factori, necesarul mediu de calorii pe locuitor și zi ar fi pentru țara noastră de 2 640

ECHIPAMENTE DE BIROU

ÎN URMA cu numai câțiva ani apariția, în activitatea de birou, a mijloacelor de informație moderne, dobânda semnificația unui eveniment deopotrivă tehnic și economic. Cuplate cu realizări de vîrf în domeniul video, aceste noi instrumente de muncă proprii unui domeniu ce pare puțin receptiv la schimbare, și care au fost denumite generic „biromatică”, apar astăzi ca indispensabile sporirii productivității muncii în acest sector de activitate care, în unele țări, cum ar fi, de pildă, Franța, absoarbe circa 50% din populația activă. Relevante pentru perspectivele ce se deschid dezvoltării biromaticii sint investițiile destinate acestui domeniu care, potrivit unor estimății, se vor cifra la 200 mld. de dolari în țările europene. În aceste circumstanțe se apreciază că ponderea pe care o deține mobilierul în investițiile alocate pentru munca de birou se va reduce de la 50%, cit este în prezent, la cel mult 10%.

Universul muncii de birou a înregistrat schimbări considerabile. Mașini de scris electronice și cu memorie, sisteme de tratare a textelor, mașini de copiat dotate cu inteligență, mașini de imprimat, sisteme de micrografie sint pe cale să se substituie activităților tradiționale. Dar, potrivit opiniei specialiștilor, nu ar fi vorba de o simplă substituție a unor tipuri de activități umane de către mașini. Deoarece, asemeni tuturor sectoarelor de activitate economico-socială în care se face simțită prezența tehnicilor informatice moderne, preluarea unor activități de către mașini îmbracă și forma unor transformări calitative. Astfel, pentru a permite obținerea unei calități sporite a transmiterii, stocării și producerii informațiilor, biromatică, opinează specialiștii, va afecta însăși structura organizatorică a întreprinderilor, va genera o nouă concepție asupra

organizării activităților care să se grefeze pe logica sistemelor informatice aplicate muncii de birou. În această viziune apar noi cerințe și pentru producătorii de aparatură de birou.

Între cele mai recente realizări în domeniul biromaticii se numără și mașinile de scris cu ultrasunete și respectiv, dotate cu inteligență. Mașina de scris cu ultrasunete posedă un dispozitiv de acest tip sub claviatură, care emite unde ce acționează asupra discului de imprimare. Tehnologia folosită elimină între 30 și 50% din numărul de piese ce compun mașina sporindu-i, totodată, fiabilitatea și simplitatea în utilizare. În ce privește mașina de scris inteligentă, utilajul este dotat cu un sistem de comandă prin microprocesoare și o memorie internă. Sistemul de imprimare dispune de 100 de semne. Capacitatea de memorare poate fi repartizată pe zece registre în funcție de activitățile ce urmează a fi executate: înregistrarea textelor sau frazelor cu caracter repetitiv, înregistrarea forma, dar pentru pre-imprimare etc. Memoria mașinii este menținută activă timp de 72 de ore, ea fiind dotată și cu un sistem de corecție automatic, care funcționează cu ajutorul microprocesorului.

Fiind considerate drept caracteristice patru faze principale ale muncii de birou ca mijloc de manipulare a informațiilor — a) elaborarea de documente de corespondență; b) reproducerea documentelor; c) comunicarea informațiilor; d) stocarea acestor informații — aparatura de birou a fost concepută, inițial, într-o

structură compactă ce reunea diverse aparate informatice apte să rezolve funcțiile amintite. Această orientare a condus la fabricarea unor produse supradimensionate care cu greu puteau fi integrate într-o structură organizațională eficientă. Or, pentru a se armoniza mai bine cerințele ce izvorăsc din activitatea economică cu legitățile proprii sistemelor informatice în prezent sint căutate noi soluții. Din punct de vedere al constructoarelor de echipamente informatice de birou se consideră că strategia viitorului trebuie grefată pe ceea ce a dobîndit denumirea de „concept biromatic”. Această noțiune exprimă o viziune tehnologică nouă în care tot mai mulți producători se reorientează de la sistemele compacte realizate în prezent la sisteme grefate pe mijloacele de telecomunicație și dotate cu un terminal inteligent. Se apreciază că un terminal mai puțin complicat poate fi utilizat cu o eficiență sporită în condițiile specifice ale activității din întreprinderi.

O condiție esențială pentru succesul biromaticii o constituie asigurarea unei perfecte compatibilități între diversele mijloace de comunicație. Această condiție vizează deopotrivă structurarea internă a sistemului, la nivel de întreprindere, cit și modalitatea de racordare a acestuia la rețele informatice naționale ceea ce presupune proiectarea, într-o concepție unitară, a sistemelor informaționale la nivel macro și microeconomic.

Reîntoarcerea la navele cu pînză

CEE A CE ASTĂZI apare multor specialiști drept o bizară realizare tehnică — dotarea navelor moderne cu pinze pentru captarea forței eoliene —, s-ar putea transforma într-o promițătoare cale de economisire a carburantului și de sporire a rentabilității transportului maritim. Argumentul suprem, se arată într-un studiu publicat de revista „Science et Vie”, îl constituie creșterea continuă a prețurilor la hidrocarburi. (această situație, exprimată cifric, evidențiază ca numai în anul 1980, de exemplu, transportul maritim mon-

dial a absorbit, prin cele 25 000 de nave aflate în circulație, circa 4 milioane de barili de petrol zilnic). Argumentele care sint invocate pentru a contesta economicitatea și eficiența reîntoarcerii, desigur parțial, la sistemul navigației eoliene, sint, în cele mai numeroase cazuri, reale. Astfel, prin intermediul navelor cu pinze se poate asigura în mai mică măsură viteza și regularitatea orară reclamate de schimburile internaționale moderne; costul implicat de cercetare este ridicat. Acestor argumente li se adaugă și constatarea că, pentru a economisi carburantul pot fi urmate și alte metode, ce nu implică schimbări în actuala concepție tehnologică și ca atare mai ieftine, cum ar fi; dublarea capacității navei, dublare care nu necesită decît creșterea cu 60% a consumului de carburant; reducerea cu 10% a vitezei ceea ce reprezintă o economie netă de carburant de 15—20% etc.

Partizanii dezvoltării transportului maritim cu nave cu pinze apelează cu deosebire la promisiunile tehnici moderne. Cele citeva nave concepute (sau adaptate) în acest fel precum și proiectele, sau prototipurile de nave ce urmează a fi construite utilizează numeroase premiere tehnice.

Pinzele sint realizate din materiale speciale care le asigură un înalt grad de impermeabilitate și o rezistență sporită la acțiunea distrugătoare a razelor solare. Utilizînd sisteme de comandă avansate și beneficiînd de un înalt grad de automatizare, navele cu pinze moderne pot fi ușor manevrate, necesitînd un personal redus. Pinzele sint acționate prin sistem hidraulic (ele pot fi întinse sau strinse în citeva minute) iar un computer asigură permanent o poziție cit mai avantajoasă pinzelor în funcție de viteza și direcția vîntului. Alături de acest sistem de acționare pe baza energiei eoliene, se întreprind cercetări în direcția mării gradului de flotabilitate al navelor și reducerii pierderilor de viteză datorate frecării cu pinza de avă. Costul cercetării și al construcției, deși ridicat în prezent există calcule care atestă posibilitatea de amortizare rapidă ca urmare a sporirii prețului la hidrocarburi. Potrivit unui calcul o navă cu pinze va consuma numai 36% din cantitatea de carburant pe care o necesită un motor clasic. Aceste avantaje au determinat ca utilizarea pinzelor să fie extinsă și la platformele de foraj marin aflate în deplasare între diverse puncte de exploatare.

Un nou tip de carburator

CERCETĂRILE și încercările recente, conduse în diferite laboratoare de studii a motoarelor cu explozie din întreaga lume, demonstrează posibilitatea unei combustii rapide și foarte eficace a amestecurilor carburant-aer sărace la motoarele în patru timpi. Pe această linie de preocupări se înscrie și activitatea Centrului de studii și dezvoltare a mașinilor de capacitate mică din Bielsko-Biala (Polonia) ai cărui specialiști au pus la punct un nou aparat de alimentare, carburatorul Szott (după numele inventatorului).

Noul carburator, care valorifică energia aerului comprimat refulat în canalul de aspirare de un compresor volumetric acționat sincron de către motor, asigură producerea unui amestec cu un mare grad de omogenitate și de vaporizare. Debitul compresorului este direct proporțional cu masa de aer aspirată de către motor. Compresorul consumă între 3—4% din puterea furnizată de motor.

Aplicarea acestui tip de carburator la alimentarea unui motor cu doi cilindri, în patru timpi, cu o capacitate de 652 cm³, răcit cu aer și dotat cu o cameră de combustie prismatică, a dat următoarele rezultate: accelerarea vitezei de combustie cu 50—80%; creșterea puterii maxime cu 30%; scăderea consumului de carburant cu 20%; reducerea conținutului de compuși toxici în gazele de eșapament; reducerea temperaturii gazelor de eșapament cu circa 100°C.

Pagină realizată de
Cristian POPESCU

RELAȚII NECESARE ÎN TRINOMUL ORGANIZARE-CONDUCERE-INFORMATICĂ

CERINȚELE unei calități și eficiente superioare în activitatea economică impun din ce în ce mai stringent ca informatica să ocupe o poziție centrală în ansamblul metodelor, tehnicilor și mijloacelor moderne de conducere. Ea poate asigura în cele mai bune condiții baza tehnică a conducerii științifice, furnizând informațiile și instrumentele necesare personalului de conducere al unităților economice în vederea exercitării principalelor sale atribute — previziune, organizare, coordonare, motivare-comandă, control. Aceasta însă, cu condiția ca unitățile economice să fie astfel organizate și pregătite încât, în contextul noului mecanism economico-financiar, al autogestiuunii și autoconducerii, să poată beneficia din plin de avantajele folosirii tehnicii de calcul.

Amintim că Decretul nr. 495/1973 privind organizarea unitară a activității de informatică și unele măsuri pentru îmbunătățirea elaborării sistemelor de conducere economică definește activitatea de informatică ca fiind „instrument al conducerii economice în toate domeniile de activitate, promovării progresului tehnic și științific al societății”.

Așadar, o primă constatare ar fi aceea că **informatica reprezintă și trebuie să reprezinte întotdeauna un instrument al conducerii și nu un scop în sine.** Ceea ce ne face să considerăm că în vederea implementării ei în activitatea practică a unităților economice și social-culturale, ar fi trebuit ca încă înainte de (sau cel puțin în același timp cu) realizarea unei orientări conceptuale unitare în legătură cu sistemele informatice, să se realizeze orientarea către o concepție unitară în legătură cu perfecționarea conducerii unităților economice în vederea introducerii informaticii.

Prioritatea în timp ce ar fi trebuit să fie acordată perfecționării conducerii, organizării utilizatorilor de informații în vederea introducerii informaticii a mai fost, de altfel, relevată în „Revista economică”, ca fiind „extrem de oportună, pentru că sistemul de conducere stabilește cerințele sistemului informațional-informatic, îi trasează și corectează traiectoria, îi urmărește și folosește rezultatele”¹.

După părerea noastră, neglijarea acestei ordini firești s-a datorat cel puțin următoarelor două cauze :

a) personalului existent — sau celei mai mari părți din acesta (analști, programatori) — din rețeaua centrelor de calcul teritoriale sau departamentale îi lipsesc cunoștințe temeinice și experiență de întreprindere în domeniul organizării și conducerii unităților economice, iar personalului existent — sau celei mai mari părți din acesta — la utilizatorii sistemelor informatice îi lipsesc cunoștințe minime de informatică ;

b) deși, în conformitate cu decretul menționat, printre sarcinile Institutului central pentru conducere și informatică erau statuate și responsabilități cu privire la organizarea activității de conducere, totuși la centrele de calcul electronic teritoriale, departamentale și la oficiile de calcul din unitățile economice și social-culturale, care efectiv proiectează și realizează aplicațiile de P.A.D. pentru conducere, nu se mai regăsesc și atribuțiile de organizare în general, de organizare a conducerii în special ; acestea rămân, la nivel teritorial, pe seama cabinetelor de organizare economico-socială, iar la nivelul unităților economice revin compartimentelor de organizare a producției și a muncii. Așa se explică de ce unitățile de calcul electronic proiectează numai sisteme de conducere prin folosirea P.A.D., scăpându-se din vedere că **realizarea unor subsisteme informatice într-o întreprindere nu poate echivala cu introducerea unui sistem de conducere în unitatea respectivă, deși contribuie la aceasta.** În același timp, se recunoaște de către specialiști în domeniu că „informatica este un instrument ce se grefează întotdeauna pe un organism sau domeniu de activitate pe care-l deservește, materializându-se prin ceea ce numim sistem informatic”²). Această afirmație ne conduce la o a doua constatare, complementară celei dintâi — și anume că sistemul de conducere nu

este subordonat sistemului informatic, dimpotrivă, **informatica trebuie să fie subordonată nu numai sistemului de conducere, dar și conceptului de conducere.**

Organizarea conducerii — atribuție a unităților de informatică

CELE DOUĂ CONSTATĂRI de mai sus sugerează ideea că în vederea exercitării rolului pe care îl au unitățile de informatică, de a realiza perfecționarea conducerii în vederea introducerii sistemelor informatice, ar trebui ca centrele teritoriale și departamentale de calcul, precum și centrele sau oficiile de calcul din centrale și unități economice și social-culturale să fie investite și cu responsabilitatea organizării conducerii, atât pentru unitățile din care fac parte, cât și pentru cele cărora le prestează servicii (utilizatorii de P.A.D.) privind folosirea tehnicii de calcul (desigur, într-o strinsă colaborare cu conducerile acestora).

În acest fel s-ar evita unele situații întâlnite în prezent, când diverse aplicații ale informaticii pentru conducere — și în special cele de gestiune economică a unităților — pornesc de la un dat, de la o situație existentă de organizare, ceea ce poate duce uneori la realizarea unor aplicații de P.A.D. despre care utilizatorul să afirme că așa au fost realizate de către proiectant (centru sau oficiu de calcul) și că nu sînt prea utile, iar proiectantul să afirme că respectiva aplicație a avut în vedere organizarea existentă, cu elementele ei bune sau mai puțin bune.

După cum am putut constata și pe parcursul implementării sistemului informatic la I.C.H. Palas Constanța, organizarea actuală de tip clasic (conformă reglementării datînd încă din 1973) a compartimentelor funcționale ale întreprinderii — în care fiecare dintre acestea își colectează și prelucrează informațiile ce-i sînt necesare — constituie unul din motivele pentru care compartimentele de gestiune economică (aprovizionare, desfacere, personal-retribuire, planificare, contabilitate, financiar, costuri ș.a.) își mențin uneori, în continuare, o evidență manuală în paralel cu cea automată ; și în prezent, operații de rutină (culegerea, înregistrarea, clasificarea datelor, efectuarea de calcule, elaborarea de tabele sintetice etc.) ocupă un volum însemnat de muncă, ceea ce reduce timpul afectat analizelor economice, găsirii unor soluții care să conducă la maximizarea producției nete.

În etapa actuală — cel puțin la nivelul întreprinderilor cu un grad ridicat de prelucrare automată a datelor — se impune revederea atribuțiilor de serviciu pe compartimente, a fișelor posturilor, în sensul ca la compartimentele menționate, precum și la altele, toate operațiile de rutină să fie preluate de către oficiile de calcul, care sînt specializate în operațiile de prelucrare a datelor. Ar urma, deci, ca **oficiul de calcul să culegă, înregistreze și prelucreze datele, iar compartimentele din întreprindere să primească informații tehnico-economice necesare elaborării de soluții în vederea creșterii eficienței.** Aceste măsuri ar permite eliminarea evidenței „în paralel”, ar conduce la mai buna folosire a oamenilor și, deci, și la posibilitatea de raționalizare a personalului de conducere, administrativ și funcționăresc.

În același timp, avînd în vedere cerințele autogestiuunii economico-financiare, ale autoconducerii muncitorești în lumina noului mecanism economico-financiar, sînt mai mult ca ori-

¹ Iosif Săndulescu : Componenta organizatorică a progresului tehnic, „R.E.” nr. 44/1979

² I. Văduva, M. Gurău, V. Florescu : Perfecționarea sistemelor informaționale și de conducere, „R.E.” nr. 35/1977

cind necesare realizarea și urmărirea și la nivelul secțiilor, atelierelor, formațiilor de lucru și locurilor de muncă a unor planuri de costuri, a unor bugete de venituri și cheltuieli. Pentru ca aceasta să nu ducă la sporirea numărului de personal c.a.f. la secții (ateliere), se impune și în acest caz ca oficiile de calcul să fie cele care să culegă și prelucereze datele, oferind în mod operativ toate informațiile necesare.

Rezultă, din cele prezentate, că oficiile de calcul din întreprindere ar trebui să devină compartimente care să-și aibă ancorată activitatea la toate nivelurile acesteia, iar intrucit sînt specializate în culegerea și prelucrarea datelor, să fie singurele însărcinate cu efectuarea acestor operații. De aici ar decurge necesitatea de a revede organizarea întreprinderilor creîndu-se cîmp de acțiune și responsabilitate în folosirea informaticii în condiții de creștere a eficienței. Desigur că nu se pot da încă soluții generalizabile, dar organizarea unor experimentări în cîteva unități ar fi o măsură binevenită.

Adevărata problemă este, deci, cum să se organizeze utilizatorul pentru ca să poată beneficia din plin de binefacerile informaticii — și numai după aceea cum să se proiecteze sistemul informatic, pentru a-l sluji cît mai bine pe beneficiar în luarea operativă și corectă a deciziilor.

Apreciem deci că la nivelul centrelor de calcul este necesar să existe compartimente de organizarea conducerii, sau cel, puțin un grup de analiști consultanți în conducere și informatică, pentru a se putea aborda competent problemele de organizare în timpul proiectării sistemelor informatice, adică înaintea introducerii acestora.

Centrelor teritoriale de calcul electronic le-ar reveni responsabilitatea de a proiecta nu numai sistemele informatice ale diversilor beneficiari, dar și organizarea perfecționată a conducerii respectivelor unități, în vederea folosirii eficiente a sistemelor.

Oficiile de calcul de la întreprindere ar urma să fie subordonate directorului unității (și nu contabilului-șef sau directorului economic, ca în prezent), avînd în vedere că informatica rezolvă luarea unor decizii pentru conducere (sau asistă întreaga conducere, tactică și operativă, la toate nivelele în luarea unor decizii).

Totodată oficiul (respectiv centrul departamental) de calcul să devină compartimentul conceptual, de proiectare (și nu ca în prezent, compartiment funcțional) pentru toate activitățile din domeniul organizării conducerii, respectiv să poarte responsabilitatea unor activități specifice ale ingineriei industriale din domeniul conducerii³⁾. Și la oficiile de calcul ale utilizatorilor ar trebui să existe — prin calificare și funcție — analiști-consultanți în conducere și informatică, cu o pregătire științifică pluridisciplinară și capacitate organizatorică verificată în practică, în producția materială sau în activitatea social-culturală.

În acest fel s-ar evita neajunsurile situației actuale, cînd la centralele și întreprinderile beneficiare de sisteme informatice, de problemele de organizarea conducerii se ocupă (potrivit regulamentului-cadru de organizare și funcționare, aprobat de C.G.E.S.) compartimentele O.P.M., iar oficiile (centrale) de calcul au în sarcină proiectarea subsistemelor informaționale informatice pe o organizare existentă.

Transferarea organizării conducerii la oficiile de calcul ar permite, în același timp, compartimentelor O.P.M. să se ocupe mai bine de problemele organizării producției și a muncii, ajutînd în mod efectiv inginerul-șef (directorul tehnic) al întreprinderii în luarea deciziilor în acest domeniu. Oficiile de calcul din întreprindere, centrele teritoriale sau departamentale ar fi obligate ca, împreună, să pregătească terenul pentru introducerea sistemelor informatice prin abordarea în prealabil a perfecționării conducerii, ceea ce ar reprezenta cu adevărat un salt calitativ. Organizarea conducerii (structura de organizare, schema sistemului de conducere, conținutul tablourilor de bord ale conducerii strategico-tactice și celei operative, reglementările interne de organizare și funcționare date prin R.O.F., cerințele sistemului informațional și ale celui informatic etc.) ar fi astfel proiectată, încît să poată beneficia de sprijinul informaticii în luarea și urmărirea deciziilor.

Sistem informatic adecvat obiectivelor prioritare ale unităților

O ALTĂ MARE PROBLEMĂ a relației informatică-organizare este aceea că orice temă de proiectare — indiferent că este vorba despre o singură aplicație ori despre întregul sistem

³⁾ A se vedea articolul din „Revista economică” nr. 1/1980, pag. 16
⁴⁾ Instrucțiuni I.C.I., anexa 1: Conținutul cadru al unui sistem informatic complet pentru întreprindere și centrale industriale, București, 1974

RAȚIUNE ȘI ACȚIUNE

INTR-UN ARTICOL publicat în revista franceză „Direction et gestion des entreprises”, prof. Robert Papin analizează corelația dintre automatizarea conducerii și specificitatea intervenției umane. Constatînd că încercările făcute, pînă în prezent, în Franța de a așeza conducerea întreprinderilor pe baze informatice au eșuat, autorul explică aceasta prin faptul că informaticienii și-au concentrat eforturile aproape exclusiv asupra prelucrării datelor, fără a-și pune în prealabil problema nevoilor de informații ale conducătorilor și a caracteristicilor intervenției umane în strategia întreprinderii.

Astfel, procesul de decizie inerent sistemului total (integrarea completă a tuturor sistemelor importante operative și de informații din cadrul unei întreprinderi) se referă în mod implicit la un model rațional și deductiv, potrivit căruia adaptarea de decizii trebuie precedată de definirea obiectivelor întreprinderii, studiarea rapidă a tuturor orientărilor ce pot fi avute în vedere, luarea în considerație a tuturor variabilelor — de aici deducîndu-se lista informațiilor utile. Or, crearea unui model implică o abstracție, rezultatele sale trebuie transformate pentru a fi adaptate la realitate — ceea ce duce la o separare între rațiune și acțiune, între informatician și conducător, acesta din urmă tînzînd să-și fundamenteze deciziile nu pe abstracții condensate într-un sistem informatic pentru conducere, ci pe date selectionate.

Pentru rezolvarea problemei, autorul vede posibile trei căi complementare: înțelegerea de către conducător a abordării științifice (ceea ce presupune ca informaticianul să-și dezbrace propunerile de dezvoltări matematice și să păstreze numai rigorozitatea și logica necesare pentru a obține adeziunea conducătorului), sensibilizarea asupra conducerii științifice (informaticienii trebuind nu numai să stăpînească bine tehnicile lor, dar și să știe să le promoveze față de cadrele de conducere) și adaptarea științei conducerii la strategia întreprinderii (încercînd să analizeze problemele insuficient structurate care se pun în fața conducerii și explicîndu-le pe înțelesul acesteia — ceea ce presupune ca specialistul să aibă și experiența de conducere, capacitatea de a distingo problemele structurabile, ce pot fi rezolvate cu ajutorul informaticii, de cele ce sînt exclusiv de domeniul intervenției umane).

Informatic — ar trebui să pînă seama de obiectivul (obiectivele) de bază ale respectivei unități, a căror îndeplinire s-o faciliteze. În ce privește unitățile economice, obiectivele prioritare ale acestora sînt, desigur, realizarea producției fizice planificate și maximizarea producției nete.

Abordarea de către I.C.I. a detalierei unei (unor) metode moderne de conducere a unităților economice în vederea atingerii acestor obiective, cu realizarea și a unui sistem informatic adecvat, apare ca imperios necesară. De asemenea, de mare importanță ar fi și elaborarea unor aplicații specifice, care să permită calculația costurilor prin metoda costurilor normale, avînd în vedere că mai devreme sau mai tîrziu, această metodă va trebui generalizată pe întreaga economie.

În prezent, potrivit instrucțiunilor în vigoare⁴⁾, sistemul informatic al unei unități industriale este format din șase subsisteme: planificare tehnico-economică și investiții; conducerea operativă a producției; pregătirea tehnică a fabricației; financiar-contabil; forța de muncă și consumul de manoperă; aprovizionare-desfacere, import-export. Din experiența I.C.H. Pălas-Constanța și C.T.C.E. Constanța rezultă că în situația cînd producția netă a devenit indicator de bază, subsistemul financiar-contabil reprezintă subsistemul de stat major în cadrul conducerii prin costuri pe deplin și multitudinea de informații în legătură cu costurile, consumurile specifice, producția netă etc. — prin utilizarea a două aplicații de sinteză, anume concepute, respectiv planificarea și urmărirea realizării costurilor și a producției nete. O cercetare atentă și organizată a acestui mod de folosire a calculatorului Felix C-256 în furnizarea pentru conducerea strategică-tactică și cea operativă, a unor informații din domeniul costurilor, al producției nete și fizice ar putea conduce la găsirea unor soluții de perfecționare a structurării și restructurării subsistemelor și a bazei de date, corespunzător noilor indicatori de bază, ce ar trebui plasați în centrul informațiilor tablourilor de bord pe care le-ar genera sistemul informatic anume conceput.

De altfel, în condițiile noului mecanism economico-financiar, ale bugetelor de venituri și cheltuieli ce ar trebui urmărite pînă la nivelul secțiilor și atelierelor, considerăm că actuala structurare a sistemului informatic al întreprinderilor în cele șase subsisteme amintite apare ca susceptibilă de revizuire și îmbunătățire.

Realizarea sistemului informatic pentru conducere pe baza perfecționării în mod unitar a conducerii, folosirea eficientă în acest domeniu a avantajelor tehnicii de calcul se impun a fi rezolvate cît mai repede și mai bine.

dr. Ionel DUMBRAVA
Constanța

Dinamica valorilor și progresul tehnologic

IN EPOCA revoluției tehnico-științifice, a dezvoltării unei noi revoluții industriale, dar și a înăspriții tensiunilor și încordării internaționale, finalitatea științei și tehnicii capătă o importanță majoră din punct de vedere teoretic și ideologic, iar din punct de vedere practic o acuitate fără precedent pentru cei ce decid asupra politicilor de dezvoltare.

În contextul actual, când potențialul tehnologic al omenirii ne permite să realizăm o nouă revoluție industrială și agricolă, dar să și stocăm o cantitate uriașă de explozibil nuclear capabilă să anihileze viața, opțiunile privind viitorul științei și tehnologiei au devenit deosebit de dificile și încărcate de răspundere. Relația valori-tehnologie-politici concrete de acțiune prezintă în aceste condiții un pachet de probleme voluminos și insuficient structurat. Desfacerea acestui pachet este însă presantă, întrucât schimbările tehnologice s-au accelerat și obținerea unei conduceri sociale eficiente, a unui control eficient asupra dinamicii societății, realitățile elaborarea unor imagini cât mai clare cu privire la corelația dintre schimbările tehnologice și schimbările valorice în raport cu idealurile promovate în cadrul unei societăți

Aparenta neutralitate tehnologică

PRINCIPIAL, opțiunea pentru o dezvoltare științifică și tehnologică cu finalitate umană constituie, fără îndoială, alternativa rațională la evoluția nefastă a cursei înarmărilor, la gravele tensiuni generate de starea de subdezvoltare a două treimi din populația

planetei, la problemele complexe cu care este confruntată omenirea datorită crizei energetice și materiilor prime, deteriorării mediului ambiant, instabilității cronice a economiei mondiale.

În schimb, din punct de vedere practic, trecerea de la formularea principiilor generale — oricât de generoase ar fi ele — la măsurile concrete menite să contureze politicile de dezvoltare științifică și tehnologică este mult mai dificilă. O asemenea tranziție presupune procese decizionale complexe care angajează ample confruntări valorice privind definirea idealurilor sociale de perspectivă, conturarea criteriilor decizionale menite să sprijine înfăptuirea acestor idealuri, aprecierea lucidă a consecințelor pe termen lung ale deciziilor luate și așa mai departe. Dificultățile sînt cu atât mai mari cu cit ele se desfășoară în contexte social-politice diferite ale lumii contemporane (socialism, capitalism, societăți în curs de dezvoltare, țări puternic industrializate) și pe fondul creșterii interdependenței țărilor și popoarelor în cadrul economic al pieței mondiale.

După părerea noastră, abordarea tradițională conform căreia conținutul tehnicilor și al tehnologiilor este neutru, în schimb aplicarea lor servește implicit sau explicit interese de clasă este insuficient de nuanțată pentru a interpreta complexitatea raportului tehnologie-valori. Exceptînd un anumit conținut cognitiv care are o relativă independență, tehnicile și tehnologiile prin natura și nivelul lor de dezvoltare interacționează activ cu universul valorilor sociale (mult mai larg decît al valorilor de clasă) contribuind la susținerea, promovarea și extinderea anumitor valori pe o scară socială din ce în ce mai largă. Aplicarea unui anumit tip de tehnologie favorizează modelarea anumitor atitudini față de natură și societate, facilitează formarea unor moduri și staturi de viață, conturarea unor comportamente culturale. La rîndul lor, dinamica valorilor, promovarea unor noi valori au un impact (favorabil sau negativ) asupra evoluției tehnologiei. Interacțiunea tehnicilor și valorilor se poate urmări cel puțin pe trei planuri: la nivelul relației om-natură (prin creșterea capacității de a transforma mediul); în cadrul relațiilor socio-politice (prin susținerea proceselor politice ale puterii sau în susținerea tendințelor de autoconducere și autosusținere pe plan local); pe plan socio-cultural (prin modificări în sfera comunicației umane, în statutul și rolul diferitelor grupe sociale, al femeilor, etc.). Alvin Toffler în „Al treilea val” rețeva într-o modalitate critică impactul tehnologiilor primei revoluții industriale asupra valorilor care orientează conducerea socială. Conform analizei sale, prima revoluție industrială a generat o constelație de valori legate de concentrarea produc-

ției; standardizarea operațiilor și proceselor; sincronizarea activităților; specializarea dusă la extrem prin organizarea lucrului la bandă; maximizarea activităților prin optimizare; creșterea economică nelimitată; gigantism industrial; centralizare ca principiu de organizare și conducere. Adevseori reprezentanții țărilor în curs de dezvoltare relevă efectele negative ale promovării acestor valori prin însușirea experienței tehnologice ale țărilor industrializate întrucît acest transfer este însoțit de o „logică capitalistă”. Unii atrag atenția¹⁾ asupra pericolului unei interpretări naive a „progresului tehnic” care ar duce după sine transformarea pozitivă socială și politică a țărilor în curs de dezvoltare. Tehnicile de producție departe de a fi „neutre” în raportul infrastructură-suprastructură sînt expresia logicii sociale care e orientat dezvoltarea lor.

Dacă luăm în considerare și procesele caracteristice mondializării pieței, dezvoltarea tehnologică actuală și de perspectivă poate fi cu greu evaluată doar prin prisma unei logici „neutre” proprii sferei tehnicii.

Țările care doresc să aleagă altă cale de dezvoltare decît cea capitalistă sînt confruntate cu necesitatea de a alege și favoriza tehnologii și evoluții ale forțelor de producție care să se supună logicii revoluției înfăptuite. După părerea unor analiști din țările în curs de dezvoltare, această orientare implică sprijinul masiv pe „forțe proprii” însoțit de un control riguros al schimburilor externe pentru a contracara efectele acțiunii capitalismului mondial, al multinaționalelor, al „modelelor de dezvoltare” care intră în conflict cu idealurile societății angajate pe calea revoluției democratice sau socialiste.

În această perspectivă, configurația valorilor prin care se exprimă idealurile unei societăți capătă o importanță majoră pentru orientarea dezvoltării tehnologice și a prospectării direcțiilor dezirabile și posibile ale apariției de noi tehnologii. Dialectica schimbărilor tehnologice și a schimbărilor valorice își pune astfel amprenta asupra metodologiei activităților prospective.

Valorile și perspectiva tehnologică

DIN PUNCT DE VEDERE metodologic, evaluarea tendințelor tehnologice și a impactului lor social trebuie să ia în considerare nu numai fezabilitatea lor fizică ci și fezabilitatea lor socială.

Posibilitatea primeia nu atrage automat după sine și pe cea de a doua. Între cele două aspecte se pot crea tensiuni sau corespondențe. În consecință aplicarea soluțiilor tehnologice, elaborarea de politici pe baza logicii intrinsecii dezvoltării noilor tehnologii nu poate asi-

¹⁾ Samir Amin, „Quelques réflexions sur les méthodes d'analyse du monde contemporain”, Nations Unies Institut Africain de Développement économique et de planification, Dakar, 1980.

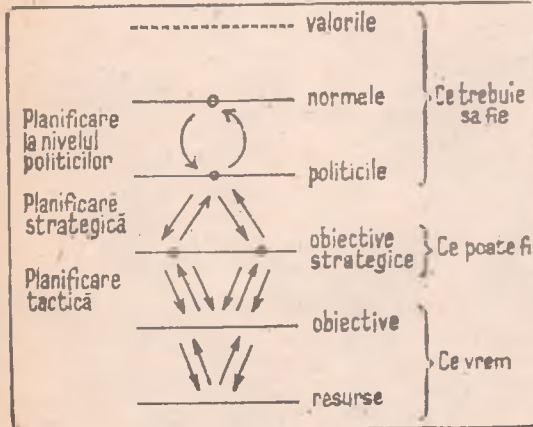
gura de la sine succesul pe plan social-politic și economic.

Sistemele de valori promovate pot stimula în mod pozitiv tranziția spre tehnologii care facilitează creșterea economică, eficiența socială sau pot genera procese și tendințe ce duc la pierderi materiale și prejudecii grave pentru societate. De aici necesitatea unei preocupări sporite pentru prospectarea impactului valorilor asupra progresului social în general, asupra tehnologiei în particular.

Sistemele de valori adoptate de societate într-un anumit moment al dezvoltării sale constituie — ca să folosim o terminologie la modă în zilele noastre — un fel de „paradigme“ ale percepției viitorului de către forțele sociale. Valorile exprimă „ce ar trebui să fie“ și prin aceasta exercită o puternică influență asupra tuturor operațiilor de prospectare a „viitorilor posibili“. Stabilind ceea ce este dezirabil pentru o societate, valorile acționează ca factori mobilizatori sau ca o frână, în dependență de conținutul lor concret istoric, de idealurile sociale pe care le exprimă, care pot fi revolute sau revoluționare. În temeiul acestor „paradigme“ se normează drumul spre viitor, prin elaborarea de politici și strategii tehnologice, economice, sociale, culturale.

Obiectivul unei activități prospective este de a identifica tendințele viitoare în primul rînd în sfera valorilor pentru a putea obține o imagine plauzibilă despre viitorul tehnologiilor și a facilita opțiunea factorilor de decizie pentru acele tendințe în dezvoltarea științei și tehnicii care vizează o dezvoltare umană.

Erich Jantasch a propus următoarea relație ierarhică între zona valorilor, politicile și strategiile de acțiune²⁾:

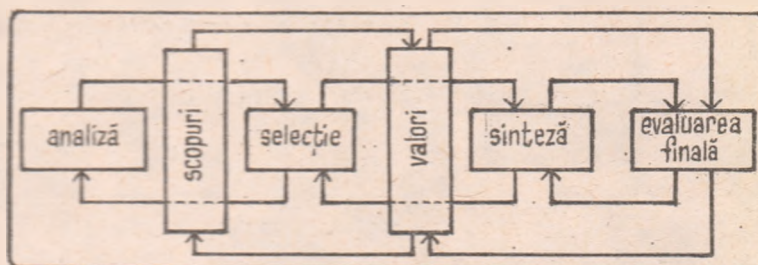
Recurgînd la termenii ciberneticii putem afirma că în evaluarea dezvoltării

²⁾ Erich Jantasch, Social Responsibility and its Effect on Technological Innovations. Comunicare la seminarul Universității Sussex și Universității Stirling — septembrie 1974.

³⁾ Henryk Skolimowski, Technology Assessment, în volumul Future Research. New Directions, Ed. by H. A. Linstone, W.H.C. Simmonds, Addison Wesley Pub. Comp., London, 1977.

tării tehnologice se stabilesc un număr de „bucle“, de circuite de feed-back între judecățile de valori finale și analiza datelor și informației științifice. Cele mai importante sînt buclele politico-economice și buclele culturale. Primele stabilesc prin intermediul măsurilor politice generale orientările care vor acționa ca forțe-ghid pentru dezvoltarea tehnologiei. În temeiul acestora se elaborează măsurile derivate, de gradul doi, reprezentate de politicile concrete de dezvoltare în domeniul științei și tehnologiei privind sursele de finanțare, repartizarea lor, consumurile etc.

Deosebit de importante sînt și orientările de natură economică, care se exercită prin numeroase mecanisme: preț, investiții etc. Mai puțin studiate sînt însă buclele de natură culturală care se stabilesc între dezvoltarea tehnologică și dinamica valorilor sociale. Desigur, acțiunea lor se realizează pe un plan secund, în spatele mecanismelor politice și economice. Dar această situație nu micșorează importanța lor. Unele dintre mecanismele culturale pot exercita o influență deosebit de puternică asupra sferei tehnologice. De pildă,

Rezultatul acestor operații prospective complexe de corelare a informației științifice cu valorile existente sau valorile în ascensiune va căpăta astfel o interpretare în termeni sociali. Esențialul în acest mecanism este să iesim din cadrul logicii intrinseci a dezvoltării tehnologice și să analizăm ceea ce este dezirabil și posibil pentru dezvoltarea tehnologică în termeni sociali viabili din punct de vedere politic, economic, cultural, ecologic.

Privind critic stadiul actual al activităților de prognozare în care ponderea cea mai mare revine cadrelor ingineresti și economice, trebuie să remarcăm că structura educației primită de aceștia în instituțiile de învățămînt nu oferă întotdeauna elemente suficiente pentru dezvoltarea acestui gen de gîndire. Sistemul de pregătire în facultățile tehnice și economice este în mare măsură o „sanctificare“ a gîndirii, limitată la manipularea de date și informație faptică. În acest cadru referirile la „gîndirea sistemică“ seamănă mai mult cu un abuz întrucît se ajunge la distorsionarea metodei prin eludarea sau tratarea superficială a problematicii valorilor sociale.

modul de a percepe, de a aborda noile tehnologii depind de „paradigmele culturale“ ale populației, ceea ce se poate solda cu rezultate contradictorii. Anumite tipare tradiționale de comportament pot deveni obstacole importante în calea obținerii anumitor rezultate cu ajutorul unor noi tehnologii. Să nu uităm și rolul deosebit pe care îl are starea relațiilor umane, dinamica acestora datorită anumitor valori și norme sociale asupra „destinului“ unor tehnologii.

Pentru a obține rezultate pozitive demersul prospectiv va fi în parte **descriptiv** și în parte **normativ**, parțial **științific** și parțial **axiologic**. Inevitabil în cercetarea viitorilor posibili în sfera științei și tehnicii se interferează două surse: a) datele, informația științifică disponibilă și b) dinamica valorilor, normele sociale. Mai mult, se stabilește o anumită relație obligatorie: fundamentarea faptică în analiza unor tendințe tehnologice trebuie „încastată“ într-o fundamentare normativă. Rezultă o matrice dinamică de inspirație sistemică și cibernetică³⁾.

O schimbare pozitivă se poate obține atît prin familiarizarea specialistilor în tehnică și economie cu problematica socială, cît și prin angajarea mai activă în activitățile de evaluare a tendințelor tehnologice ale specialiștilor cu pregătire umanistă. S-ar acționa astfel efectiv pentru înlăturarea viziunilor unilaterale, generate de tratarea disciplinară, sectorară, a diferitelor realizări ale științei și tehnologiei. În schimb, s-ar sprijini promovarea largă a cercetărilor cu caracter integrativ capabile să facă față confruntării cu deosebita complexitate a problemelor dezvoltării sociale. Un asemenea deziderat călăuzește activitatea Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie din țara noastră, însă în practică mai pot fi aduse ameliorări cadrului organizatoric susceptibil să susțină o asemenea orientare. De pildă, ar fi util ca prospectarea dinamicii valorilor sociale, pe baza documentelor partidului ca și a implicațiilor acestei dinamici asupra diferitelor procese sociale să meargă cu un pas înaintea prognozelor tehnologice.

Sergiu TAMĂȘ

STORIOGRAFIA românească s-a îmbogățit în ultimii ani cu importante studii și monografii consacrate făuririi statului național român unitar. Ele relevă faptul că în realizarea unității statale, alături de comunitatea de limbă, cultură și teritoriu un loc însemnat a ocupat unitatea vieții economice, ca fundament obiectiv al unității politice a românilor de pe ambele versante ale Carpaților. În acest context lucrarea „**Premise economice ale formării statului național unitar român**” — autori V. Axenciuc și I. Tiberian*) — constituie o contribuție valoroasă la evidențierea rolului primordial al legăturilor economice, tradiționale, permanente și complexe între teritoriile românești în realizarea statului național unitar român. Lucrarea — de fapt o monografie — care, deși are ca obiect „examinarea pe o perioadă de un secol, pînă la unirea Transilvaniei cu România, a principalelor aspecte — motivații, forme, funcții — etc., ale legăturilor economice dintre țările române, ca premise obiective ale constituirii statului național unitar român”, ne înfățișează multiplele aspecte ale vieții economice a românilor, în interdependență dialectică cu dezvoltarea forțelor și relațiilor de producție în decursul timpului, în Țara Românească, Moldova și Transilvania. Convingătoare argumente, bazate pe date și fapte, sînt evocate în susținerea unei teze fundamentale formulate de autori, și anume că **legăturile economice fundamentate pe comunitatea de limbă și cultură a tuturor românilor, se întemeiau pe interese de unitate, pe legile economice generale ale eficienței și valorii producției și schimbului**. Aceste legături erau atît de viabile încît au rezistat tuturor vicisitudinilor istoriei, s-au menținut și amplificat paralel cu dezvoltarea forțelor de producție și a civilizației românești, au dus treptat și inevitabil la formarea economiei românești unitare.

În cercetarea și analizarea aspectelor multiple ale legăturilor economice dintre țările române, autorii folosesc o amplă bibliografie, documente statistice și presa timpului. O atenție deosebită se acordă rapoartelor camerelor de comerț și industrie: din Arad, Cluj, Brașov, Oradea, Timișoara și Tîrgu-Mureș, organisme care aveau la timpul respectiv, cea mai mare competență în exprimarea opiniei cercurilor economice transilvănene în chestiunea vitală a necesității legăturilor multi-

ple și permanente cu România — considerate a fi o condiție esențială a dezvoltării economice a Transilvaniei. În carte sînt prelucrate de asemenea și importante documente de arhivă.

Premisele economice ale formării statului național unitar român sînt definite de autori ca un **complex de legături statornicite în domeniul producției și schimbului în decursul timpului**, însoțite de o mișcare permanentă a populației purtătoare de valori materiale și spirituale în ambele sensuri ale Carpaților; această pendulare în masă a țăranilor, meseriașilor, negustorilor români, — dar și a celor sași și secui —, a constituit, fără îndoială, un element fundamental al existenței și amplificării legăturilor economice, care au primit astfel, prin purtătorii lor, un caracter popular.

atestată documentar din cele mai vechi timpuri. Este suficient să amintim numeroasele privilegii din secolele XV—XVI acordate de către domnii români negustorilor ardeleni care aveau dreptul să circule în Moldova și Țara Românească „ca la ei acasă”, sau registrele de vamă din secolele XV—XVI, citate de autori. Lucrarea prezintă o imagine cuprinzătoare asupra intensității și naturii comerțului, a varietății mari de mărfuri ce treceau Carpații în ambele sensuri, prin contribuția marii mase de negustori, meseriași, oiieri, cărăuși, realizînd o activitate economică viabilă, care nu numai că s-a menținut în decursul secolelor, dar s-a și amplificat, în pofida ocupației străine și a granițelor artificiale. Legăturile economice amplificate și diversificate au contribuit efectiv la dezvoltarea meșteșugurilor, a agri-

economiei naționale a României și organismul de producție al Transilvaniei, argumentează autorii, există o strînsă interdependență; dezvoltarea economiei Transilvaniei depindea în mare măsură de legăturile ei cu România. Organismul social de producție al Transilvaniei trebuia să se integreze inevitabil organismului capitalist al economiei naționale a României. Dezvoltarea producției largite de mărfuri în țările române, industrializarea, dezvoltarea capitalistă a agriculturii, au dus la adîncirea diviziunii sociale a muncii între România și Transilvania, la accentuarea dependenței reciproce a economiilor lor. Sînt concludente în acest sens datele privind comerțul dintre Transilvania și România în perioada de la revoluție pînă în anul 1875, cînd România încheie prima convenție comercială cu Austro-Ungaria. Ele sînt în evidență ascensiunea acestor legături și necesitatea dezvoltării lor, ca factor esențial al progresului economic și social atît al României cît și al Transilvaniei.

Un capitol însemnat al legăturilor economice ale Transilvaniei cu România îl constituie perioada 1876—1886 — perioada primei convenții comerciale dintre România și Austro-Ungaria. În acești ani a avut loc o intensă dezvoltare a schimbului Transilvaniei cu România. Se aduceau din România în Transilvania mari cantități de cereale, vite, țîței etc., și se desfăcea acolo o gamă mare de produse industriale: mașini și unelte agricole, sine de cale ferată, fierărie, manufacturi. De o mare importanță pentru dezvoltarea schimbului Transilvaniei cu România a fost realizarea joncțiunii căilor ferate prin Orșova-Vîrciorova (1879) și Predeal-Brașov (1882). În lucrare se acordă de asemenea, un spațiu larg analizei cauzelor care au dus la nereînnoirea Convenției comerciale dintre România și Austro-Ungaria și la războiul vamal.

Prin argumente convingătoare autorii sînt în evidență efectele distrugătoare ale războiului vamal provocat de Imperiul habsburgic asupra economiei, îndeosebi industriei Transilvaniei.

Lucrarea relevă faptul că legăturile economice dintre Transilvania și România în

dr. Iosif I. ADAM

(Continuare în pag. 28)

Contribuții la analiza premiselor economice ale formării statului național unitar român

Evoluția legăturilor economice dintre țările române este privită în lucrare ca un proces istoric. Comunitatea de viață economică a națiunii române formată în condițiile epocii moderne, reprezintă **continuarea, pe o treaptă superioară, a unor intense legături economice statornicite în decursul timpului**. Ea își are rădăcina în unitatea traco-dacă, bază a dezvoltării istorice ulterioare, în continuitatea dacoromană, în procesul de formare a poporului român. Lucrarea analizează evoluția legăturilor economice între Țara Românească, Moldova și Transilvania în epoca feudală, direcțiile dezvoltării forțelor de producție, a agriculturii, industriei și, în strînsă legătură cu ele, extinderea comerțului între țările române. Pe baza analizelor întreprinse de autori se desprinde pregnant faptul că **economia Transilvaniei a fost orientată dintotdeauna spre Țara Românească și Moldova**. Legăturile economice permanente și intense au dus la înflorirea comerțului și la dezvoltarea orașelor de ambele părți ale Carpaților.

Permanența legăturilor economice între Țara Românească, Moldova și Transilvania este

culturii, a civilizației în toate teritoriile românești.

Legăturile economice dintre țările române au cunoscut o dezvoltare deosebită în perioada istoriei moderne. Lucrarea analizează pe larg evoluția acestor legături, ca premise economice ale formării statului național unitar român. **Procesul istoric de făurire a economiei unitare românești este strîns legat de formarea națiunii române, de lupta pentru independență și unitate națională**. Autorii analizează semnificația marilor evenimente istorice: revoluția de la 1848, unirea Munteniei și Moldovei în 1859 și cucerirea independenței naționale — pentru destinul națiunii române. Aceste evenimente au impulsionat progresul social în direcția sfîrșimării relațiilor feudale, generalizării capitalismului și făuririi unității naționale depline.

Un capitol distinct al volumului este consacrat analizei procesului de sfîrșimare a economiei feudale și de instituționalizare a economiei capitaliste, de creare a organismului social de producție a economiei capitaliste atît în România cît și în Transilvania. **Între organismul capitalist al**

*) V. Axenciuc, I. Tiberian — „Premise economice ale formării statului național unitar român”, Ed. Academiei, București 1979

ȘCOLI CURENTE ECONOMIȘTI

SIBIUL a cunoscut în ultima treime a secolului trecut pe lângă activitatea prodigioasă politică și publicistică a lui George Barițiu și pe aceea a lui Nicolae Cristea, Eugen Brote, Aurel Brote, Visarion Roman, Partenie Cosma, Dimitrie Comșa și a multor alora. Din pleiada de cărturari și activiști români sibieni pe tărîmul social-economic, în rîndurile ce urmează ne vom ocupa de aceea a lui Dimitrie Comșa ¹⁾ — a cărui activitate de aproape șase decenii depășește, în durată, chiar și pe aceea a lui George Barițiu.

Scrierile lui D. Comșa s-au caracterizat printr-un stil clar, simplu, curat și viguros. Ele au contribuit mult la răspîndirea ideilor în domeniul economiei raționale. Intelectual apropiat de popor, Dimitrie Comșa face parte din rîndurile elementelor înaintate care prin scris, conferințe, demonstrații practice, prin crearea de asociații economice și alte mijloace a urmărit să contribuie la îmbunătățirea situației materiale și culturale a poporului. Comșa vorbește adeseori țărănilor despre înfăptuirea economiei raționale în două hoare, despre cultura înfocului, despre cultivarea legumelor și zarzavaturilor, despre căile de îmbunătățire a creșterii vitelor, despre creșterea și prăsirea pomilor, despre conservarea roadelor etc. Într-o lucrare a sa din 1890 el remarcă faptul că „Multe și mari sînt greutățile cu care se luptă țărăni noștri în ziua de astăzi. Datoria noastră a cărturarilor este să le atragem atenția asupra mijloacelor de îndreptare, arătînd căile ce ar trebui să urmeze în viitor, dacă este să poată întîmpina mai cu înlesnire nevoile traiului și să ducă o viață mai tîgornă”. ²⁾

Tradiții progresiste ale gîndirii economice românești (I)

Întreaga activitate a lui Dimitrie Comșa este străbătută de preocuparea pentru crearea condițiilor necesare progresului poporului român. El a demonstrat că românilor, în speță celor din Transilvania, despărțită atunci de patria mamă, li s-a refuzat progresul de către cei ce-înu împiat. „Deși apăsați peste măsură și trăind sute de ani sub jugul crunt al iobăgiei și prigonirilor de tot felul, românii din această țară nefericită s-au apucat bărbătește de lucru și, în ciuda tuturor prigonirilor, ce și azi îndură, ei au mers și merg înainte, mereu înainte”. ³⁾

Economistul și profesorul român a înțeles existența unității între dezvoltarea forțelor de producție, progresul economic și cel spiritual, progresul forțelor de producție determinînd pe cel economic

și spiritual. Între progresul diferitelor compartimente ale vieții sociale există o legătură organică, cu caracter legic, — arăta Comșa. Demonstrînd aceasta el scria: „Orice acțiune asupra corpului nostru provoacă o reacțiune în spirit și vice versa. A aceeași lege o vedem repetîndu-se în istoria progresului. În adevăr, dacă urmărim cu luare aminte istoria progresului, aflăm că orice izbînd realizată pe terenul intereselor materiale întotdeauna a fost însoțită de o înaintare imediată a culturii intelectuale, și din contră, orice pas înapoi a fost însoțit de o scădere corespunzătoare a culturii intelectuale și morale”. ⁴⁾

Dimitrie Comșa a înțeles că descoperirea aburului și electricității a făcut pe oameni să părăsească multe obiceiuri și comportamente tradiționale. În același sens economistul vedea însemnătatea tuturor descoperirilor din domeniul fizicii chimiei și a altor științe reale la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și primele trei sferturi ale secolului al XIX-lea. În fond Dimitrie Comșa a înțeles, fără să o exprime însă, faptul că în condițiile progresului tehnicii din acea vreme însăși știința începuse să devină o forță de producție.

Comșa mai atrăgea atenția asupra faptului că toate eforturile intelectualilor români transilvănenți din cea de a doua jumătate a secolului trecut de a ridica poporul nostru din punct de vedere intelectual; dacă nu erau însoțite de eforturi deosebite de sporire și a ouștii naționale, erau sortite eșecului. Mizeria țărănilor români spunea Dimitrie Comșa nu se datorește inculturii sale. Cîmăi degrabă aceasta se datorește sărăciei, iar sărăcia se datorează imperfecțiunii

F.I.S.E.

ECONOMIE
POLITICĂ

mului autorii desfășoară o aprofundată analiză a sistemului conceptual propriu economiei politice a socialismului înstrînso, unitate cu evoluția concretă a economiei românești, cu politica promovată de partid în procesul edificării noului orînduirii. Practic, probleme fundamentale ale teoriei economiei socialiste, precum legea dezvoltării planice, legea creșterii productivității muncii, mecanismul reproducției socialiste etc. sînt raportate la realitatea țării noastre, sînt îmbogățite prin încorporarea a noi dimensiuni evidențiate de practica economică.

Deplasînd cercetarea de la planul național la cel internațional, cea de a doua parte a volumului este consacrată unor probleme în cadrul economiei mondiale. Reflectînd importanța pe care o reprezintă pentru dezvoltarea fiecărei națiuni asigurarea unui climat economic echilibrat și echitabil, în mai multe capitole din carte sînt aprofundate probleme ale structurii și mecanismului de funcționare a economiei mondiale, sînt analizate principalele fenomene ce caracterizează actuala etapă de dezvoltare a economiei mondiale,

factorii care au determinat și alimentează în continuare starea de criză existentă.

Minimizarea consumurilor materiale

● Într-un articol publicat în revista bulgară „ECONOMIČESKA MISL” (nr. din 6/1981) sub titlul Trăsături specifice ale acțiunii legii creșterii productivității muncii în societatea socialistă dezvoltată Al. Griaznova își propune să identifice care sînt elementele noi ce caracterizează legea creșterii productivității muncii într-o fază mai avansată de dezvoltare a societății socialiste. Întemeindu-se pe realizările înregistrate în etapele anterioare în care a fost fîurită baza tehnico-materială a societății — subliniază autoarea — productivitatea muncii va fi caracterizată, în general, printr-o creștere constantă, relativ echilibrată pe ansamblul ramurilor economiei naționale și în ritmuri înalte. Dar, susține A.G. dacă în realizarea sporului productivității muncii un rol deosebit a revenit, în etapa anterioară, creșterii substanțiale a volumului producției, în condițiile accentuării acțiunii factorilor intensivi și strîns corelat cu penuria de

materii prime și energie spor de productivitate va trebui realizat prin mărirea cantitatului de inteligență încorporată în produs. În studii se concluzide că în aceste condiții categoria de productivitate se corelează mai bine corelată cu corelează materiei prime, cu sistemul de prețuri.

Consecințe spoliatorii

● Publicația franceză „Revue Tiers-Monde” își deschide numărul 85, publicat în prima parte a acestui an, cu un articol consacrat problemei agriculturii țărănilor în curs de dezvoltare — titlul articolului „L'agriculture rîfêrique dans le nouvel orînduire international. Reflexions sur question des systêmes alimentaires nationaux”, semnat Kostas Vergopoulos. Sub influența crizei economice actuale, a statului autorul, statele capital dezvoltate promovează o politică care accentuează în mod considerabil, și în favoarea puterii industriale, rigorile competitivității mondiale. Între alte efecte atare politică afectează pozitivitățile de progres ale țării în curs de dezvoltare. În aceste condiții, pentru țările în curs de dezvoltare elementul caracter

● Reunind, în calitate de autori, numeroase cadre didactice universitare care activează în domeniul economiei politice, recentul volum „Economie Politică” publicat sub egida Ministerului Educației și Învățămîntului la „EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ” se adresează, în principal, studenților din institutele tehnice și agronomice, din universități. Problematika vastă a economiei politice a socialismului este tratată în două părți distincte. În prima parte a volu-

mijloacelor de producție, tehnicii înapoiate de care dispunea țărâniea română. Cel ce privește starea țăranului român, scria el, va fi lovit „de durerosul fapt, că țăranul român, departe de a fi știut să aplice și el alături de alte popoare numeroasele descoperiri mai noi, care înlocuiesc forța brațelor scumpe prin mașinile și unelte ieftine, el și astăzi continuă a lucra moșioara sa cu aceleași unelte primitive și nespornice, pe care abea în țările barbare le găsim aplicate”.

Propunerea de a se lua măsuri de perfecționare a mijloacelor de producție și deciziile de sporire a avuției de care dispunea țărâniea este însoțită la Dimitrie Comșa de propuneri în vederea realizării unor reforme, a unor schimbări în structura socială și în relațiile de producție. El propune consolidarea forței economice a țăranilor, „prin construirea unei clase numeroase de proprietari noi avuți, acest stilp al oricărei țări agricole”. Intellectualitatea românească avea sarcină, susține D. Comșa, să ia măsuri pentru stăvilirea procesului de ruinare a țăranilor români, concomitent cu multiplicarea izvoarelor lor de trai. Ca și alți economiști, agronomi și profesori ai timpului său Dimitrie Comșa nu s-a limitat la simpla exprimare a unor propuneri pentru îmbunătățirea soartei poporului său. El a analizat cauzele ruinei țăranimii române, aspecte tehnice și sociale ale acestei ruini, concomitent cu formularea unor propuneri concrete, bazate pe studii proprii ale realităților, de îmbunătățire și perfecționare a agriculturii transilvănene.

Nu numai în Transilvania, ci în toată

teritoriile locuite de români, observa astfel profesorul ardelean, exista o agricultură extensivă, o exploatare nerațională a avuțiilor naturale, care amenința cu epuizarea lor. „Lăsând la o parte orice îngrijire pentru urmașii noștri, pădurile cele mai frumoase cad una după alta sub toporul nimicitor. Mășile și așa sfârșiate și împrăștiate cit vezi cu ochii se dărăbuiesc mereu. Vitele, și așa scăpătate ca vai de ele, se împușinează pe zi ce trece...” „Sărăcirea poporului a

ajuns la culme. Au nu vedem — întreba D. Comșa — în fiecare zi țăranii care-și vind vitele și țarinile una după alta la străini spre a-și plăti numeroasele dări? De unde atita sărăcie? De acolo, domnilor! că prea puțin, ba deloc nu ne-am interesat și nu ne interesăm de meseria noastră națională, de agricultură”.

conf. dr. Toader IONESCU
Cluj-Napoca

¹⁾ Dimitrie Comșa s-a născut la 29 septembrie 1848 într-o familie de agricultori fruntași din orașul Sibiu. A urmat studiile elementare și medii în orașul natal. Obține apoi o bursă din partea seminarului teologic și pedagogic din Sibiu pentru Altenburg și Leipzig, unde face strălucite studii economice și agricole. „Cu diploma strălucit obținută, în geamantanul sărăcăcios, — re-latează Comșa într-o cuvîntare a sa din 1926 —, am practicat apoi diversele ramuri agricole, timp de peste un an în Germania și Boemia. Lungile excursii înjghebate pedestru... din sat în sat, au contribuit și ele la îmbogățirea experienței mele trebuitoare”. Este numit începînd din anul 1874 profesor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu. Timp de peste 35 de ani are o activitate didactică multilaterală; predă cunoștințe de economie rurală, matematică, fizică, legumărit, pomărit, contabilitate, elemente de economie națională, cunoștințe cu privire la calcularea dobinzilor, noțiuni asupra dreptului cambial, despre acțiuni, despre contracte, chitanțe, obligațiuni și alte cunoștințe ce se cereau în acea vreme. A scris lucrări ca: „Pomăritul”, „Prăsirea pomilor”,

„Călăuza agricolă (în trei volume) în care răspundește cunoștințe cu privire la raționalizarea agriculturii; a elaborat unele scrieri economice de popularizare a cunoștințelor economice practice: „Radu Temelelie”, „Nana Zamfira”, etc. Colaborator cu articole economice la „Economul” din Blaj, „Foișoara Telergrafului Român” din Sibiu, redactor al suplimentului „Foișoara Poporului” care apărea sub titlul „Economul” (1893—1894). Împreună cu Eugen Brode scoate „Călimdarul Bunului Econom” (1877—1881). A fost, o anumită perioadă, secretar al Partidului Național Român din Transilvania. Suferă o condamnare la închisoare de 3 ani, în procesul memorandiștilor din 1894. A fost unul din inițiatorii, apoi vicepreședinte și președinte al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului”.

²⁾ Dimitrie Comșa, Prăsirea pomilor, Topografia, Societate pe acți, 1900, pag. 3.

³⁾ Întrunirea publică din Orlat, „Foișoara Poporului”, II, nr. 25 din 3/15 iulie 1894.

⁴⁾ D. Comșa, Studii asupra stării noastre economice, în „Foișoara Telergrafului Român”, anul I, nr. 1 din 1 ianuarie 1876, pag. 5.

cel mai general, susține K.V. în constituie criza structurală a balanțelor de plăți externe ale acestor state, respectiv sporirea continuă a datoriei lor externe — fenomene cu implicații dintre cele mai profunde asupra posibilităților de asigurare a necesarului de produse alimentare. Potrivit părerii autorului, pot fi desprinse și fenomene cu o arie de manifestare mai redusă: de pildă, o politică de industrializare unilaterală — urmare a politicilor statelor dezvoltate de a-și lărgi piața pentru propriile produse industriale, a politicilor acestor țări de a deplasa în afara teritoriului național industriile poluante sau energologice. În studiu se subliniază și ideea potrivit căreia înăsprirea protecționismului val-mai pentru produse agricole în țările dezvoltate, afectează eficiența cu care sint valorificate produsele agricole tradiționale în schimburile internaționale.

Șansele reușitei școlare

● Existența unor decalaje sensibile în ce privește reușita școlară a copiilor aparținînd unor grupuri sociale diferite — pe exemplul Franței — a fost dovedită pe baza a numeroase date statistice, susține Alexandre

Duro,insky în articolul „Les inégalités du système scolaire français” publicat în numărul din septembrie a.c. al revistei „SCIENCE ET VIE”. Mai puțin analizate, arată autorul, sint însă mecanismele care generează o ceste decalaje precum și efectele lor asupra dezvoltării sociale de ansamblu, acest fapt stimulînd desfășurarea, în ultima vreme, a numeroase studii interdisciplinare. Una dintre cele mai interesante cercetări, în acest sens, opinează A.D., o urmărit să evidențieze raportul dintre reușita școlară și coeficientul de inteligență al elevilor, măsurat cu ajutorul testelor psihologice. Concluziile desprinse pe baza cercetării au pus în evidență dezavantajarea copiilor de muncitori agricoli și industriali, care — în cazul celor dotați aptitudinal — nu pot să beneficieze de o pregătire școlară corespunzătoare. Cauzele ce conduc la această inegalitate a șanselor, susține A.D., trebuie căutate deopotrivă în sfera comportamentului social și în modul de organizare a orientării școlare; se dovedește deficiență practicarea unei selecții și orientări școlare în primii ani de învățămînt, într-o perioadă în care trăsăturile de personalitate nu

sint consolidate. Cit privește comportamentul social, cercetările au evidențiat că în cazul claselor sociale dezavantajate există, din motive de securitate financiară, o mai mare înclinare spre calificarea copiilor în meserii cu caracter aplicativ.

● Continuînd publicarea în volum a comunicărilor prezentate, în cadrul unor sesiuni științifice de prestigiu cercetători din diferite domenii ale științei asupra fenomenului tehnico-științific contemporan, Editura Politică a tipărit recent o nouă lucrare: „REVOLUȚIILE INDUSTRIALE ÎN ISTORIA SOCIETĂȚII”.

FIȘE

După cum sugerează și titlul, materialele reunite în volum abordează probleme teoretice de maximă importanță pentru îmbogățirea gândirii asupra societății socialiste și comuniste. Încercarea de a determina unele faze de evoluție a științei și tehnicii în raport cu evoluția socială nu constituie o acțiune cu caracter strict istoric. Un asemenea demers, așa după cum o demonstrează în carte studiile semnate de Mihail Florescu (Implicațiile filozofice actuale ale revoluției științifice și tehnice), de Mihail Drăgănescu (Știința, tehnologia și civilizația), de Valter Roman (Revoluțiile industriale în istoria societății) este deosebit de necesar pentru prefigurarea viitorului. În ideea de a întregi imaginea asupra interacțiunii știință-societate, în volum sint investigate și aspecte cu caracter mai concret, sau circumscrise unor domenii distincte ale cunoașterii științifice, construcțiile de mașini, tehnologiile industriale, noile surse de energie etc.

Săptămîna mondială a dezarmării

Știința în slujba păcii — condiție vitală a făuririi unei lumi umane, mai bune și mai drepte

ÎN POFIDA tuturor speranțelor născute în primii ani ai deceniului al optulea — în climatul creat de destindere și în legătură cu anumite progrese în cadrul negocierilor SALT — bilanțul acestuia în privința cursei înarmărilor nu poate fi socotit decât dramatic. Așa cum aprecia ultimul anuar al SIPRI, în cursul anilor '70, **cheltuielile militare** au crescut, în termenii reali, într-un ritm mediu de 2-2,5% anual. În prezent, ele se apropie, probabil, de 600 miliarde dolari pe an. În total, în acest deceniu s-au irosit pentru înarmare fonduri ce se cifrează la 5 000 miliarde dolari (în prețurile din 1980)¹. De asemenea, așa-zisele eforturi „normale” pentru „menținerea” sau „redresarea” balanței militare globale au condus la atingerea unor niveluri de neimaginat cu zece sau douăzeci de ani în urmă ale **cantităților de armamente** — nucleare și convenționale — acumulate în arsenalele statelor, în primul rînd ale marilor puteri. Dacă în 1970, de pildă, în dotarea forțelor strategice ale S.U.A. și ale U.R.S.S. se aflau 5 800 de focoase, în 1980 această cifră ajunsese la 15 200².

Ceea ce definește cu adevărat evoluția înregistrată în anii '70 se referă însă la **dimensiunea calitativă** a cursei înarmărilor, ca expresie a faptului, subliniat de președintele Nicolae Ceaușescu, în Mesajul adresat participanților la simpozionul internațional „Oamenii de știință și pacea”, că „**multe din marile descoperiri ale cercetării științifice sînt folosite astăzi pentru producerea celor mai sofisticate arme de distrugere în masă, începînd cu arma atomică**”. Este vorba de producerea și desfășurarea de către principalele competitori a unor arme cu performanțe tot mai înalte în ce privește precizia, viteza, raza de acțiune, capacitatea de distrugere, lucru cît se poate de evident mai ales în domeniul armamentului nuclear. În perioada menționată au intrat în dotare (sau sînt în curs de a intra) noi tipuri de rachete balistice intercontinentale, de submarine nucleare, de rachete cu rază medie de acțiune, noi modele de focoase sau de sisteme de ghidare ș.a.m.d. Ca urmare, în momentul de față sîntem martorii unei **transformări fundamentale în posibilitățile mijloacelor de distrugere în masă și în orizontul strategic** corespunzător, marcată de deplasarea accentului de pe capacitatea de disuasiune spre cea de purtare efectivă a unui război nuclear. Dacă la începutul deceniului al optulea valoarea operațională a armelor de care dispuneau marile puteri militare nu permitea, practic, adoptarea unei strategii contraforță sau de susținere a unui conflict nuclear, în prezent limitările tehnologice în această privință par să fi fost depășite. Sporirea simțitoare a forței ofensive și a capacității de apărare împotriva eventualelor represalii au condus, deja, la elaborarea unor scenarii bazate pe utilizarea nemilicidității a armamentului atomic.

Consecințele acestui curs urmat în anii '70 în privința sporirii arsenalelor militare nu puteau să fie decât pe măsura evoluțiilor descrise. Amenințarea creată pentru viața tuturor popoarelor, pentru soarta civilizației umane a dobîndit în prezent, în mod evident, un caracter ultimativ, astfel că între politica de intensificare a cursei înarmărilor, de producere de noi și noi arme tot mai distrugătoare și politica de dezarmare, de destindere și pace nu poate exista o cale de mijloc. Așa cum s-a mai subliniat, înrăutățirea periculoasă a climatului mondial în ultimii doi-trei ani a fost legată direct de tendințele manifestate în planul politicilor militare. Nu este greu de văzut, de fapt, că în actuala etapă a cursei înarmărilor sporirea primejdiei de război poate lua forma unei dezvoltări incontroleabile.

¹ World Armaments and Disarmament, SIPRI Yearbook 1981, Taylor & Francis, Ltd., London, 1981, p. XVIII, 4, 147

² Ibidem, p. 21 și 274-276

³ Ibidem, p. 147

⁴ O oficialitate militară americană afirma că S.U.A. se așteaptă ca U.R.S.S. să realizeze mijloace de apărare împotriva rachetei „Cruise” la sfîrșitul anilor '80; pentru a contracara „această amenințare” există deja un program avansat pentru o a doua generație a rachetei de croazieră etc. (SIPRI Yearbook 1981, p. 6).

Impactul negativ al competiției în domeniul distrugerii prezintă însă dimensiuni cu mult mai largi, care justifică afirmația că el acoperă, în ultimă instanță, întregul peisaj social-economic și politic contemporan. Urmările nefaste în planul dezvoltării și nesoluționării de către state a problemelor cu care sînt confruntate economiile lor naționale, de pildă, au cunoscut și cunosc o continuă agravare. Se apreciază în acest context, că la începutul anilor '80, pe fondul accentuării dificultăților economice, creșterea produsului mondial brut nu va mai depăși ritmul de creștere a cheltuielilor militare³.

În termenii bunului simț, toate acestea constituie desigur, argumente puternice pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru trecerea la dezarmare. Începutul deceniului al nouălea coincide totuși cu afirmarea unor tendințe exact opuse. Sporirea fondurilor alocate pentru nevoi militare se accelerează. Se lansează noi programe de înarmare. În S.U.A., a fost anunțată deja intenția de a ridica, pînă în 1986, ponderea cheltuielilor militare la 7% din produsul național brut (față de 5,6% în 1981), în vederea obținerii sumelor necesare — un plus de 180,3 miliarde dolari — pentru dublarea forțelor nucleare strategice, cu alte cuvinte, cum sublinia agenția U.P.I., pentru „cea mai amplă sporire a potențialului militar al Statelor Unite din anii războiului rece și pînă în prezent”. Este limpede că un asemenea curs va genera un lanț întreg de contrareacții și supra-reacții, o nouă rundă a competiției militare. Pentru acest an, de exemplu, se prevede ca numărul total al focoaselor nucleare strategice să ajungă la 16 000, iar în 1985, potrivit anumitor evaluări, la un nivel de 21 300. Deci, în prima jumătate a deceniului, o creștere de peste 71% față de 1980. La care trebuie să adăugăm și multiplicarea încărcăturilor armelor neincluse în „sistemele centrale”, cum sînt cele destinate așa-zisului „teatru european”.

În mod firesc în fața unor asemenea stări de lucruri nu pot lipsi cîteva întrebări. Cum se explică continuarea unei evoluții care impune omenirii costuri enorme? Ce anume este dereglat în acest mecanism? Este oare vorba aici, cum se spune uneori, de o fatalitate, de o dezvoltare tehnologică oarbă? Operează în cazul cursei înarmărilor o logică ce nu poate fi controlată de oamenii de stat?

Răspunsul nu este deloc simplu. Dar el prezintă o importanță crucială în perspectiva eforturilor de dezarmare, pentru că implică încercarea de a găsi cauzele, restul ascuns al producerii pe scară largă a armelor.

Fără îndoială, nu putem să trecem cu vederea aspectele derivate din **caracterul predominant tehnologic** al cursei contemporane a înarmărilor. Așa cum arată faptele, în condițiile actualei competiții, nu mai există, practic, limite de saturație. Justificarea diferitelor decizii de înarmare ține, pur și simplu, de pregătirea pentru cazul „cel mai rău posibil”. Or, acesta este conturat nu de nivelul existent sau probabil al amenințării militare (creată de acțiunile adversarului prezumtiv), ci de perspectivele oferite de exploatarea maximă a propriului efort de cercetare-dezvoltare tehnologică (și anume cu o perspectivă de 10-15 ani — timpul mediu necesar pentru finalizarea unui program de cercetare-dezvoltare). În această spirală aberantă, cînd se lucrează la o armă, se presupune automat că adversarul potențial va lua contra-măsuri, așa încît se trece imediat la proiectarea unei noi generații de armament. Acest proces continuă fără a solicita neapărat sau fără a fi stînjenit de anumite informații în legătură cu ceea ce face adversarul în mod real⁴.

Opțiunile în domeniul înarmărilor devansează, deci, cu 10-15 ani datele concrete ale, ceea ce s-ar putea numi, necesități de apărare sau securitate națională, ca și doctrinele strategice în vigoare în momentul în care armele devin operaționale. Ia naștere o confruntare din ce în ce mai abstractă, un joc al reacțiilor, al contra și supra-reacțiilor care are la bază evaluări lipsite de orice siguranță: în legătură cu intenții presupuse, cu raporturi de forță care încă nu există și nu se știe dacă vor

exista. Orice posibilitate de aplatizare a curbei este înlăturată.

Situația este complicată și mai mult de intervenția altor factori, (ținând de aceeași dinamică tehnologică. Astfel, escalada rezultă adesea din perfecționarea continuă, indefinită, pe baza unei așa numite „dezvoltări de laborator“, a caracteristicilor operationale ale armelor („legea lui Ruyva“); dealtfel, desfășurarea procesului de cercetare-dezvoltare militară tinde să sporească ponderea deciziilor „tehnice“, a „micilor opțiuni“ care fac foarte neclar momentul de „trecere a pragului“ spre o nouă rundă a înarmărilor — o parte a efortului tehnologic tinde să scape de sub un control de detaliu al consecințelor, din partea autorităților politice („legea lui Brooks“).

În strînsă legătură cu datele procesului de dezvoltare tehnologică se definește și rolul de întreținere și impulsioneare a cursei înarmărilor îndeplinit de **doctrinile militare strategice**. Contribuția negativă a acestora prezintă aspecte numeroase. Ne vom referi, în cadrul analizei de față, doar la semnificația ambiguității conceptelor pe care se sprijină operaționalizarea obiectivelor urmărite de politica militară. De pildă, nu există o definiție cât de cât clară a „nivelului optim de înarmare“; de asemenea dezideratul „echilibrului“, pe care îl invocă atît de des în ultima vreme competiția strategică, se reduce, în cele din urmă, la o chestiune de percepție subiectivă (relativizată de factori psihologici și politici); apoi, aceeași doctrină coexistă adesea cu niveluri diferite de înarmare, fără să existe vreun test al adecvării mai bune a unuia sau altuia. Este tot mai limpede că dezvoltarea arsenalelor are loc pe fondul unei permanente și împrevizibile tensiuni a obiectivelor fixate între praguri abstracte și labile de „insuficiență“ și „suprasuficiență“; mai mult în acest context, dispăre legătura dintre „progresele“ ce se realizează în domeniul mijloacelor de distrugere (o precizie mai bună, mai multe focoaase transportate etc.) și telul invocat al cursei înarmărilor.

Analiza ar putea, desigur, să fie lărgită. Dar toate aceste aspecte — care conturează un fenomen specific pentru desfășurarea competiției militare: ceea ce am numit „sindrom al controlului minim“ — nu trebuie să ne facă să pierdem din vedere fondul lucrurilor. Pe de altă parte, este vorba de faptul că înarmările sînt alimentate înainte de toate de **decizia politică**, sînt rezultatul unui șir de asemenea decizii și, ca atare, trebuie înțelese ca **proces politic**. Pe de altă parte, pentru cei care hotărăsc un pas sau altul în legătură cu producerea de arme, activitățile respective au un înțeles foarte precis: ele sînt menite să dea anumite profituri, conturează deci o „întreprindere lucrativă“. Avem în vedere intenția valorificării pe teren politic a atuurilor pe care le conferă armele, a superiorității dobîndite sau a raporturilor asimetrice create de raporturile militare.

În acest context s-ar putea spune că ultimele evoluții în domeniul armelor nucleare înlătură orice discuție în privința „foloaselor“ cursei înarmărilor. Ce țeluri se mai pot realiza atunci cînd se manifestă primejdia unui război nuclear? Fără îndoială, a devenit limpede că pe drumul urmat, securitatea nici unuia dintre participanți nu a fost îmbunătățită; dimpotrivă, pericolele sînt tot mai mari pentru toată lumea. Dar, pentru promotorii competiției militare, evaluarea modului în care armele își îndeplinesc funcțiile are la bază altă scară de valori. Or, în cadrul gândirii politice, profund deformată, asociată angajării în cursa înarmărilor, dobîndirea capacității de a purta un „război nuclear limitat“ constituie un factor cheie al sporirii flexibilității în lupta pentru sfere de influență, cu alte cuvinte a posibilității de a utiliza forța împotriva intereselor adversarului într-o anumită zonă, folosind arsenalul strategic ca mijloc de a descuraja reacția acestuia în alt sector. Iată, deci, că evoluția eminamente absurdă din ultimul deceniu (inclusiv crearea MIRV, a rachetei de croazieră, a bombe cu neutroni etc.) a fost determinată de urmărirea conștientă a unui țel: acela al „deblocării“ potențialului coercitiv „imobilizat“ atîta timp în armamentul nuclear (în condițiile întrebunătățirii sale doar ca factor de disuadare a unui atac direct).

Odată aceste precizări făcute, putem aborda într-o manieră corespunzătoare și problema pe care o punem anterior: aceea a „rostului“ cursei înarmărilor și, în strînsă legătură, a reacției deosebitei inerții și rezistențe a stărilor de lucruri existente în domeniul competiției militare.

Primul lucru pe care îl vom sublinia este că dezvoltarea continuă a armamentelor, acumularea și difuzarea lor, la parametrii în continuă creștere, pe plan mondial nu constituie o evoluție întimplătoare, arbitrară sau haotică. Creșterea volumului de mijloace de forță în lume este expresia și în același timp nucleul motor al funcționării unei structuri militare globale, de un tip special, ce constituie un nivel distinct al actualei ordini internaționale.

În al doilea rînd: această structură — a cărei formă de manifestare este, deci, cursa înarmărilor — îndeplinește un rol crucial în legătură cu menținerea, întărirea și adaptarea — la situația de după cel de-al doilea război mondial — a așezărilor economice și politice internaționale caracterizate de inegalitate,

inechitate, dominație și exploatare, de supremația marilor puteri și a țărilor bogate, de lupta pentru sfere de influență. Diferitele componente ale structurii în cauză, arătate Albrecht și Kaldor, „joacă un rol critic... în susținerea ierarhiilor actuale în relațiile politice și economice mondiale“⁵⁾. Există de altfel o întrepătrundere avansată a sferei militare cu celelalte laturi ale ordinii internaționale. Ca atare, consecințele cursei înarmărilor trebuie văzute în legătură cu ansamblul determinărilor actualului context mondial.

În al treilea rînd: capacitatea structurii militare globale de a funcționa ca reazem al vechii ordini și însăși posibilitatea de a fi utilizată în acest scop rezidă în trăsăturile sale. Ea este profund inegalitară, asimetrică, ierarhică, și hegemonică. Producerea și difuzarea mijloacelor de forță acționează, pe căi variate, în direcția conservării și accentuării asimetriilor existente: cele mai mari decalaje sînt cele militare și o funcție importantă a competiției calitative este aceea a păstrării lor.

Tendențele recente de accelerare a înarmărilor convenționale sînt legate de „cerințele“ de dobîndire a unor noi mijloace de presiune și de intervenție în diferite zone ale lumii; în general continuarea cursei permite întărirea cadrului politic de dominație, un rol important revenind, fără îndoială, revigorării blocurilor militare. În acest cadru este vorba și de adîncirea dezvoltării inegale în lume, de menținerea primatului marilor puteri și al țărilor bogate, de obținerea continuă de avantaje unilaterale, de întărirea dependenței economice și politice și sporierea vulnerabilității statelor în curs de dezvoltare, de anihilarea șanselor în privința unei evoluții bazate pe forțele proprii, autogenerată și autocentrică, de instaurarea controlului din afară asupra resurselor de care dispun acestea, de fragmentarea și împiedicarea realizării unității țărilor asupraite⁶⁾.

Lupta pentru păstrarea statu quo-ului este, în ultimă instanță, o luptă „de ariergardă“, care încearcă să oprească în loc mersul istoriei. Iar, în acest cadru forțele care își vîd amenințate pozițiile, care vîd amplificîndu-se presiunea în direcția unei noi ordini economice și politice internaționale, încearcă frecvent să treacă la contraofensivă, să redobîndească inițiativa. Unul din mijloacele utilizate cu o insistență din ce în ce mai mare se dovedește a fi tocmai accelerarea înarmărilor.

Nu este greu de văzut că un asemenea mod de a pune problema creează posibilități sporite pentru o abordare cuprinzătoare și în ceea ce privește dezideratele aflate în fața luptei pentru dezarmare. Analiza subliniază irelevanța oricărei concepții ce s-ar opri doar asupra simptomelor înarmării. În acest domeniu este nevoie de o abordare globală, care să vizeze lichidarea instrumentelor propriu-zise de forță și un atac frontal al aspectelor social-economice și politice legate de rolul violenței armate. Se conturează, de asemenea, cerința de a considera dezarmarea ca o linie strategică în abordarea problemelor globale ale omenirii, în soluționarea lor corespunzătoare aspirațiilor popoarelor și, de asemenea, ca un obiectiv fundamental al forțelor progresului, democrației și socialismului, — inclusiv al oamenilor de știință, care cunosc mai bine ca oricine pericolul pentru însăși viața omenirii reprezentat de continuarea cursei înarmărilor.

În epoca celei mai grandioase revoluții tehnico-științifice pe care a cunoscut-o omenirea, cînd continuarea cursei înarmărilor este tot mai strîns legată, așa cum s-a văzut, de rezultatele cercetării științifice deturnate de la menirea lor firească, se impune mai mult ca oricînd organizarea unui puternic front al oamenilor de știință de pretutîndeni — indiferent de deosebirile lor de concepții filozofice, politice sau religioase — pentru a determina guvernele, parlamentele, oamenii politici să renunțe cu desăvîrșire la folosirea forței și la amenințarea cu forța, să oprească spirala irațională a cheltuielilor militare, să pună rezultatele cercetării științifice în slujba făuririi unei lumi mai drepte și mai bune, ferită de amenințarea războiului.

Însufleții de aceste idei profund umaniste cuprinse în Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu și conștienți de răspunderea ce le revine, oamenii de știință, cercetătorii din țara noastră își reafirmă în aceste zile hotărîrea în cadrul adunărilor generale din institutele și unitățile de cercetare de care aparțin — adunări consacrate desemnării reprezentanților în Comitetul național român „Oamenii de știință și pacea“ — de a face totul pentru ca pacea, securitatea și colaborarea să triumfe pe planeta noastră.

conf. dr. Vasile SECĂREȘ

⁵⁾ U. Albrecht and M. Kaldor, Introduction, în M. Kaldor and A. Eide (eds), *The World Military Order*, M. London, 1979, p. 9

⁶⁾ Este știut că marile puteri militare sînt și principalii producători de armament. În anii '70, circa 3/4 din volumul vânzărilor de arme au fost orientate spre țările în curs de dezvoltare. Fluxurile de arme creează însă legături de dependență militară, economică și politică. Adesea importul de armament se asociază cu prezența militară străină (în diferite forme) etc.

Către un acord internațional al ceaiului

ȚĂRILE exportatoare de ceai au căzut de acord asupra aplicării unui sistem de cote de export care să echilibreze mai bine totalul exporturilor față de cerere, rămânând, însă, încă nerezolvată problema repartizării pe țări a cotelor de export. Acordul recent intervenit între țările exportatoare prevede ca acele națiuni care livrează la extern mai mult de 100 mii tone anual să instituie norme de control, astfel încât să nu se ajungă la supraofertă și la deteriorarea prețurilor.

Potrivit datelor furnizate de U.N.C.T.A.D., cererea de import la ceai a crescut cu circa 2% pe an comparativ cu 2,5% cu cât a crescut anual oferta la export a acestei mărfi.

Diferența dintre cerere și ofertă este apreciată ca având un impact deosebit asupra prețurilor: exportatorii de ceai consideră că o majorare de 1% a ofertei poate determina reducerea cu până la 7% a prețurilor.

Principala problemă care apare în aplicarea cotelor de export o constituie respectarea intereselor producătorilor de a-și menține ridicată producția. În acest sens, aspectul nou în formula

folosită în cazul ceaiului, spre deosebire de sistemele aplicate la alte materii prime, îl constituie faptul că respectivele cote de export pe țări vor fi determinate în funcție de potențialul previzibil de export și nu de nivelul anterior al producției.

Portugalia: evaluări pesimiste

PROGNOZELE O.C.D.E. apreciază că în Portugalia recesiunea se va menține și în cea mai mare parte a anului 1982. În cursul acestui an se așteaptă ca creșterea economică să se reducă la 3,5% față de 5,5% în 1980 în timp ce inflația se pare că se va accentua urmînd să atingă o rată de 18% comparativ cu 16,5% anul trecut. Ca urmare a creșterii deficitului în balanța de plăți externe în Portugalia s-a trecut la aplicarea unei politici financiare mai restrictive apreciată de specialiștii ca fiind de natură să determine reduceri și mai accentuate în activitatea productivă.

Potrivit specialiștilor din cadrul O.C.D.E., prioritățile pe termen scurt ale Portugaliei ar trebui să se îndrepte către reducerea deficitului plăților curente (care se așteaptă să ajungă la 1,6 miliarde dolari în 1981). În acest sens este considerată drept oportună aplicarea unei politici

menită să ducă la restringerea cererii interne pînă la stabilizarea situației balanței de plăți.

Piața aluminiului: tendințe contradictorii

LA FEL ca în cazul multor alte metale, cererea pentru aluminiul a fost și este încă afectată de recesiunea mondială prelungită, care însă s-a răsfrînt în special asupra industriei oțelului. În structura exportului de produse din aluminiu locul principal continuă să îl dețină tabla de aluminiu, reducîndu-se, în schimb, livrările de oxid de aluminiu și bronz datorită diminuării cererii în industria de automobile.

Diminuarea consumului împreună cu creșterea producției sub influența prețurilor ridicate din perioada anterioară crizei, au făcut ca piața aluminiului să fie caracterizată prin apariția de stocuri, respectiv a unei oferte superioare cererii. Consiliul internațional al aluminiului apreciază că în anul 1980 consumul țărilor nesocialiste s-a situat la un nivel relativ redus — 177,4 mii tone — (comparativ cu 183,3 mii tone în 1979 sau 214,2 mii tone care a fost nivelul de vîrf în 1973). Producția de metal primar a lumii occidentale este estimată la 201,2 mii tone.

Program de dezvoltare

Noua Zeelandă: proiecte energetice

CONFRUNTIAT cu cheltuieli în continuă creștere pentru acoperirea necesităților energetice ale țării, guvernul neo-zeelandez a lansat un important program de explorări și exploatare privind resursele locale de energie (gaze naturale, petrol, resurse hidro și geotermice). În urma programelor de exploatare efectuate în ultimul timp, Noua Zeelandă va fi, către mijlocul deceniului, în măsură să-și acopere în proporție de 50% necesarul de combustibili și să devină exportator de produse petrochimice. Se prevede de asemenea realizarea unui program de utilizare a energiei în scopuri industriale, începînd cu fabrici de prelucrare a bauxitei.

În perspectiva majorării în continuare a prețurilor produselor energetice, Noua Zeelandă a optat, astfel, pentru renunțarea la poziția sa de simplă piață de desfacere pentru gazele naturale lichefiate, lansînd patru programe deosebit de importante pentru diversificarea aprovizionării economiei țării. Urmează astfel a fi realizată o uzină de petrol sintetic care va intra în producție în 1985 cu o capacitate de 580 mii t pe an. Un alt proiect se referă la o fabrică de metanol, situată lângă localitatea Waitara și care va avea o producție de 4 mil. t pe an destinată în totalitate exportului. Urmează de asemenea să fie dublată capacitatea rafinării de la Marsden Point care va realiza distilate din țiteiuri grele, prin tehnologii noi în domeniul produselor de cracare cu densitate mare.

Guvernul și-a mai propus ca, pînă în 1985 să se treacă la utilizarea pe scară largă a gazelor naturale lichefiate drept combustibil pentru autovehicule.

În domeniul resurselor regenerabile principala atenție va fi acordată hidroenergiei, estimîndu-se că pînă în 1985 capacitatea hidrocentralelor va crește de peste trei ori, de la 16 mii GWh la 55 mii GWh, față de un consum actual de energie electrică de 100 mii GWh anual. Va mai fi realizat un proiect în domeniul utilizării resurselor geotermale, care va asigura o producție totală de aproape 14 mii GWh pe an. Această din urmă sursă de energie va fi folosită în special în industria lemnului și a hîrtiei. Guvernul mai are în vedere extinderea valorificării rezervelor de cărbune. În special de lignit, estimate la 3,445 mrd. tone și din care se exploatează în prezent numai 2 mil. tone pe an.

Avînd în vedere contribuția acestor proiecte la dezvoltarea economică a țării, F.M.I. apreciază că în următoarele 12 luni Noua Zeelandă va înregistra un ritm de creștere de 2,5—3,5%.

În cadrul relațiilor economice dintre România și Noua Zeelandă, țara noastră livrează motoare electrice, mașini-unelte, rulmenți, tractoare și produse ale industriei ușoare, importînd din această țară în special ovine de reproducție și lînă.

Emilian STANCU

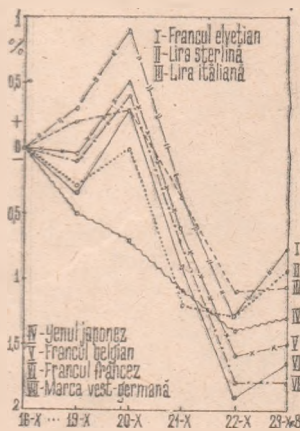
EVOLUȚII MONETARE

INTERVALUL 19—23.X.1981 a fost caracterizat de consolidarea poziției dolarului S.U.A.

Încetarea tendinței de scădere a dobînzilor la depozitele în dolari, urmată chiar de o creștere a acestora a fost principalul factor în determinarea mișcării ascendente a monedei americane.

Evoluția ulterioară a cursului dolarului S.U.A. pe piețele valutare se pare că va fi strîns legată de evoluția dobînzilor la depozitele în dolari, în condițiile în care, pe de o parte datorită publică a S.U.A. care a depășit pentru prima dată nivelul istoric record de 1000 miliarde dolari împune nivele atractive de dobîndă pentru fondurile externe, iar pe de altă parte o relaxare a politicii actuale restrictive de credit a Sistemului Federal de Rezervă este cerută și susținută de cercuri economice tot mai largi din S.U.A.

Marca vest-germană, în ciuda faptului că a beneficiat de date favorabile privind creșterea excedentului balanței comerciale în septembrie a.c. la 3,48 miliarde mărci (față de numai 55 milioane mărci în august a.c.) și a reducerii la 2,2 miliarde mărci a deficitului balanței de plăți curente în aceeași lună (comparativ cu un deficit de 6,4 miliarde mărci în august a.c.), a înregistrat deprecierea cea mai accentuată față de dolar, situîndu-se la închiderea din 23.X.1981 la circa 2,2725 mărci/1 dolar, cu 1,8% sub nivelul din 16.X.1981 de 2,2325 mărci/1 dolar. De menționat că Bundesbank a intervenit pe piață pentru susținerea cursului mărcii, atât față de dolar, cât și față de francul elvețian, al cărui curs s-a modificat de la 85 franci/100 mărci, la 83

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 19—23.X. Bază: 16.X. a.c.

franci/100 mărci. Un nivel apropiat de depreciere a înregistrat și francul francez, care cota la închiderea perioadei analizate la 5,6950 franci/1 dolar, cu aproape 1,7% sub închiderea de referință.

Francul belgian era tranzacționat pe 23.X.1981 la 37,95 franci/1 dolar (37,37 franci/1 dolar cursul de referință) iar yenul japonez la 233,50 yeni/1 dolar (230,75 yeni/1 dolar pe 16.X.1981).

Deși s-a depreciat cu numai 1,2% pe ansamblul intervalului analizat (1203 lire/1 dolar pe 23.X.1981, față de 1189 lire/1 dolar pe 16.X.1981), lira italiană continuă să ocupe o poziție destul de slabă în cadrul sistemului valutar vest-european. Lira sterlină se situa la sfîrșitul săptămînii la 1,8250 dolari/1 liră, cu 1% sub nivelul de referință de 1,8425 dolari/1 liră, iar francul elvețian, după un început favorabil (repreciere cu 0,9% pe 20.X.1981), termină pe 23.X.1981 cu 0,8% sub cursul de referință.

Dobînzile la depozitele în principalele eurovalute pe termen de 6 luni au înregistrat o creștere aproape generală.

Prețul aurului la Londra, în strînsă legătură cu mișcarea dobînzilor, a evoluat pe o linie descendentă, al doilea fixing din ziua de 23.X.1981 de 432,50 dolari/uncie fiind cu 11,25 dolari/uncie sub cel corespunzător din 16.X.1981

**Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU**

ASISTĂM, în prezent, la un proces de deteriorare continuă a economiei mondiale, caracterizat prin accentuarea subdezvoltării, prelungirea crizei economice, energetice, monetar-financiare, a materiilor prime — inclusiv cele agricole, fenomene agravate la rindul lor de politica dobânzilor cămătărești, care duc la înrăutățirea situației economice a tuturor țărilor și în special a celor aflate în curs de dezvoltare.

În acest context asistăm în țările capitaliste dezvoltate, la accentuarea măsurilor de subvenționare a producției interne, de amplificare și diversificare a protecționismului, de natură să ridice bariere artificiale în desfășurarea normală a comerțului internațional. Efectul negativ al acestor politici este deosebit de vizibil pentru țările în curs de dezvoltare în cazul comerțului cu produse agro-alimentare. Economia acestor țări a cunoscut, ca urmare a asupririi colonialiste, o orientare unilaterală, în special în sectorul agriculturii care îmbracă de cele mai multe ori forma monoculturii, evoluție cu consecințe grave asupra dezvoltării lor economice generale, asupra participării lor la circuitul economic internațional. Restricțiile instituite de țările capitaliste dezvoltate lovesc în posibilitatea țărilor rămase în urmă de a obține — prin exporturile lor — resursele financiare necesare pentru a-și spori, diversifica și moderniza producția agricolă și industrială, diminuându-le și mai mult șansa reducerii decalajelor care le separă de țările avansate ale lumii.

Cel mai simplu indicator al protecționismului îl reprezintă procentul cu care prețul obținut de producătorii interni depășește prețul cu care poate fi obținut produsul respectiv de la furnizorii externi sau la care ar putea fi vândut consumatorilor străini. Din punctul de vedere al exportului pe piața respectivă, acest indicator apare ca echivalent al **taxei ad valorem**, înglobând ansamblul de pîrghii tarifare și netarifare, politicile de susținere și de stabilizare interne și stimulentele fiscale destinate să anuleze decalajul dintre prețul intern și prețul mondial. Intensificarea protecționismului este evidentă pentru majoritatea produselor agroalimentare: în cazul Japoniei, nivelul taxei ad valorem în 1978 a fost de cel puțin patru ori mai mare față de nivelul din 1974; această creștere a fost mult mai mare în cazul cărnii de vită (de la 36,9% la 250%) și al zahărului (de la 39,7% la 330%). Și în cazul Comunității Economice Europene instrumentul cel mai important utilizat pentru limitarea importurilor în țările membre este **prelevarea variabilă**. Aceasta este aplicată importurilor provenind din țările terțe, în funcție de decalajul existent între prețurile de susținere ale C.E.E. și prețurile practicate pe piața mondială.

După 1975 s-a înregistrat o creștere accelerată a taxei la cereale și zahăr în timp ce sprijinul de care au beneficiat alte produse — în special produ-

sele lactate, carne de vită și vițel — s-a menținut în mod continuu la un nivel ridicat.

Protejarea agriculturii se realizează și prin **subvenționarea producției**, ceea ce duce concomitent și la creșterea prețurilor la consumator. În general, în ultimii ani, prețurile interne din țările dezvoltate s-au depărtat tot mai mult de prețurile internaționale, fenomen determinat de creșterea cheltuielilor de producție. Paralel a avut loc și o frinare a creșterii prețurilor. Astfel, în cazul zahărului subvenția acordată producției a crescut, în perioada 1976—1978, de la 21,1 la 149 dolari per tonă în S.U.A. și de la 75,6 la 398,6 dolari la o tonă în C.E.E. Numai în anul 1978, valoarea subvențiilor acordate de către S.U.A. și C.E.E. au totalizat 5,1 miliarde dolari (respectiv 0,8 și 4,3 miliarde dolari), sumă care depășește valoarea totală a zahă-

ză de aceste subvenții se numără: compot de piersici, de cireșe, de pere, pastă de tomate, prune uscate, tomate congelate. Subvenția de 1146 D.M./tonă acordată producătorilor de pastă de tomate în sezonul 1980/1981 este practic superioară nivelului de preț la care se negociază pe piața mondială acest produs (circa 500 dolari/tonă). Beneficiind de aceste subvenții, producătorii comunitari și-au sporit producția iar la export sînt mult mai competitivi decît alți exportatori pe piețele tradiționale importatoare (S.U.A., Japonia, țările arabe).

Climatul protecționist din țările occidentale a încurajat tendința de înlocuire a importurilor și de autosatisfacere a necesarului din producția internă. În același timp, politica agricolă protecționistă din țările capitaliste dezvoltate a contribuit și la crearea unui surplus de producție care, datorită subvențiilor și celorlalte forme de sprijinire a exportului, poate fi realizat pe piețele internaționale independent de raportul existent între prețul de pe piața mondială și costurile interne de producție. Prin subvenționarea producției proprii în țările capitaliste se exercită o presiune în direcția unei scăderi artificiale a prețurilor mondiale la produsele agricole și, în consecință, a încasărilor din export ale țărilor în curs de dezvoltare cu o structură predominant agrară. Multe din aceste țări nu numai că au accesul blocat la o mare parte din piețele de desfacere, dar trebuie să facă față în același timp unei concurențe suplimentare.

Liberalizarea generală a comerțului cu produse agricole poate avea o influență semnificativă asupra încasărilor la export atît ale țărilor în curs de dezvoltare, cît și ale țărilor dezvoltate. Un recent studiu al F.A.O. arată că o reducere cu 50% a nivelului protecției în țările O.C.D.E. asupra a 79 de materii prime agricole și produse agricole prelucrate ar da posibilitatea celor 57 de țări în curs de dezvoltare, cele mai populate, să-și mărească încasările anuale din export cu circa 3 miliarde dolari anual, față de perioada 1970—1974. Conform studiului F.A.O., aproape două treimi din creșterea veniturilor ar reveni țărilor în curs de dezvoltare exportatoare de zahăr (881 milioane dolari), carne de vită și vițel (590,8 milioane dolari) și vin (495,2 milioane dolari).

Un alt indicator important pentru evaluarea gradului de protecție a piețelor în țările capitaliste dezvoltate, evidențiind totodată efectul descurajant al obstacolelor tarifare pentru politica de industrializare a țărilor în curs de dezvoltare îl constituie așa-numita „**protecție efectivă — protecția realizată față de valoarea nou creată în țara exportatoare prin perceperea de taxe vamale direct proporționale cu gradul de transformare a materiei prime**”. Gra-

Documentar

PROTECȚIONISMUL, OBSTACOL ÎN CALEA DEZVOLTĂRII COMERȚULUI INTERNAȚIONAL

rului exportat de țările în curs de dezvoltare.

Pentru a veni în sprijinul producătorilor de legume de seră, guvernele unor țări din Piața comună au acordat subvenții pentru aprovizionarea cu combustibil în anul 1980, după cum urmează: Olanda — 300 milioane guldeni, R.F. Germania 50,5 milioane D.M., Franța 45 milioane franci.

Subvenționarea se practică și în cazul industriei producătoare de conserve de legume, fructe, pastă de tomate, avînd repercusiuni negative pentru exportatorii care încearcă să-și desfacă astfel de produse atît pe piețele țărilor membre C.E.E. cît și — în ultimul timp — pe piața țărilor arabe. Subvențiile acordate de Piața comună au fost în 1978 de 561 mil. D.M., în 1979 de 748 mil. D.M., iar în 1980 de 1,1 mld. D.M. Printre produsele care beneficia-

dul de „protecție efectivă“ variază direct proporțional cu nivelul taxei percepută asupra produsului finit și invers proporțional cu nivelul taxei vamale percepută asupra materiilor prime care intră în componența produsului respectiv. Protecția efectivă este dependentă în același timp, atât de mărimea dispersiei tarifare, adică a diferenței dintre taxele vamale percepute asupra materiilor prime importate și cele impuse produsului finit, cât și de proporția elementelor importate care intră în fabricarea produsului finit. De exemplu, o taxă vamală de numai 5% la importul de uleiuri vegetale, în condițiile în care materia primă brută reprezintă 95% din costurile de producție, iar valoarea adăugată în procesul de prelucrare a materiei prime este de 5% asigură a protecție efectivă de 100% pentru cheltuielile privind industrializarea. Valoarea ridicată a protecției efective dezavantajează cu atât mai mult țările în curs de dezvoltare, cu cât unul din principalele lor elemente competitive în formarea prețurilor ar fi costul redus al manoperei. Or, în aceste împrejurări, chiar și taxele vamale foarte scăzute constituie obstacole importante în calea efortului de industrializare a propriilor produse agricole de către țările în curs de dezvoltare.

După recesiunea din 1974—1975, care a afectat lumea capitalistă, escaladarea protecționismului s-a caracterizat prin recurgerea tot mai frecventă la restricțiile netarifare în calea comerțului cu produse agroalimentare și materii prime agricole prelucrate, atât în forme

tradiționale cât și noi, aplicarea unilaterală de restricții cantitative și alte măsuri netarifare, introducerea de restricții comerciale „convenite“ pe bază de negocieri sub forma restricțiilor „voluntare“ la export și a acordurilor privind „comercializarea ordonată“, precum și prin alte mecanisme de protecție definite prin noțiunea de „comerț liber organizat“, extinderea folosirii procedeelelor anti-dumping, acordarea de subvenții producției naționale. Actualele măsuri protecționiste se diferențiază astfel de protecționismul clasic al anilor '30, care se baza în principal pe taxele vamale.

Acest fenomen se explică prin faptul că — în condițiile actualelor cursuri valutare care înregistrează destul de frecvent oscilații de 10—20% sau chiar mai mari într-o perioadă scurtă și ale variațiilor puternice înregistrate la prețurile internaționale ale produselor agroalimentare — taxele vamale au devenit, în general, un instrument protecționist mai puțin important. La aceasta se adaugă, în parte, și reducerea nivelului taxelor vamale, în urma rundelor de negocieri comerciale multilaterale din cadrul G.A.T.T.

Și cum succesul măsurilor de sprijinire a agriculturii depinde, în principal, de posibilitatea de a „izola“ prețurile interne de prețurile externe mai scăzute, iar barierele tarifare au devenit din ce în ce mai puțin operante, statele dezvoltate au făcut apel, în măsură crescândă, la întregul arsenal de bariere netarifare (aproximativ 2 000 după aprecierile G.A.T.T.).

În total, în ultimii 10 ani, au fost preluate de stat în C.E.E. 8 milioane tone legume și fructe, din care cel puțin 5 milioane tone au fost distruse. Cetățenii din C.E.E. au fost nevoiți să plătească pentru aceste cantități, prin intermediul fondului destinat agriculturii la Bruxelles circa 1,7 miliarde DM, din care contribuabilii din R.F.G. aproximativ 500 milioane DM.

Daunele totale cauzate de intervenția statului pe piața legumelor și fructelor sînt, conform estimărilor „Asociației consumatorilor“ din R.F.G., mult mai mari. Numai așa-zisul efect stabilizator (dorit de miniștrii agriculturii din C.E.E.) adică de creștere a prețurilor, prin micșorarea ofertei, a afectat consumatorii, cu o sumă de 10 ori mai mare. În plus, se face risipă de capital și muncă, deoarece fermierii sînt dirijați spre investiții nerentabile, spre supraproducții.

Dar efectele măsurilor protecționiste adoptate de țările dezvoltate în calea exporturilor țărilor în curs de dezvoltare se reîntorc chiar asupra inițiatorilor lor. Astfel, într-un memorandum al Comisiei Pieței comune, se arată că supraproducția agricolă din C.E.E. pune în pericol tot mai mult exportul de produse industriale al țărilor comunitare spre „țările terțe“ care se văd lipsite de o parte din resursele lor valutare, și dispun astfel de o capacitate de import redusă. Politica protecționistă dăunează deci nu numai țărilor în curs de dezvoltare, ci pe termen lung, chiar și celor aparent avantajate.

dr. Mircea CORAS
dr. Marcel DUHĂNEANU

Contribuții la analiza premiselor economice ale formării statului național unitar român

(Urmare din pag. 21)

ultimul deceniu al secolului trecut au intrat într-o nouă fază. Ele s-au desfășurat în condițiile cînd, atât în România cât și în Transilvania, s-au înregistrat însemnate progrese în crearea mării industriei mașiniste, și în dezvoltarea capitalistă a agriculturii, cînd s-a creat sistemul bancar și a avut loc o lărgire a comerțului intern și extern. Lucrarea oferă un tablou convingător asupra stadiului dezvoltării economiei în preajma primului război mondial. Economia Transilvaniei a trecut și ea prin însemnate prefaceri. În această perioadă se adîncesc unele constante ale organismului social de pro-

ducție al Transilvaniei — constată autorii — dintre care se desprinde îndeosebi — așa cum se arată în volum — domeniul provinciei de către puterea statală străină, penetrația masivă a capitalului străin, instrăinarea în măsură tot mai mare a patrimoniului național, ceea ce a dus la adîncirea exploatații oamenilor muncii, a căror majoritate era constituită din români.

Încetarea războiului vamal în anul 1891 și începerea tratativelor pentru încheierea noii convenții comerciale, au creat un climat favorabil reluării și extinderii schimbului Transilvaniei cu România. Noul tarif vamal adoptat de România a fost amplu dezbătut de către camerele de co-

mert și industrie din Arad, Brașov, Cluj, Oradea, Timișoara și Tîrgu Mureș; ele au făcut numeroase propuneri care au fost cuprinse în textul definitiv al Convenției încheiate în anul 1893. **Legăturile economice dintre Transilvania și România au cunoscut în această perioadă o învioreare.** Pe această bază numeroase industrii și regiuni economice își refac și lărgesc potențialul lor economic. Schimbul s-a adaptat noilor cerințe ale economiei României, care a cunoscut însemnate modificări în urma procesului de dezvoltare a industriei.

Lucrarea scoate în evidență **rolul căilor ferate în amplificarea legăturilor economice dintre Transilvania și România.** Este semnificativ faptul că liniile ferate construite aveau ca obiectiv și asigurarea legăturilor dintre România și

Transilvania. Sistemul de căi ferate corespundea acestor cerințe. Joncțiunile realizate la Virșioara și Predeal, iar mai târziu la Turnu Roșu și Ghimeș, au ușurat mult schimbul dintre România și Transilvania. În tot cuprinsul lucrării autorii acordă atenție analiză exodului populației transilvane în România și a rolului pe care această mișcare permanentă a populației prin trecătorile din Carpați a avut-o în crearea premiselor economice ale statului național unitar român.

Lucrarea constituie o contribuție meritorie și bogat documentată la ilustrarea complementarității și a interdependenței economice dintre Transilvania și România, la înfățișarea premiselor economice ale făuririi statului național unitar român.

Competitivitate internațională

UN STUDIU efectuat anul trecut de o organizație elvețiană, profilată pe problemele conducerii, asupra competitivității internaționale a economiei principalelor țări capitaliste dezvoltate a luat ca bază de comparație circa 200 de indicatori sau criterii economice și sociale, sistematizate în zece grupe (ritmul de creștere a P.N.B., productivitatea muncii, nivelul de dezvoltare a marketingului, disponibilitatea de capital, activitatea de inovare, povara impozitelor ș.a.).

Din compararea, pe principiul indexării, a factorilor care concurează la definirea nivelului competitivității, a rezultat — de pildă — că în privința dinamicii productivității muncii în frunte se situează Japonia; în ceea ce privește nivelul relativ al investițiilor în fonduri fixe primele locuri revin Japoniei și Norvegiei (S.U.A. situându-se pe ultimul loc printre 19 țări examinate); sub raportul nivelului absolut al cheltuielilor legate de forța de muncă vin în ordine Suedia, R.F.G., Belgia, Danemarca, Olanda, Suedia, Statele Unite ș.a.; din punctul de vedere al potențialului financiar în frunte se află un grup de cinci țări — S.U.A., Japonia, R.F.G., Elveția și Canada.

Corelarea tuturor factorilor a condus la concluzia că Japonia și S.U.A. depășesc în continuare, sub aspectul competitivității, țările din Europa occidentală și Canada, ele fiind urmate — în ordine — de Elveția, R.F.G., Olanda.

Export de capital

DUPĂ cum se remarcă în cercurile bancare din R.F.G., deși nu se poate vorbi de o „fugă” a capitalurilor din această țară, totuși — în contextul creșterii de câteva ori a volumului investițiilor directe în străinătate în cursul deceniului trecut — în ultima perioadă se constată o accelerare a ritmului exportului de capital. Afirmația este valabilă îndeosebi în privința fluxului de investiții în S.U.A., stimulat — între altele — de nivelul înalt al

dobânzilor la creditele bancare, practicate în această țară.

Graficul de mai jos ilustrează, pe de o parte, ponderea ridicată a investițiilor vest-germane în S.U.A. (mai mult de o cincime din total, la sfârșitul anului trecut); pe de altă parte, se observă că, deși Europa occidentală rămâne principala zonă de plasament a capitalurilor vest-germane, se intensifică exportul acestora în alte regiuni ale lumii, îndeosebi în America Latină (Brazilia, Mexic etc.).

Strategie energetica

PROGRAMUL de acțiuni, elaborat nu demult de specialiștii Agenției Internaționale pentru Energie și cunoscut sub denumirea de „strategie de grup”, își propune să ofere jaloane de orientare în elaborarea politicii energetice de către statele membre, ținând seama de gradul diferit de asigurare a economiei lor naționale cu resurse energetice primare, de posibilitățile diferențiate de înfăptuire a cercetărilor științifice în acest domeniu etc. El înmănușiază prognoze pînă în anul 2020 asupra evoluției cantitative și structurale a necesarului de energie al țărilor membre, asupra perspectivelor valorificării altor surse de energie decît hidrocarburile (în primul rînd a celor regenerabile) și ale reducerii dependenței de importul de petrol, asupra volumului și caracterul investițiilor cerute de asemenea mutații în balanța energetică ș.a. Se apreciază, de pildă, că restructurarea radicală a sistemelor energetice din țările membre ale A.I.E. va necesita, în perioada 1980—2020, investiții însumînd cel puțin 14 000 miliarde dolari.

După opinia specialiștilor, în anii 1990—2020 cele mai importante efecte se vor obține de pe urma aplicării noilor metode de economisire a energiei în transporturile auto, în industrie, la încălzirea locuințelor, precum și de pe urma extragerii țițeiului din sisturi bituminoase și nisipuri asfaltice, a transformării cărbunelui în combustibil lichid. Totodată, printre tehnologiile a căror dezvoltare este recomandată cu prioritate figurează: încălzirea și răcirea cu ajutorul energiei solare, noi me-

tode de sporire a ponderii țițeiului sau gazelor extrase din zăcămint, cele privind obținerea de noi carburanți pentru mijloacele de transport, folosirea reactorilor funcționînd pe bază de neutroni rapizi.

Cercetarea științifică în R. P. Ungară

LA ACADEMIA de Științe a R.P. Ungare au fost elaborate principalele orientări ale activității de cercetare științifică din țară pe următorii zece ani. Alături de atenția deosebită acordată cercetărilor în domeniul biologiei, menite să contribuie la ridicarea eficienței în cultura plantelor și în zootehnie, se va pune accent de asemenea pe studierea și soluționarea unor probleme actuale ale fizicii, chimiei, matematicii, tehnicii de calcul și electronicii.

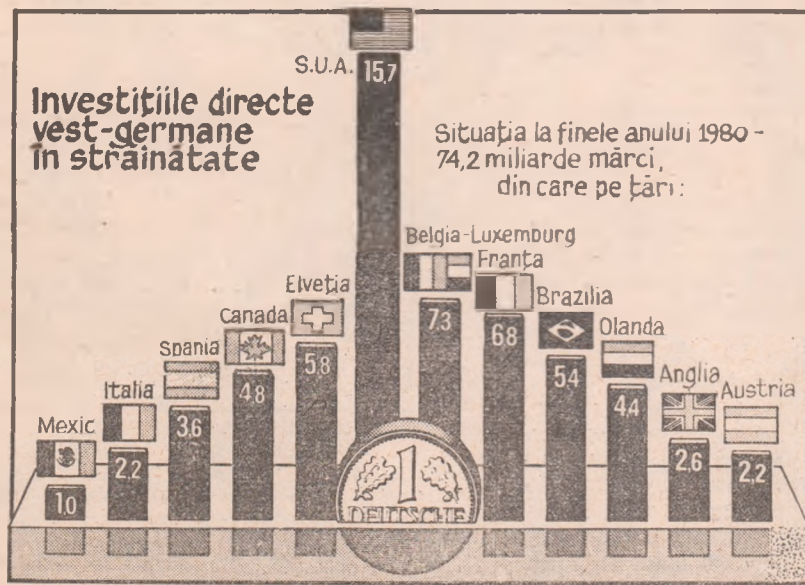
Se apreciază că oamenii de știință aduc în Ungaria o contribuție prețioasă la ridicarea nivelului de înzestrare tehnică a industriei, la perfecționarea structurii economiei, la promovarea cuceririlor progresului tehnico-științific. Astfel, de pildă, în construcțiile de mașini au fost aplicate în cincinalul trecut peste 6 mii de tehnologii noi, iar în agricultură numai în cursul anului trecut centrele de cercetare au obținut peste 56 de soiuri ameliorate de plante de cultură.

În următorii ani activitatea de cercetare a oamenilor de știință unguri se va desfășura în conformitate cu 15 mari programe de orientare a dezvoltării științei și tehnicii, cum sint programul de economisire a materiilor prime, combustibililor și energiei, programul de sporire a productivității în sectorul agricol și altele.

R. S. Vietnam: orientări în dezvoltarea agriculturii

UNA dintre principalele orientări în dezvoltarea agriculturii R.S. Vietnam o constituie extinderea suprafețelor ocupate de culturile de plante tehnice, ținîndu-se seama de faptul că pe teritoriul țării sint întrunite condiții favorabile pentru sporirea producției de cafea, ceai, cauciuc, bumbac și mirodenii. Specialiștii vietnamezi au elaborat planuri de perspectivă privind dezvoltarea culturilor tehnice în diferite zone climatice ale țării, o atenție deosebită fiind acordată creării de complexe agro-industriale, care să cuprindă atît gospodării agricole de stat cît și unități ale industriei prelucrătoare.

Între altele, în provincia sudică Song Be se află în curs de constituire o zonă specializată în cultura cauciucului, îndeosebi în gospodării de stat, dispunînd de o suprafață totală de teren de peste 50 mii ha. În alte zone au fost create mari plantații de piper negru (care reprezintă un important articol de export), se refac culturile de cocotieri (nucile de cocos constituind materie primă pentru industria articolelor de parfumerie și a produselor de cofetărie), iar în provincia Hoang Lien Son funcționează de peste doi ani prima uniune agro-industrială profilată de producția de ceai, pe baza experienței sale urmînd a fi realizate alte câteva complexe similare pe teritoriul țării.

GLOSAR

Convertibilitate externă

CONVERTIBILITATEA EXTERNĂ este o măsură de politică monetară prin care se acordă dreptul nerezidenților, care primesc în plată sau obțin prin alte căi legale moneda națională a unei țări, să o poată folosi pentru plăți în afara și în interiorul țării respective. În oazuri mult mai rare se dă dreptul deținătorilor de monedă națională, nerezidenți, să poată cere convertirea într-o altă valută. În condițiile existenței unor piețe libere monetare și ale aurului, deținătorii de monedă cu statut de „convertibilitate externă“ pot face operațiuni la piață, adică să cumpere aur sau valută la cursul pieței.

Aplicarea măsurii de „convertibilitate externă“ nu implică renunțarea la restricțiile de import sau export, la controlul valutar, la limitarea scoaterii sau introducerii în țară de monedă efectivă afit pentru nerezidenți cit și pentru rezidenți. De asemenea, convertibilitatea externă poate fi limitată la nerezidenții dintr-o anumite zonă monetară. Anglia, de exemplu, a aplicat după cel de al doilea război mondial „convertibilitatea externă“ numai pentru lirele sterline obținute de nerezidenți în afara zonei lirei. Cu aceste lire nerezidenții puteau face plăți curente în toată lumea, inclusiv în interiorul zonei lirei sterline. Ei nu puteau cere însă convertirea lor în aur, dolari S.U.A. sau dolari canadieni. Rezidenții țărilor din zona lirei sterline au rămas supuși restricțiilor în operațiunile cu străinătatea.

R.F. Germania, Belgia, Luxemburg, Olanda, Suedia, Italia, Franța, Irlanda au anunțat la 29 decembrie 1958 adoptarea „convertibilității externe“ pentru monedele lor. Aceeași măsură a fost luată de încă 21 de state membre ale F.M.I. Pe această cale s-a căutat atragerea nerezidenților în operațiuni de investiții, facilitarea unor operațiuni de comerț exterior, o mai bună corelare a prețurilor interne cu prețurile de pe piața mondială. Adoptarea „convertibilității externe“ a fost considerată un prim pas pe calea renunțării la restricții și acceptării prevederilor articolului VIII al Acordului de creare a Fondului Monetar Internațional, respectiv multilateralizarea plăților prin convertibilitate.

Trecerea de la convertibilitatea externă (pentru nerezidenți) la convertibilitatea monedei și pentru rezidenți s-a făcut diferit de la țară la țară. Anglia și celelalte opt țări europene menționate mai sus au anunțat adoptarea convertibilității în sensul articolului VIII din Acordul F.M.I. în februarie 1961, Danemarca și Norvegia în 1967, Finlanda în 1979. Multe alte țări se mențin la „convertibilitate externă“ cu mai multe sau mai puține restricții pentru rezidenți.

Întreg conținutul noțiunii de convertibilitate s-a modificat ca urmare a renunțării la rolul monetar al aurului și a înlocuirii cursurilor de schimb fixe cu cursuri flotante, stabilite zilnic pe piață. Această situație a dat naștere noțiunii de convertibilitate de piață. Adoptarea „convertibilității externe“ pentru o monedă, în actualele condiții monetare internaționale, duce deci la confruntarea ei cu cererea și oferta de pe piețele monetare, în funcție de care se va manifesta interesul nerezidenților.

Dorel OPRESCU

Economisire

Aurel Ionaș, Bălan — Anul trecut consumul total de energie pe ansamblul O.C.D.E., organizație care grupează 24 de state, între care principalele țări capitaliste dezvoltate, a scăzut cu circa 3% (consumul de petrol chiar cu aproape 8%), în condițiile în care s-a înregistrat o creștere, este adevărat lentă, a produsului social. Această evoluție, reflectând în bună parte

eficiența măsurilor de economisire a energiei, a continuat și în acest an: în primul semestru din 1981 consumul de petrol al țărilor O.C.D.E. s-a redus cu 6,5%, prognoza reducerii consumului pe întregul an în curs fiind de 4%. Experții O.C.D.E. își exprimă însă incertitudinea în privința modului cum va reacționa cererea de petrol în ipoteza unei înviorări susținute a activității economice. Ei reamintesc faptul că între 1976 și 1978 consumul de petrol a reînceput să crească rapid, după ce se

redușese în urma primului „șoc petrolier“.

În ciuda rezultatelor obținute pe linia economisirii petrolului, eforturile pentru înlocuirea acesteia cu alte surse de energie, în primul rând cu cărbune și energie nucleară nu s-au materializat atât de repede cum se spera.

Ciclul de viață al familiei

Maria Avram, Ineu — Conceptul de „ciclul de viață al familiei“ a fost lansat, prin anii '30, în sociologia rurală, de către sociologul Pitirim Sorokin; el a fost preluat de demografie cu circa două decenii mai târziu, dezvoltat de Paul C. Glick și Norman Ryder și alții și integrat în demografia familiei, în economia și sociologia familiei.

Ideea de bază este aceea că familia, din momentul constituirii sale prin căsătorie, parcurge o serie de etape sau secvențe, marcate de anumite evenimente semnificative. În mod simplificat ciclul vieții familiei cuprinde cinci secvențe: 1) prima căsătorie, 2) nașterea primului copil, 3) nașterea ultimului copil, 4) prima căsătorie a ultimului copil, cu care începe secvența „cuibului gol“, și 5) moartea unuia din soți, cu care se încheie ciclul vieții familiei. Fiecare secvență are o anumită „lungime“, determinată atât de factori demografici — fertilitatea și mortalitatea — cit și de factori sociali, economici, culturali. Așa, de pildă, reducerea mortalității și, respectiv, creșterea duratei medii de viață influențează și măresc considerabil ciclul de viață al familiei, influențând totodată unele secvențe ale acestuia.

Unii sociologi și demografi introduc în conceptul de ciclul de viață al familiei și evenimente nedemografice cum ar fi secvența școlarizării, virsta la intrarea în sistemul de învățământ a mamei, virsta la terminarea învățământului, precum și virsta ultimului copil la intrarea în învățământul elementar și virsta sa la terminarea învățământului superior. Să exemplificăm ciclul vieții familiei cu unele date privind situația din România, luând durata medie a vieții femeii („speranța de viață la naștere“) egală cu aproximativ 72 ani. Deci ciclul de viață începe cu virsta 0 (naștere), prima secvență durează până la 18—19 ani, virstă la care,

în general, se absolvă învățământul mediu (este vorba de date pentru întreaga populație); a doua secvență începe cu prima căsătorie; virsta mediană este ceva mai mică de 22 ani; nașterea primului copil are loc cînd mama are virsta mediană de 22 ani și jumătate; la nașterea celui de al patrulea copil virsta mediană este de 28 ani. Să presupunem că acesta este ultimul copil al mamei respective și virsta mediană a acesteia la nașterea tuturor copiilor este de 24 ani și jumătate. În aceste condiții primul copil va termina învățământul mediu cînd mama va avea 41 ani, iar ultimul copil va termina învățământul cînd mama va avea 46—47 ani. Căsătoria primului născut se va produce cînd mama va avea 44—45 ani, iar a ultimului copil cînd mama va ajunge la 51—52 ani. Întrucît durata medie de viață a bărbaților este cu 4 ani și jumătate mai mică decît a femeii, adică circa 68 ani, înseamnă că după căsătoria ultimului născut secvența „cuibului gol“, cînd părinții rămîn singuri, mai durează 15—16 ani. În perspectivă, cînd durata medie a vieții va crește ajungînd să fie pentru femeile de 75 ani și pentru bărbați, de 70 de ani, ciclul vieții familiei se va mări în mod corespunzător, și totodată va crește probabilitatea ca părinții să devină străbunici, fiind în viață la nașterea strănepoților.

Sector de stat

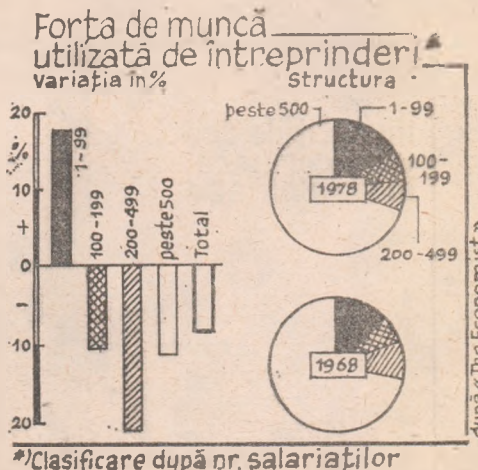
Emanoil Călinescu, București — Unele din firmele franceze care fac parte de mai multă vreme din sectorul de stat ocupă în prezent locuri de frunte pe plan european, activitatea lor soldîndu-se în general cu importante beneficii. Astfel, de pildă, Renault, aflată în proprietatea statului din 1945, a devenit în 1980 cea mai mare firmă producătoare de automobile din Europa occidentală, cucerind 41,5% din piața franceză și 14% din cea a C.E.E. Renault este, de asemenea, una din puținele firme vest-europene constructoare de automobile care a încheiat anul 1980 cu un profit. Peste hotare Renault deține 46% din acțiunile firmei American Motors și 15% din cele ale firmei suedeze Volvo. Firme Aérospatiale, naționalizată în 1970, este cea mai mare din ramura ei din Europa occidentală; ea are în prezent peste 40 000 de salariați. Ponderea exportului în producția sa ajunge pînă la 90% în cazul avioanelor. Naționalizată în 1945 pentru a facilita reconstrucția economică postbelică, Banca Credit Lyonnais este actualmente a doua ca mărime în Franța. Ea dispune de 84 sucursale și filiale în străinătate.

100 salariați și-au sporit numărul angajaților cu aproape 20% în perioada 1968—1978, ceea ce a determinat majorarea ponderii lor în totalul forței de muncă ocupate în industria prelucrătoare (vezi graficul).

În unele cazuri extinderea întreprinderilor mici

Întreprinderi mici

Septimiu Popa, Timișoara — Contrar unei păreri destul de răspîndite, cea mai mare contribuție la crearea de noi

locuri de muncă într-o serie de țări industrializate au adus-o în deceniul trecut întreprinderile mici. Cazul Angliei este ilustrativ în această privință: întreprinderile cu un efectiv de pînă la

a fost favorizată chiar de marile firme, care le-au oferit contracte, le-au pus la dispoziție spații industriale și instalații neutilizate și asistență tehnică.

robotron

Echipamentul A 5130 este cel mai eficient produs al nostru. Sensibil la dorințele dv. Imprimanta, dispozitivul de afișare și claviatura sînt mereu în cîmpul vizual. Aceasta ușurează munca. Informațiile sale sînt prompte, sigure, bazate pe date precise prin regim conversațional. Amintim aici numai unele din numeroasele domenii în care poate fi utilizat: se vedește util în transporturi, în comerț, în instituțiile de credit, în industrie, în construcții, în agricultură și în multe domenii de administrație. De ce? Pentru că el este pretutindeni la locul său, acolo unde apar probleme combinate de înregistrare și prelucrare a datelor pentru care este necesară o imprimantă eficientă. De asemenea, acolo unde înregistrarea datelor cu ajutorul dispozitivului de afișare trebuie îmbinată cu prelucrarea centurilor de bandă magnetică sau acolo unde este necesară o mare memorie externă. A 5130 este un echipament cu utilizare universală. Pachetele de programe montate pe probleme vă sprijină. Informați-vă în detaliu, uitați-vă la el, pregătiți spațiul necesar sistemului modular pentru înregistrarea și contabilizarea datelor.

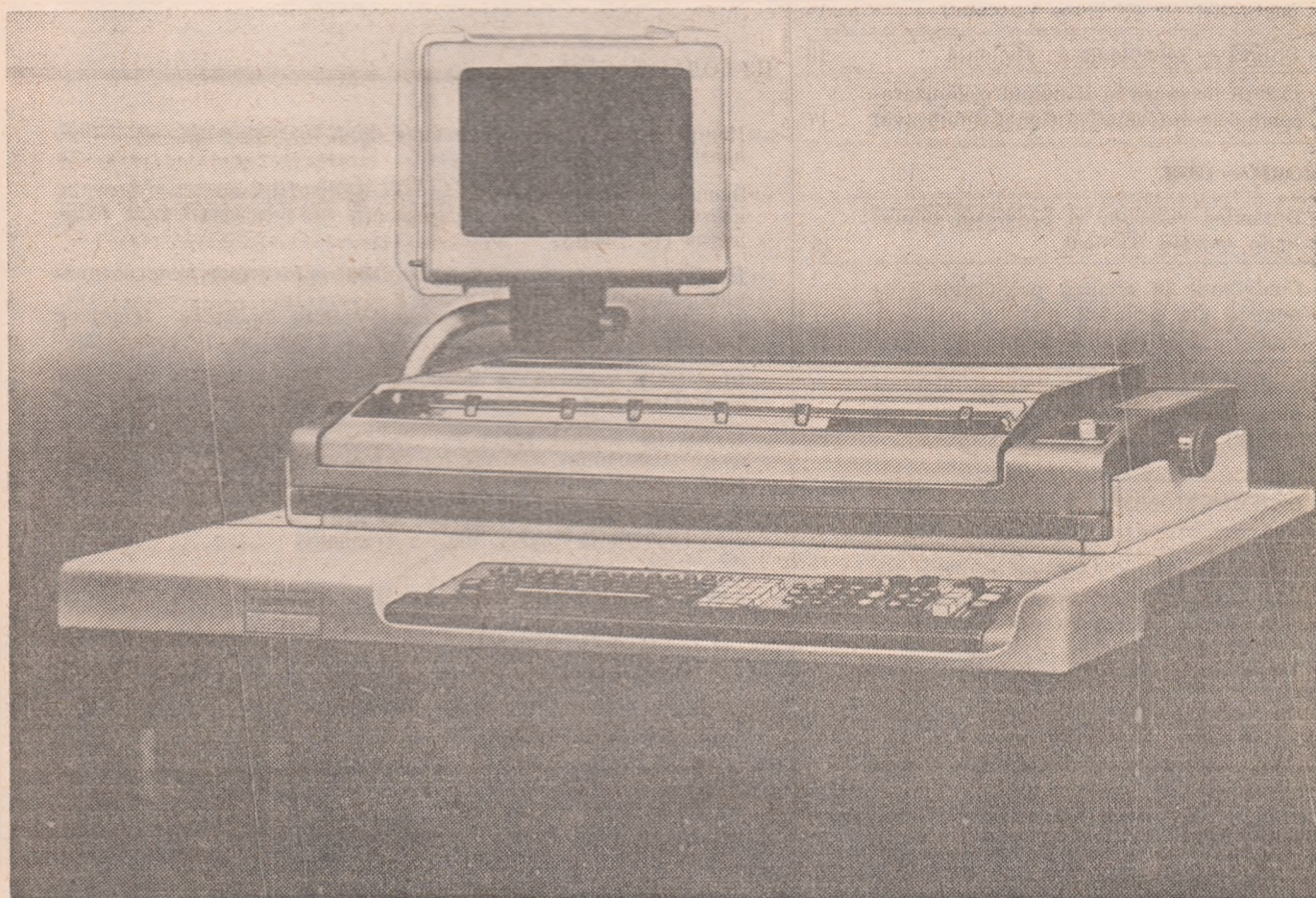
Supraveghează
totul:
centrala și filiala,
sectoarele plan,
statistică și bilanț
Un echipament
din familia A 5100

Sistem modular
pentru înregistrarea
și contabilizarea
datelor
A 5130

Vă rugăm să ne vizitați cu pri-
lejul expoziției „Tehnica prelu-
crării datelor în R.D.G.“, organi-
zată la Pitești, în perioada 9—13
noiembrie 1981 la Casa Sindica-
telor.

robotron

Robotron Export-Import
Intreprindere de stat de comerț
exterior a Republicii Democratice
Germane, R.D.G., 1 080 Berlin,
Friedrichstr. 61

PUBLICOM

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 44, din 30 octombrie 1981

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Autoaprovizionarea teritorială. Folosirea deplină și cu înalt randament a tuturor suprafețelor disponibile (I) (I.L. Mehedinți) 1
- Apele uzate — un îngrășământ de mare valoare (V.I. Ionescu-Sisești) 3
- Pîrghii ale realizării producției fizice (Gh. Drăghici) 5
- Dezbateri „R. E.”. Concepte și modalități de organizare a activității industriale (II) 7
- Tîrgul Internațional București — 1981. Un bilanț fructuos (Nicolae Suciu) 9
- Mecanismul economico-financiar: funcționalitate-eficiență. Cerințe pentru echilibrarea bugetelor de venituri și cheltuieli (Gh. Vilcu) 10
- Săptămîna economiei. Munca rodnică — economie, bunăstare (Mircea Popovici) 12
- Mutații fundamentale în consumul populației (I) (Grigore Vilceanu) 14
- Știință — tehnologie — eficiență 16
- Relații necesare în trinomul organizare-conducere-informatică (Ionel Dumbravă) 17

TEORII — IDEI

- Dinamica valorilor și progresul tehnologie (Sergiu Tămaș) 19
- Contribuții la analiza premiselor economice ale formării statului național unitar român (Iosif I. Adam) 21
- Școli • curente • economiști. Tradiții progresiste ale gândirii economice românești (I) (Toader Ionescu) 22

ECONOMIE MONDIALĂ

- Știința în slujba păcii — condiție vitală a fâuririi unei lumi umane, mai bune și mai drepte (Vasile Secăreș) 24
- Tendințe — conjuncturi 26
- Documentar. Protecționismul — obstacol în calea dezvoltării comerțului internațional (Mircea Coraș, Marcel Duhăneanu) 27
- Mondorama 28
- Curier 30

ÎN SUPLEMENTUL NUMĂRULUI: Curier economic legislativ

IN THIS ISSUE

- Concepts and ways of organizing the industrial activity (II) A „R.E.” debate 7
- The economic and financial mechanism: functional and efficient. Requirements for balancing the income-expenditure budgets (Gh. Vilcu) 10
- Necessary relations in the trinomial organization-management-informatics (Ionel Dumbravă) 17
- Dynamics of values and technological progress (Sergiu Tămaș) 19
- Schools • trends • economists. Progressive traditions of the Romanian economic thought (Toader Ionescu) 22
- Science for peace: a vital condition for the setting up of a human, better and fairer world (Vasile Secăreș) 24
- The protectionism: an obstacle hindering the development of the international trade (Mircea Coraș, Marcel Duhăneanu) 27

DANS LE NUMERO

- Concepts et modalités d'organisation de l'activité industrielle (debat) (II) 7
- Les exigences de l'équilibre du budget des revenus et des dépenses (Gh. Vilcu) 10
- Relations nécessaires dans la trinôme organisation-direction-informatique (Ionel Dumbravă) 17
- La dynamique des valeurs et le progrès technologique (Sergiu Tămaș) 19
- Ecoles • courants • économistes. Traditions progressistes de la pensée économique roumaine (Toader Ionescu) 22
- La science au service de la paix — condition vitale pour l'édification d'un monde humain, meilleur et plus juste (Vasile Secăreș) 24
- Le protectionnisme — obstacle dans la voie du développement du commerce international (Mircea Coraș, Marcel Duhăneanu) 27

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Концепты и манеры организации производства в промышленности (II) (Обсуждение) 7
- Экономико-финансовый механизм: функциональность-эффективность. Требования сбалансирования прихода-расходных бюджетов (Г. Вилку) 10
- Необходимые соотношения в трехчлене организация-управление-информатика (Ионел Думбравă) 17
- Динамика стоимостей и технологический прогресс (Серджиу Тăмаш) 19
- Школы • течения • экономисты. Прогрессивные традиции экономического мышления в Румынии (Тоадер Ионеску) 22
- Наука на службе мира — существенное условие создания более человеческого, лучшего и справедливого мира (Василе Секăреș) 24
- Протекционизм — препятствие на пути развития международной торговли (Мирча Кораш, Марсел Духăнеану) 27

Abonamentele se încheie la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari de presă din întreprinderi și instituții. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămînal) — 260 lei anual. Termenul limită de încheiere a abonamentului: 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Redacția și administrația: 70 159, București, Bd. Magheru nr. 28—30 etaj 1, sectorul 1. Cont I.S.L.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1 București. Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei”

ASIGURAREA DE ACCIDENTE ȘI VARIANTELE ACESTEIA

Asigurarea de accidente poate fi contractată de orice persoană în vîrstă de la 16 ani impliniți, indiferent de profesie și de locul de muncă. Dintre evenimentele neprevăzute cuprinse în asigurare amintim : lovirea, căderea, alunecarea, prăbușirea de teren, explozia, trăsnetul, acțiunea curentului electric, înecul, degerarea, intoxicația subită, arsura, accidentele produse de funcționarea sau folosirea mașinilor, instrumentelor, sculelor sau armelor, cele întîmplate ca urmare a circulației mijloacelor de transport sau din cauza accidentelor întîmplate acestora etc.

Această asigurare se practică în următoarele variante :

● **Asigurarea de accidente pentru sume fixe**, totale, de 19 000 de lei, se contractează pe durata de 3 luni, sau pe durate constituind multiplul acesteia, pînă la 2 ani.

Pe aceeași perioadă se pot încheia una, două sau trei asigurări pentru sume fixe.

● **Asigurarea de accidente pentru sume convenite** se contractează pe durate de la 1 an la 5 ani. La această asigurare primele se pot achita și în rate.

Primele de plată, la ambele variante, se stabilesc în funcție de mărimea sumei pentru care solicitantul dorește să se asigure, precum și de durata contractului (de exemplu : la asigurarea pentru sume fixe, prima de plată este de 15 lei pe 3 luni, iar la asigurarea pentru sume convenite prima de plată este de 3,20 lei pe an pentru fiecare 1 000 de lei din sumele asigurate prevăzute în poliță).

● **Asigurarea familială de accidente** cuprinde, pe lângă asiguratul principal, pe soția acestuia și pe toți copiii, în vîrstă de 5 pînă la 16 ani, la sume totale de 15 000 de lei pentru fiecare persoană.

Prima de plată, pentru o durată a asigurării de 3 luni, este de 25 de lei, pentru toate persoanele cuprinse în asigurare.

● **Asigurarea „Turist”** se recomandă a se contracta cu ocazia efectuării unor deplasări. Această asigurare cuprinde atît cazurile de accidente ale asiguratului, cît și cele de deteriorare sau distrugere a bunurilor casnice și gospodărești ale acestuia lăsate la domiciliu sau luate în deplasare.

Sumele asigurate sînt între 15 000 de lei și 40 000 de lei pentru cazurile de vătămări corporale (în funcție de natura accidentului) și de 20 000 de lei pentru pagubele la bunurile casnice și gospodărești.

La această asigurare, prima de plată este de 15 lei pentru o lună.

Asigurările de accidente pentru sume fixe, pentru sume convenite și cele familiale cuprind și pagubele la bunurile casnice și gospodărești, pentru o sumă asigurată de 5 000 de lei de fiecare poliță.

Pentru informații suplimentare și pentru contractarea de asigurări vă puteți adresa responsabililor cu asigurările din unitățile socialiste, agenților și inspectorilor de asigurare sau, direct, oricărei unități ADAS.

Aparate practice și economice pentru gospodăria dv:

ÎNCĂLZITOARE ELECTRICE DE APĂ CU ACUMULARE DE CĂLDURĂ SUB PRESIUNE

În magazinele și raloanele de specialitate ale comerțului de stat vă puteți procura încălzitoare electrice de apă cu acumulare de căldură sub presiune, de diferite capacități, în funcție de preferințele dv.; încălzitoarele corespund celor mai avansate tehnici în domeniu.

Încălzitoarele electrice de apă răspund unor necesități cotidiene în orice gospodărie: în bucătărie (la spălatul vaselor și la gătit), în băi — în mediul rural, în gospodării individuale, grădinițe și ferme, apa caldă oferind beneficiarului un grad sporit de eficiență și confort.

Funcționarea lor în condiții optime aduce economii importante.

Lei 5

(inclusiv suplimentul)